De Andere Krant

WANT ER IS
MEER AAN DE HAND

DEANDEREKRANT.NL | INFO@DEANDEREKRANT.NL | REDACTIE@DEANDEREKRANT.NL

WEEKEDITIE
9 DECEMBER 2023 | NR. 49

Historisch laag geboortecijfer

In Nederland zullen dit jaar historisch weinig kinderen worden geboren, zo blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) die teruggaan tot 1995. “Naast oversterfte is er nu ook sprake van ondergeboorte in Nederland”, meldt immunoloog professor Theo Schetters, die de cijfers nauwlettend volgt. Schetters sluit niet uit dat de coronavaccins een rol spelen. Hij ziet na iedere prikronde een piek in de sterfte – en nu dus ook een daling in de geboortes. “We moeten zwangere vrouwen geen coronavaccin meer aanbieden”, waarschuwt hij. ▸ P3

Honderden zendmasten illegaal geplaatst ▸ 4

Wilders ziet islam nog steeds als levensgrote bedreiging ▸ 8

Alarmerende geluiden uit luchtvaart, onderzoek blijft uit ▸ 9

Schudt ‘klokkenluider’ Nieuw-Zeeland én de wereld wakker? ▸ 14

Elon Musk: “Pizzagate is echt”

Ella Ster en Monique Schneider

Er zijn nieuwe ontwikkelingen in het schokkende kindermisbruikschandaal dat in de volksmond bekend staat als Pizzagate. Op Wikileaks gelekte e-mails roepen vragen op of politieke kopstukken van de Democratische Partij, onder wie Hillary Clinton en haar campagneleider John Podesta, in de VS betrokken zijn bij ernstig kindermisbruik.

Aanleiding is het gebruik van codetaal, met woorden als pizza (meisje), hotdog (jongen), kaas (klein meisje) en pasta (kleine jongen). In de reguliere media wordt Pizzagate afgedaan als een complottheorie, maar twee van de bekendste journalisten die het hadden opgenomen voor Podesta en Clinton, zijn onlangs vervolgd wegens bezit van sadistische kinderporno. Een federale rechter in Texas heeft de FBI nu bevolen informatie vrij te geven die afkomstig is van twee laptops van Seth Rich, een databeheerder van de Democratische Partij die mogelijk de bron zou zijn van de gelekte e-mails. Rich werd in 2016 op straat doodgeschoten. Ondernemer Elon Musk heeft zich nu ook in de zaak gemengd. Hij liet op X weten: “*Pizzagate is real*”.

Twee ‘debunkers’ zijn vervolgd wegens bezit kinderporno

▸ *Artikel* **P 6-7**

VWS en RIVM houden gevaren Astrazeneca onder de pet

Ido Dijkstra

Tien maanden lang zijn Nederlanders geprikt met het Astrazeneca-vaccin, terwijl bij het ministerie van VWS en het RIVM bekend was dat het vaccin ernstige bijwerkingen had en de transmissie van het virus niet stopte. Dat blijkt uit een analyse van overheidscorrespondentie door onafhankelijk onderzoeker Cees van den Bos.

De autoriteiten boden het Astrazeneca-vaccin aan vanaf januari 2021 en stopten ermee in oktober, lang nadat in andere landen al dat besluit was genomen. In februari 2021 ging er al een e-mail rond binnen het RIVM met als onderwerp ‘alarmerend bericht bijwerkingen Astrazeneca’. Het ging onder meer om acute allergische reacties met zware benauwdheid. Daarop was de reactie: “Het is belangrijk dat er geen onrust ontstaat”. Vervolgens verzonnen RIVM en VWS acties om “het blazoen van het vaccin op te poetsen”.

Op 1 april 2021 komt een melding binnen van een overlijden na AZ-vaccinatie en vijf meldingen van tromboseklachten. Daarop besluit de Gezondheidsraad AZ alleen nog toe te dienen bij mensen boven de 60 – die juist het meeste risico liepen door de bijwerkingen.

▸ *VWS en RIVM negeerden rode vlaggen over Astrazeneca-vaccin* **P 15**

Neem een abonnement
▸ deanderekrant.nl/abonnement
€ 12 per maand
€ 130 per jaar
inclusief digitaal abonnement

LOSSE VERKOOP
€ 3,50
ABONNEMENT V.A.
€ 2,50
JAARGANG 3
24 PAGINA’S
NUMMER 49
8 719325 841534
04923 >
BP

SCHIJNWERPERS

Hema-reclame over briefje van Omtzigt

NSC-voorman Pieter Omtzigt hield, terwijl hij antwoorden gaf aan De Telegraaf over zijn bezoek aan verkenner Ronald Plasterk, een transparant mapje vast onder zijn arm. In het mapje zat een notitieblaadje waarop te lezen was 'Ondergrens' en 'Niet in PVV/NSC/BBB-ka..' De media pikten het gretig op. De NSC-voorman gaf aan dat het een foutje was. Na het welbekende 'functie elders', is het de tweede keer dat Omtzigt lijdend voorwerp is door 'een briefje'. Het leverde online een hoop cynische reacties op, zoals 'het briefje van Jan Dijkgraaf', die aan Omtzigt schreef dat hij diens kritiek op "politieke spelletjes" altijd met een korrel zout heeft genomen omdat hij ze zelf volop meespeelt. "Jij kon janken over het lekken van documenten naar de pers en op dezelfde dag zélf documenten lekken naar de pers", aldus Dijkgraaf. De meest gevatte reactie was echter van warenhuis Hema. Dat plaatste een advertentie voor een niet-transparante, zwarte A4-elastomap met de tekst 'ook verkrijgbaar bij onze filialen in Den Haag': 2 euro. Omtzigt zag het en reageerde: "Dank je @HEMA: goed idee! Houd er een paar vast, dan kom ik ze halen in Den Haag of Enschede."

"Het gaat om wat we doen"

"De aarde is niet van ons, wij zijn van de aarde", speechte de Britse Koning Charles III onlangs op de Cop28 klimaatconferentie in Dubai. De koning riep op tot herstel van de natuur, de noodzaak van duurzame landbouw en samenwerking tussen de publieke en private sector om over ruim 25 jaar als mensheid tot 'net-zero' te komen: nul uitstoot van kooldioxide. "In 2050 vragen onze kleinkinderen niet wat we gezegd hebben, maar wat we gedaan hebben om het klimaatprobleem te tackelen." Volgens de 75-jarige is de afgelopen tijd wel wat progressie geboekt om het klimaatprobleem te tackelen, maar "zijn we nog ver verwijderd van het juiste spoor". Het klonk erg overtuigend uit zijn mond: afgelopen week kwam hij in opspraak omdat hij heel decadent, net als premier Rishi Sunak en minister van Financiën David Cameron, in een afzonderlijke privéjet naar de golfstaat vloog. Een woordvoerder van de premier verdedigde die keuze: "De aanpak van deze regering om de klimaatverandering aan te pakken gaat niet over het verbieden of verminderen van mensen om te vliegen. We moeten juist investeren in nieuwe technologieën van de toekomst, zoals duurzame vliegtuigbrandstof."

Lady Lynn de Rothschild runt 'bedrijvenclubje'

Ooit gehoord van de The Council For Inclusive Capitalism? Dit CIC werd in de coronacrisis gevormd en noemt zich "het grootste publieke platform met initiatieven uit de particuliere sector gericht op het op winstgevende wijze creëren van waarde voor iedereen: werknemers, gemeenschappen, aandeelhouders en de planeet". Met wollige zinnen, bijna WEF-iaans, vertelt het 'bedrijvenclubje' (grote) bedrijven met mondiale invloed te willen bundelen om deze met regeringen te laten functioneren in een ideologisch raamwerk waar niet winst, maar inclusiviteit het belangrijkste ideaal is. CIC bestaat uit partners uit het bedrijfsleven, de overheid, de VN en het Vaticaan. "We moeten een economisch systeem creëren dat fair en betrouwbaar is, in staat om de grootste vraagstukken die onze planeet bedreigt aan te pakken", aldus paus Franciscus. De groep wordt geleid door Lady Lynn de Rothschild, van de beruchte Rothschild-dynastie. Zij roept iedereen op "steward te worden" voor wat zij "inclusief kapitalisme" noemt. Kunstmatige intelligentie zal daarbij de drijvende kracht worden van de nieuw te vormen economie, laat De Rothschild in een interview met CNBC weten. "Artificiële intelligentie gaat de wereld voor iedereen veranderen. Het gaat geweldig en magisch worden."

'Verantwoord' investeren in bommen

De grootste ESG-beleggingsfondsen (Environmental, Social, Governance) claimen rekening te houden met het milieu, oftewel: investeren met een groen randje. Geotrendlines, een website die geopolitieke en financiële trends beschrijft, constateert in een analyse dat er nu een aanzienlijk aantal ESG-fondsen is dat de wapenindustrie heeft omarmd. Het is volledig tegenstrijdig met de Sustainable Development Goals van de VN, die de basis vormen van de ESG-filosofie. "Enerzijds willen de meeste beleggingsfondsen niet geassocieerd worden met de wapenindustrie, anderzijds wordt er vanuit de politiek nu de wens uitgesproken meer te investeren in defensie om Oekraine te helpen. Het is diezelfde politiek die voor deze oorlog juist minder wilde investeren in de wapenindustrie". Van 'ethisch verantwoord' investeren, naar investeren in bommen. Uiteraard allemaal voor het gemeenschappelijke doel: een betere wereld.

In 't Veld noemt PVV, BBB en NSC extremistisch

Europarlementariër Sophie in 't Veld (Volt) noemt PVV, BBB en NSC geen 'centrum-rechtse' maar 'extremistische' partijen. "Een coalitie van PVV, BBB en NSC 'centrum-rechts'? Zo wordt extremisme wel héél fluks wit gewassen", zei ze op 'X' in reactie op VVD-leider Dilan Yesilgöz-Zegerius. De reacties logen er niet om. BBB-leider Caroline van der Plas reageerde verontwaardigd: "Noemt u BBB nou extreemrechts? Kunt u dat hard maken? Zo nee, graag rectificatie". Die kwam er niet. "Ga hiermee door, svp. Noem echt iedereen en z'n moeder die ook maar een tikkie anders is dan jij meteen 'extreemrechts'. Graaf dat graf steeds dieper", reageerde Twitteraar Ines van Bokhoven.

Zelfscanslet

WOUTER MEIJS

Wouter Meijs

Oekraïners stoken hun caravans tot 27 graden, dat zijn ze gewend van thuis. Ze hebben groot gelijk, ik associeer zo'n caravan ook met zomer en tour de France. Lekker in hawaïshirt tv kijken en vooral genieten. Fietsen en leven in overvloed, vluchtelingen leven inmiddels al in 5D.

De klimaattop in Dubai is de belangrijkste klus voor Wopke Hoekstra als Eurocommissaris. De druk is groot, want hij onderhandelt er namens de hele EU. Sinds hij een paar weken geleden begon met zijn nieuwe baan, reisde hij de hele wereld over ter voorbereiding op de top. Zijn verleden bij Shell, zand erover. Klimaat is geld in het laatje, bedrijven verrijken zich ten koste van de burgers. Zo deden Shell, IBM en Bayer het uitstekend in de Tweede Wereldoorlog. Op die olie reden de Duitsers zelfs ons land binnen.

Als het allemaal niet lukt, gaat Wopke dreigen met nog veel meer vliegen. Misschien gaat ie zich ooit wel op de landingsbaan voor zijn eigen jet vastlijmen uit protest. Meteen geïrriteerd de politie bellen dat hij te laat komt op de lunch in Dubai. Helemaal schizofreen geworden en oh wat is het koud daar alleen op die landingsbaan. Waarom heet het eigenlijk landingsbaan en geen opstijgbaan? Alles moet altijd zo naar beneden gehaald worden, onze vleugels gekortwiekt. Wederom een voorbeeld van *predictive programming*, alle vliegtuigen moeten uit de lucht. Dan moeten ze er eerst inkomen want van de week stonden privetogether vast gevroren in München, die kwamen dus nooit op de klimaattop om over de opwarming te kunnen jammeren.

Er zijn ook nog eens zonnestormen, die op dit moment de aarde teisteren. Ik kijk goed naar de katten, als die veel moeten slapen, dan doe ik dat ook. "Ga je het nu weer over katten hebben?" Ja, de tv deprimeert. Het is uiterst raadzaam in te tunen op deze interdimensionale wezens. De katten vragen me soms of ik met hun paddo's wil gebruiken, dan staren ze me minutenlang aan met hun reptielenogen. Maar ik laat me niet dwingen. Weet je dat grotere katten allemaal gewoon ronde pupillen hebben? Het zijn jagers en niet manipulators zoals de huiskat. Die komt dus van de slangen. Pluizige, lief aandoende reptielen net als sommige mensen.

> *"Mijn vorige leven lag ik twee decennia lang op die vensterbank, het was fantastisch"*

Katten hebben negen levens, zouden ze zich die ook kunnen herinneren? "Mijn vorige leven lag ik twee decennia lang op die vensterbank, het was fantastisch." Er zijn ook mensen die hun vorige leven nog precies weten. Dit in grote tegenstelling tot Rutte en Biden, die zich niet eens dít leven kunnen herinneren.

Zo was er een jongen die tot in de kleinste details kon vertellen hoe hij als piloot vanaf een vliegdekschip in de Tweede Wereldoorlog omgekomen was. Dat soort dingen vind ik erg interessant, uit een egoïstisch belang dat alles toch gewoon doorgaat. De jongen was wel depressief geworden, want wat stelde zijn huidige leven dan voor? Alsof je weer op je studentenkamer woont van dertig jaar terug, van voor de inflatie. Die me goed heeft gedaan, omdat ik het zag aankomen. We zijn nu in een soort patstelling gekomen: het bankensysteem kan het zich niet veroorloven geen oorlog te hebben, maar de gewone man kan de oorlogen niet meer bekostigen. Vanuit de overheid komen er nu toch eindelijk vragen bij het beschikbaar stellen van F-35 onderdelen. Ik heb geen cent over gehad voor die rommel, ik gebruik het voor boodschappen, rare ondemocratische rechtsextremist als ik ben. Wel een vredelievende.

Het belangrijkste conflict dat ik ken is het innerlijke: de keuzestress welke koekjes ik zal kopen voor bij de thee. Ik betaal natuurlijk altijd contant. In de rij pak ik steeds even dat zenmoment mee. Het schijnt dat medewerkers van de zelfscankassa toenemend met agressie te maken krijgen, uitgescholden worden voor bijvoorbeeld zelfscanslet. Sta je dan als volwassen vent. Ooit toen ik daar afrekende, werd ik er ook uitgepikt voor een controle. Mocht ik midden in het winkelcentrum mijn kliko omkeren en het bonnetje van 1,5 meter laten zien. Nou ok, dan ga ik wel ergens anders jatten, reageerde ik zichtbaar geërgerd. Morgen ga ik kaarsen inslaan in verband met de komende zonnestorm black-outs en vijf maanden durende winter-opwarming van de aarde. ■

Wouter Meijs en de andere cabaretiers van Hart voor Humor zijn regelmatig te zien door heel Nederland. Op de website hartvoorhumor.nl kun je je inschrijven voor hun nieuwsbrief.

Naast oversterfte nu ook ondergeboorte in Nederland

Illustratie: Wilfred Klap

Immunoloog professor Theo Schetters maakte de afgelopen jaren spraakmakende 'oversterftegrafieken'. Ze illustreren de oplopende sterfte wanneer er in ons land weer massaal tegen corona werd geprikt. Schetters maakt zich intussen ook zorgen over de geboortecijfers. Voor De Andere Krant maakte hij een 'ondergeboortegrafiek'. En die leert dat Nederland in 2023 zal uitkomen op een historisch laag geboortecijfer. De coronavaccins zijn wederom in beeld als mogelijke verklaring.

Toine de Graaf

Eind november was Theo Schetters in afwachting van het CBS-geboortecijfer van de maand oktober. "Hopelijk valt het mee", meldde hij De Andere Krant. "Maar ik ben er niet gerust op." Op vrijdag 30 november maakte het CBS de voorlopige score bekend: 14.085 'levend geboren kinderen'.[1] Een nieuw laagterecord. Het vorige dieptepunt dateert van oktober 2022: 14.481 kinderen. De cijfers op de CBS-website gaan terug tot 1995 en beslaan daarmee 29 jaar. In die periode scoorde 2002 het hoogst, met 17.831 'oktober-kinderen'. Bijna een kwart meer dan in 2023.

> *"Gedurende de pandemie is geen enkele zwangere overleden aan covid"*

Zoals gezegd: Schetters is niet verrast. De Nederlandse geboortecijfers vertonen al langer een neergaande lijn. Maar vooral vanaf begin 2022 gaat het hard. Schetters maakte daarom over de periode 2019 tot en met 2023 een grafiek, met daarin het aantal geboorten per 100.000 inwoners per maand. "Dat is een manier om jaren goed te kunnen vergelijken." De grafiek maakt een paar dingen duidelijk. Zo is helder dat 2023 het slechtste jaar lijkt te worden van de vijf. Alleen een enorme geboortepiek in november en december kan dat nog verhoeden. Erg voor de hand ligt dat niet, omdat het aantal geboorten sterk seizoensafhankelijk is: de piek ligt doorgaans in de lente en vooral in de zomer. In absolute cijfers gaan we over heel 2023 naar verwachting uitkomen op maximaal 164.000 'levend geboren kinderen'. Het laagste geboortecijfer in de CBS-database. Tot nu toe was 2022 het slechtste jaar, met 167.504 kinderen. Heel wat minder dan de 206.619 kinderen die het licht zagen in recordjaar 2000.

De grafiek van Schetters laat tevens zien dat 2021 er positief uitspringt. In dat jaar kwamen 179.441 kinderen levend ter wereld. Een stijging van bijna 11.000 ten opzichte van 2020. Het CBS wijdde aan deze 'corona-geboortegolf' in november 2021 een bericht: "Hoogste aantal geboorten in tien jaar tijd".[2] Het werd begeleid door een filmpje. Daarin verklaarde CBS-hoofdsocioloog Tanja Traag de "substantiële stijging" door het vele thuiswerken, die het voor stellen gemakkelijker heeft gemaakt om werk en zorgen te combineren. Hierdoor zouden meer kinderen zijn verwekt.

Schetters houdt er rekening mee dat mogelijk nog een andere factor heeft bijgedragen aan het hoge geboortecijfer van 2021. "Zou het kunnen dat het geboortecijfer ook hoger was door meer vroeggeboorten in 2021? Het wachten is op meer cijfers. Wat we wel weten, dankzij de Perinatale Registratie (Perined), is dat in 2021 de gemiddelde Apgar-score licht is gedaald ten opzichte van 2020." De Apgar-score is een test die snel een indruk geeft van de algemene toestand van een pasgeborene. Een gemiddelde lagere score kan wijzen op meer vroeggeboorten. Omdat dit niet werd gevonden in het eerste coronajaar (2020) maar wel in 2021 waarin de vaccins werden uitgerold, rijst de vraag of vaccinatie hierbij een rol bij speelt.

Met de CBS-verklaring in het achterhoofd, zou je verwachten dat in 2022 het aantal levendgeborenen min of meer op het niveau zou zijn gebleven van 2021. Ook in 2022 werd er immers weer veel thuisgewerkt en waren er lockdowns. Maar die verwachting kwam niet uit. Ten opzichte van 2021 werden in 2022 bijna 12.000 kinderen minder geboren. De vraag is waaraan die enorme terugval is toe te schrijven. "Er gaan verschillende verklaringen rond", zegt Schetters. "Zoals het afgenomen consumentenvertrouwen. Maar dat correleert helemaal niet met de lagere geboortecijfers. Maurice de Hond heeft eerder gesuggereerd dat het feit dat er in 2022 minder baby's geboren werden het gevolg zou kunnen zijn van het verhoogde aantal geboorten in 2021: stellen zouden de kleine een jaar eerder hebben laten komen dan aanvankelijk gepland. Echter: als je dat aanneemt, dan is de voortdurende daling in 2023 toch weer onverwacht."

Feit is dat in 2021 werd begonnen met vaccineren tegen corona. En dat de bijwerkingen van die vaccins mogelijke verklaringen aanreiken. Schetters: "Uit dierstudies is gebleken dat mRNA-deeltjes niet op de injectieplaats blijven maar zich door het lichaam verspreiden en ook in de geslachtsorganen kunnen worden aangetoond. Dergelijke studies zijn niet bij mensen gedaan, maar er zijn wel zorgwekkende signalen." Zo publiceerde het wetenschappelijk tijdschrift *Andrology* in juni 2022 een peer-reviewed artikel waaruit blijkt dat het aantal zaadcellen bij mannen sterk daalde na hun tweede Pfizerprik.[3] De Israëlische auteurs probeerden positief te blijven door te melden dat het ging om een tijdelijk effect. Maar dit lijkt op wensdenken, zo heeft de Amerikaanse journalist Alex Berenson intussen onderbouwd.[4] Een grafiek die de Israëliërs aan het eind van hun artikel toevoegden, leert dat de sperma-niveaus bleven dalen.

Daarnaast zijn er de gemelde menstruatiestoornissen, die niet bepaald helpen bij zwanger worden. Eind september 2021 had Bijwerkingencentrum Lareb al duizenden meldingen binnen van menstruatiestoornissen na coronavaccinatie.[5] Naast overigens 127 meldingen van spontane miskramen na de prik.[6] Schetters: "Wat de menstruatiestoornissen betreft, valt ook op dat in 2021 en 2022 het aantal gebruikers van het medicijn tranexaminezuur met 14.000 is toegenomen. Tranexaminezuur remt de afbraak van fibrine in bloedstolsels, waardoor een bloeding sneller gestelpt wordt, en wordt vaak voorgeschreven bij menstruatieproblemen. Dat zou kunnen wijzen op een toename van problemen rond de menstruatie."

Aantal geboorten per 100.000 inwoners (bron: dakl.nl/cbs-ondergeboorte)

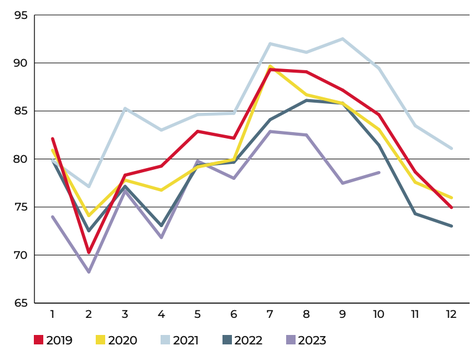

Volgens Schetters is duidelijk wat moet gebeuren. "We moeten zwangere vrouwen geen coronavaccin meer aanbieden. Er is een signaal: mogelijk doet het vaccin iets op het voortplantingssysteem wat niet goed is. En hiervoor zijn meer aanwijzingen." Schetters noemt in dit verband gegevens uit Zwitserland. Daar heeft prof. Konstantin Beck, van de Universiteit van Luzern, afgelopen zomer data overlegd die aantonen dat het aantal miskramen en doodgeboorten in 2022 direct gerelateerd zijn aan de coronavaccinaties bij zwangere vrouwen in Zwitserland negen maanden eerder.[7]

Een aanvullend argument is te vinden in het vermeende voordeel van de zwangerschapsprik. "Want dat is er niet", zegt Schetters. "We moeten sowieso stoppen met vaccineren onder 60 jaar. Sinds de delta-variant verdwenen is en de omikron-varianten endemisch aanwezig zijn, worden gezonde mensen niet meer ernstig ziek na sars-cov-2-besmetting. Zwangeren behoren ook tot die groep. Sterker: volgens het RIVM is er in ons land gedurende de pandemie geen enkele zwangere overleden met of aan covid-19. Dat stond tot eind 2022 in elke periodieke RIVM-rapportage ('Epidemiologische situatie van sars-cov-2 in Nederland').[8] Het overlijdensrisico voor zwangeren is kennelijk verwaarloosbaar. Er is daarom ook voor zwangeren geen voordeel te behalen door de prik te nemen. Er blijven dan alleen potentiële risico's over."

> *"We moeten zwangere vrouwen geen coronavaccin meer aanbieden"*

Schetters ondersteunt daarom de recente open brief van de Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV). "Die beroepsvereniging van meer dan vierduizend verloskundigen heeft de Gezondheidsraad, het ministerie van VWS en RIVM gevraagd om de coronaprik voor zwangeren te heroverwegen. Hopelijk bemoedigt die brief ook andere beroepsgroepen om zich uit te spreken. Ze zijn nu in elk geval niet meer alleen, want de verloskundigen zijn hen voorgegaan."

NB In veel meer landen met een hoge vaccinatiegraad zijn de geboortecijfers sterk gedaald. De Zweedse geboortecijfers laten vanaf januari 2022 een afname te zien zoals "er in de afgelopen 25 jaar niet is geweest", meldden onderzoekers. Ook in Duitsland, Engeland en Hongarije was in 2022 sprake van een zeer laag geboortecijfer. ■

Bronnen

1. dakl.nl/ondergeboorte-1
2. dakl.nl/ondergeboorte-2
3. dakl.nl/ondergeboorte-3
4. dakl.nl/ondergeboorte-4
5. dakl.nl/ondergeboorte-5
6. dakl.nl/ondergeboorte-6
7. dakl.nl/ondergeboorte-7
8. dakl.nl/ondergeboorte-8

TELECOM LAPT MILIEURICHTLIJNEN AAN HAAR LAARS

Honderden zendmasten illegaal geplaatst

Er zijn in Nederland ruim honderd en wellicht enkele honderden zendmasten illegaal geplaatst in grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden. Dat blijkt uit onderzoek van belangenorganisatie Stop5GNL. Volgens een woordvoerder van de onderzoeksgroep lappen KPN en andere telecombedrijven de milieurichtlijnen aan hun laars, knijpen de waterleidingbedrijven een oogje toe en is er vanuit de provincies geen handhaving. “Er is mogelijk sprake van structurele milieudelicten.”

Sylvia Slegers

De Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB) staat boringen dieper dan 3 meter in grondwaterbeschermingsgebieden niet of uiterst beperkt toe. Dit omdat doorboring van de filterende en beschermende kleilaag het risico inhoudt dat giftige stoffen in ons drinkwater terechtkomen.

Het is dankzij deze regel dat Wilma de Jong uit Haarlo nog steeds geen zendmast vlakbij haar woning heeft. In een poging de komst van een zendmast van KPN tegen te gaan, stapt De Jong in 2020 naar de bestuursrechter. Ze wint de zaak, maar de gemeente en KPN gaan in hoger beroep. De Raad van State erkent de gezondheidsrisico’s van de geplande zendmast, maar oordeelt begin dit jaar desondanks dat de bouw van start kan gaan. Na bijna vier jaar touwtrekken is er echter nog altijd niets gebouwd.

“Dat komt doordat de plek waar de mast moet komen een boringvrij grondwaterbeschermingsgebied is”, vertelt Wouter Abbas, ook inwoner van Haarlo en mede-eiser in de rechtszaak.

Gedurende de vier jaar durende procedure ontkenden gemeente en KPN dat er dieper dan de toegestane 3 meter geboord zou moeten worden, maar ondergrondse dieptematen ontbraken op de fundatietekeningen van de KPN-mast. Voor de betonnen fundering van de zendmast bleken uiteindelijk vier poten van een halve meter dik nodig te zijn, “die niet maximaal 3, maar ruim 22 meter de grond in gaan”, zegt Abbas. Tijdens de zitting bij de Raad van State gaf KPN volgens hem “zonder blikken of blozen te kennen dat deze nalatigheid te wijten zou zijn aan ‘een miscommunicatie tussen de juridische en de technische afdeling’. Voorts meldde KPN ook nog dat zij in Nederland al enkele honderden zendmasten in boringvrije grondwaterbeschermingsgebieden hebben staan. De Raad van State schoof mijn argument terzijde en zag verder geen reden om de gemeentelijke vergunning in te trekken.”

Maar daarmee is de kous niet af. KPN en de gemeente hadden de geplande bouw van de mast ook bij de provincie moeten melden, zegt Abbas. Die is verantwoordelijk voor de kwantiteit en kwaliteit van grondwater en regionaal oppervlaktewater. “De gemeente Berkelland was daarvan op de hoogte. Toen een door de gemeente zelf aangestelde hoorcommissie hen daarover op de vingers tikte, legde de gemeente vervolgens, zonder enige onderbouwing, zwart op wit vast te voldoen aan de Provinciale eisen.”

KPN meldt zich medio 2023 alsnog bij de provincie, maar krijgt te horen dat alleen een melding vanwege de grondwaterbescherming niet volstaat: er dient bij de provincie ook een officiële vergunningaanvraag voor de bouw van de mast ingediend te worden. “Dat heeft KPN inmiddels inderdaad gedaan”, laat perswoordvoerder Tim van den Brink van provincie Gelderland op verzoek van De Andere Krant weten. “Het bedrijf is verzocht om aanvullende informatie om de aanvraag uiteindelijk compleet te maken. Zo’n aanvraag is maatwerk, het is nu nog onduidelijk wanneer die wordt afgerond.”

Fotografie: Gea Veenstra

Als de provincie daadwerkelijk besluit de vergunning te verlenen, betekent dat volgens Abbas een schending van de Provinciale Verordening: “De NRB-2012 verbiedt óók het gebruik van de zware metalen zink en koper. Om roesten tegen te gaan wordt staal voorzien van een dun laagje zink. Zendmasten zijn dus in het geheel opgebouwd uit verzinkte stalen profielen. Dit geldt ook voor al het gebruikte stalen kleinmateriaal: bouten, moeren, beugels, profielen, platen, klemmen en dergelijke. Daarnaast zijn de noodzakelijke bliksemafleiders op de hogere installaties en antennes op gebouwen gemaakt van blank koper. Deze blank koperen pennen lopen vanaf de top van de mast tot meters diep de grond in, ruim in het grondwater, teneinde de bliksem in de aarde te kunnen afvoeren. Hiervoor is geen enkel alternatief. Daarbij logen koper en zink uit. Ze lossen op onder invloed van wind en regen en komen vervolgens terecht in de bodem en vormen daar giftige chemische verbindingen die niet in ons drinkwater thuishoren.”

Omdat De Jong vreesde voor een drinkwaterschandaal, nam ze begin 2023 contact op met stichting Stop5GNL. Die riep een onderzoeksgroep in het leven om het aantal zendmasten in Nederlandse grondwaterbeschermingsgebieden in kaart te brengen. Dat project is dik een half jaar later afgerond. “We hebben, verdeeld over heel Nederland, 114 vrijstaande zendmasten in grondwaterbeschermingsgebieden weten te traceren”, aldus de onderzoekscoördinator. “In waterwingebieden gelden nog strengere regels: daar mag uitsluitend grondwater gewonnen worden. Bouwactiviteiten (waterleidingbedrijven uitgezonderd) zijn er verboden. Toch vonden we ook daar landelijk twaalf vrijstaande masten. Verder troffen we vele antenne-installaties aan in de beschermde gebieden. Het gaat om installaties van alle grote providers, dus niet alleen van KPN.”

Voor zendmasten wordt veel zink gebruikt, dat volgens de richtlijn niet is toegestaan

Navraag door De Andere Krant maakt duidelijk dat waterleidingbedrijven ofwel doorverwijzen naar het voorlichtingsloket van het Antennebureau van de Rijksoverheid, ofwel naar de provincies. Die blijken totaal niet op de hoogte.

Zo zegt een woordvoerder van de provincie Drenthe: “De provincie beschikt niet over de door u gevraagde gegevens. Voor antennes hoger dan 5 meter is toestemming van de gemeente nodig, daar zou u uw vraag kunnen stellen”. De provincie Utrecht laat weten: “Wij houden niet bij op welke locaties antenne- en zendmasten staan in onze waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden”. Limburg beweert zelfs dat zend- en ontvangstactiviteiten “niet relevant zijn in het kader van de grondwaterbescherming”.

Groningen en Flevoland geven aan geen informatie te hebben over de zendinstallaties. Friesland kan slechts gedeeltelijke gegevens verstrekken “omdat de data buiten het beheer van de provincie valt”. provincie Gelderland, die medio 2022 elf nieuwe waterwingebieden aanwees, weet volgens Abbas evenmin iets over het aantal masten in grondwaterbeschermings- of waterwingebieden. “Sterker nog: ik kreeg als antwoord ‘geeft u maar aan waar deze masten staan, dan controleren wij wel of dat klopt’.”

Voor de Stop5GNL-onderzoeksgroep is het duidelijk: “Terwijl de telecomindustrie de milieurichtlijnen aan haar laars lapt en waterleidingbedrijven een oogje toeknijpen, is er vanuit provincies totaal geen toezicht of handhaving. Dat er hier mogelijk sprake is van structurele milieudelicten, waardoor de bodem en ons drinkwater ernstig vervuild worden, blijkt niemand te beseffen. ■

▸ dakl.nl/richtlijn-bodembescherming

UITSLAG REFERENDUM GEEFT DUIDELIJK SIGNAAL

Amersfoorters geven hun stem bij de landelijke verkiezingen en een adviserend referendum voor het parkeerbeleid in hun stad. Fotografie: Linda Bouritius | Hollandse Hoogte | ANP

Amersfoort zegt massaal nee tegen plannen betaald parkeren

Amersfoorters hebben op 22 november massaal gestemd tegen de plannen van de gemeenteraad om betaald parkeren in de hele stad in te voeren. Dit gebeurde in een raadgevend referendum op initiatief van de lokale oppositiepartij Amersfoort voor Vrijheid. “Het college en de coalitie mogen zich goed achter de oren gaan krabben. Het alsnog doorvoeren van dit plan zou ondemocratisch zijn”, aldus de partij.

Danielle van Wallinga

Onder het mom van een leefbare stad, verkeersveiligheid en anticiperen op klimaatverandering introduceerden Amersfoortse coalitiepartijen D66, Groenlinks, CDA, Christenunie en Partij voor de Dieren afgelopen voorjaar de nieuwe parkeerplannen in de gemeenteraad. Doel: het stapsgewijs uitbreiden van betaald parkeren naar alle wijken van de stad, met parkeerhubs aan de rand van de stad of wijk, waarbij inwoners via openbaar vervoer, deelvervoer en voet- en fietspaden hun weg naar huis kunnen vervolgen. “We wisten al direct dat er geen draagvlak voor deze plannen zouden zijn”, vertelt Tom van Lamoen, fractievoorzitter van de lokale partij Amersfoort voor Vrijheid. Ook oppositiepartijen VVD, Denk, Amersfoort2014 en Burgerpartij Amersfoort waren tegen de plannen. Van Lamoen: “De *one size fits all*-benadering zou juist voor meer problemen zorgen, bijvoorbeeld voor mantelzorgers en kleine ondernemers”. Hij ziet dat deze plannen naadloos passen in wereldwijde ontmoediging van autobezit, gepropageerd door globalistische organisaties als het World Economic Forum en de Verenigde Naties. “De openbare ruimte wordt als iets abstracts ingezet om meer controle te krijgen over hoe wij moeten leven.”

“De regenteske manier van opdringen van parkeerbeleid is mislukt”

Een grote groep Amersfoorters en ondernemers kwam daarom samen met Amersfoort voor Vrijheid in actie tegen de plannen. Inwoners gingen langs deuren met handtekeninglijsten, ondernemers legden de lijsten neer in hun zaak, overal werden posters opgehangen en werd op andere manieren campagne gevoerd. In korte tijd werden de 6000 benodigde handtekeningen verzameld om het raadgevend referendum door te laten gaan. En met succes: op 22 november stemde 74 procent tegen het voorgenomen parkeerbeleid, tegenover een minderheid van 23 procent die voor stemde. Zelfs in wijken met parkeerproblemen was er geen meerderheid voor de betaald-parkerenplannen.

“De regenteske manier van opdringen van parkeerbeleid is mislukt”, reageerde fractieleider Menno Fousert van Amersfoort 2014 hierop in het Algemeen Dagblad. Ondanks dat een raadgevend referendum niet bindend is, beschouwt Van Lamoen het als een win-winsituatie. “De kans is klein dat de coalitie de uitslag gaat eren”, verwacht hij. “Maar als ze het naast zich neerleggen, zullen ze hard afgestraft worden bij de volgende verkiezingen.” De partij, die met 1 zetel in de gemeenteraad zit, zal er alles aan doen om “zoveel mogelijk druk te zetten. Raadgevend of niet, de inwoners hebben gesproken. Zonder dit referendum waren deze plannen zonder slag of stoot door de coalitie ingevoerd, zonder medeweten van Amersfoorters.” De coalitie is teleurgesteld over de uitslag en vindt dat het signaal van de inwoners niet kan worden genegeerd, maar wil de beweegredenen van de nee-stemmers onderzoeken voordat “eventuele aanpassingen worden gedaan”. ■

PIETER STUURMAN

Rillingen

Het wintert in Europa. In Nederland liggen de temperaturen rond het vriespunt, dus dat valt allemaal nogal mee, maar desondanks rapporteren de kranten dat elektrische bussen hun ritten niet kunnen voltooien vanwege de kou. In Groningen en Drenthe komen mensen veel te laat op hun werk, want bij lage temperaturen daalt de actieradius van de bussen exponentieel en duurt het opladen veel langer. Bovendien kost dat opladen veel meer energie. Het is dus maar te hopen dat elektrische voertuigen hun beweerde effect op de omgevingstemperatuur niet zullen hebben, want dan worden ze onbruikbaar.

Tegelijkertijd vindt in Dubai de COP28 klimaatconferentie plaats. Hotemetoten van over de hele wereld zijn uitgenodigd om te roepen dat de wereld opwarmt en daarom ten onder gaat. Maar velen van hen konden de bestemming niet bereiken, omdat hun kerosineslurpende *private jets* niet konden opstijgen van de besneeuwde en bevroren vliegvelden in Europa. Wie kennelijk wel de ruitjes van haar vliegmachien had laten krabben, is Hillary Clinton. Zij hield ter plekke een toespraak, waarin ze beweerde dat er afgelopen zomer in Europa 61.000 mensen gestorven zijn als gevolg van ‘extreme’ hitte en dat hoofdzakelijk vrouwen slachtoffer zijn. Kennelijk vindt ze mannen dus de daders, want verder blijft er niemand over.

Daarnaast beweerde ze dat Azië en Afrika niet in staat zijn met cijfers te komen, omdat alleen Europa over de vaardigheden beschikt om het aantal slachtoffers te tellen. Naast haar nogal denigrerende houding ten opzichte van mannen, heeft ze kennelijk ook geen hoge pet op van de vaardigheden van Afrikanen en Aziaten. Ondanks de afwezigheid van cijfers beweert ze dat er vorig jaar een half miljoen mensen stierven door hitte. Daarbij vergeet ze voor het gemak dat het aantal mensen dat overlijdt als gevolg van kou gemiddeld zeven keer zo hoog is als door hitte. Voor hen zou een beetje meer warmte dus best welkom zijn.

Zowel historisch gezien als nu, is kou een veel grotere bedreiging dan warmte

Zelfs de meest alarmistische berichten spreken van een temperatuurstijging van minder dan één graad in de afgelopen honderd jaar. Als daardoor honderdduizenden mensen sterven, dan zou dat betekenen dat mensen wel erg gevoelig zijn voor temperatuurschommelingen. Of nou ja, alleen vrouwen en meisjes dan, volgens Hillary Clinton. Maar als één graad warmer al betekent dat duizenden mensen sterven, dan zouden er bijvoorbeeld in Eindhoven (waar ik woon) al enorm veel meer mensen moeten overlijden dan in Groningen, waar het gemiddeld een graad koeler is. In Italië, waar het (ook zonder klimaatopwarming) altijd al zo’n 12 graden warmer is dan hier, zou geen levende ziel meer moeten bestaan. Laat staan in Afrika.

Wat de klimaatalarmisten allemaal vergeten, is dat de levensverwachting van Europeanen de afgelopen honderdvijftig jaar gestegen is van rond de 45, naar boven de 80 jaar, en dat dit hoofdzakelijk te danken is aan het breed beschikbaar komen van brandstoffen. Met name de grote kindersterfte in de 19e eeuw is daardoor vrijwel geheel verdwenen. Het heeft gezorgd voor efficiënte productie, maar met name ook voor gemotoriseerde distributie van gezond voedsel gedurende het hele jaar. Voordien moest men het doen met wat er lokaal groeide in de winter, en dat was niet veel. Zwangere vrouwen waren ’s winters daarom veelal in slechte conditie en stierven niet zelden in het kraambed, en veel van hun pasgeborenen wachtte hetzelfde lot.

Zowel historisch gezien als nu, is kou dus een veel grotere bedreiging dan warmte. Als alle klimaatmaatregelen inderdaad resulteren in lagere temperaturen en als we tegelijkertijd op energierantsoen moeten, dan is de remedie erger dan de kwaal. Precies zoals dat het geval was bij de opgedrongen remedie tegen corona. Nu veel meer mensen sterven aan de gevolgen van de injecties, zijn de corona-alarmisten stil. Hetzelfde zal het geval zijn met de klimaatklevers, als we straks in de winter creperen door gebrek aan verwarming en voedsel, omdat we de beschikbare brandstoffen niet meer mogen gebruiken van onze Hillary en haar *private jet*-kornuiten. Iets om bij voorbaat al de rillingen van te krijgen. ■

ELON MUSK ZET PIZZAGATE WEER VOLOP IN DE SCHIJNWERPERS

FBI moet laptops vrijgeven die inzicht kunnen bieden in Pizzagate

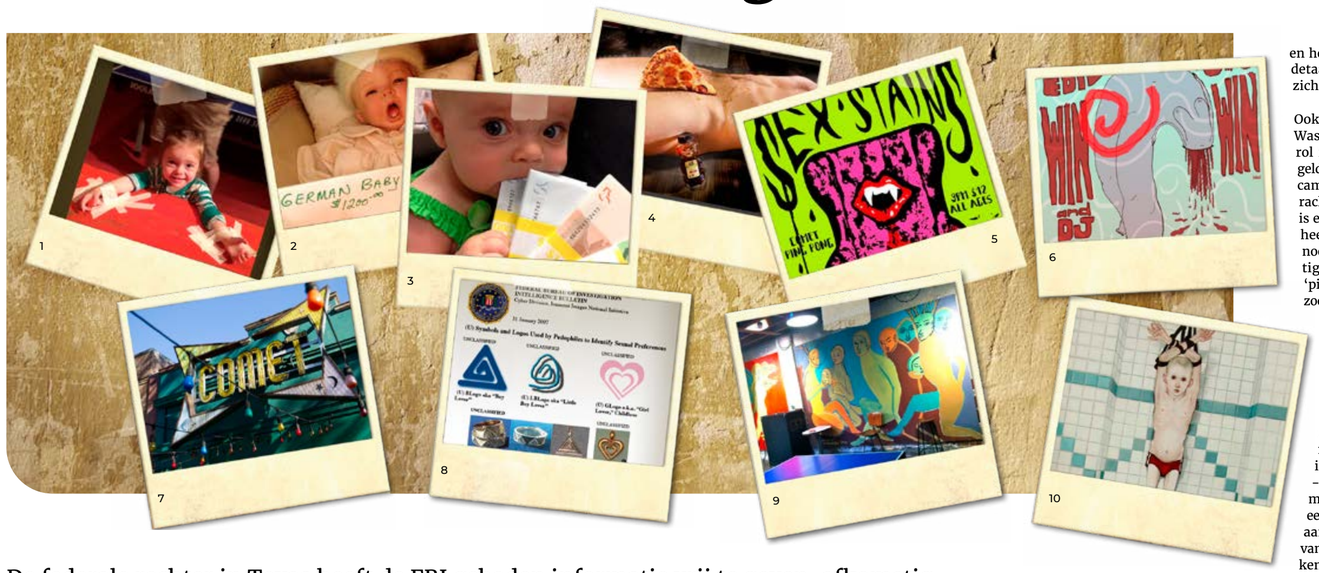

1-4: Beelden van Alefantis' Instagramaccount, 5-6: Posters Comet Ping Pong met child lover-symbool, bloed, en "sex stains", 7: Comet Ping Pong, 8: FBI rapport pedosymbolen, 9: muurschildering Comet, 10: Schilderij van Biljanad Jurdjevic met vastgebonden kind, onderdeel van Podesta's kunstcollectie.

De federale rechter in Texas heeft de FBI geboden informatie vrij te geven, afkomstig van twee laptops van de vermoorde Seth Rich. Deze voormalig databeheerder van de Democratic National Committee (DNC) lekte vermoedelijk de beruchte 'Podesta-e-mails' naar Wikileaks. Deze mails linken politieke kopstukken van de Democratische Partij aan een schokkend kindermisbruikschandaal dat in de volksmond 'Pizzagate' is gaan heten.

Ella Ster en Monique Schneider

In 2016 melden presidentskandidate Hillary Clinton en haar campagneleider John Podesta in de media dat 'Russische hackers' hebben ingebroken in de servers van het Democratic National Committe (DNC), het hoogste bestuurorgaan van de Democratische Partij, in een poging de verkiezingen te manipuleren. Het is een maand voordat Wikileaks de zogenaamde 'DNC-e-mails' naar buiten brengt.

Er zijn echter sterke aanwijzingen dat niet de Russen, maar Seth Rich de e-mails aan Wikileaks heeft gelekt. Op 10 juli 2016 wordt de 27-jarige stafmedewerker, die in juni 2014 is begonnen als databeheerder bij DNC, doodgeschoten in de wijk Bloomingdale, in Washington DC. De politie spreekt van een mislukte roofoverval, maar er bestaan twijfels over dit verhaal: Rich's portemonnee, horloge en telefoon zijn niet ontvreemd.

In een interview met Nieuwsuur op 9 augustus 2016 zegt Wikileaks-oprichter Julian Assange: "Klokkenluiders doen ontzettend veel moeite om voor ons materiaal te bemachtigen en nemen vaak zeer grote risico's. Zoals de 27-jarige man die bij de DNC werkte en in zijn rug is geschoten. Hij is een paar weken geleden om onduidelijke redenen vermoord toen hij op straat liep in Washington DC."

Zes weken voordat Rich werd neergeknald, heeft Wikileaks 44.000 e-mails afkomstig van de DNC-server ontvangen, die ze vanaf 22 juli 2016 in delen op haar site zet. Of deze data ook echt van Rich afkomstig is, kan misschien aangetoond worden via twee laptops (werk en privé), een dvd en een tapedrive, die de FBI sinds zijn dood in bezit heeft. De FBI houdt deze achter. De federale rechter in Texas heeft op 28 november 2023 via een dwangbevel de FBI alsnog verplicht om de data aan Justitie te overhandigen. De vraag is nu of informatie op de laptops zal aantonen dat Rich op het spoor is gekomen van corruptie binnen de Democratische Partij en daarom heeft gelekt naar Wikileaks.

In oktober 2016 publiceert Wikileaks de inmiddels beruchte Podesta-e-mails. In duizenden e-mailuitwisselingen tussen John Podesta, Hillary Clinton en haar rechterhand Huma Abedin wordt het woord 'pizza' 149 keer gebruikt in een bizarre context. Ook veel andere hedendaagse woorden zoals 'pasta', 'sauce' en 'hotdogs' lijken iets anders aan te duiden dan ze ogenschijnlijk betekenen. Volgens de FBI en cyberbeveiligingsexpert Chris Hadnagy gebruiken pedofielen deze woorden als codetaal. 'Pizza' zou meisje betekenen, 'cheese' (kaas) is klein meisje, 'hotdog' is jongen, 'pasta' is kleine jongen, 'cheese-pizza' staat voor kinderporno, 'sauce' is orgie en 'domino' betekent SM. Het woord 'map' (kaart), codetaal voor bewijs dat als spoor achterblijft en bijvoorbeeld DNA kan bevatten, verschijnt 917 keer, in bijna de helft van de e-mails.

"Het menu voor dinsdag. Weet jij welke pasta je gaat doen? (...) Denk je dat ik beter domino kan spelen op kaas dan op pasta?"

John Podesta ontvangt op 2 september 2014 een e-mail met de titel: *Heb je een zakdoek achtergelaten*. In het bericht staat: "Hi John, De makelaar vond een zakdoek (ik denk dat deze een kaart heeft die pizza-gerelateerd is. Is deze van jou?). Ze kunnen het opsturen als je wilt." Ook schrijft Podesta aan zijn broertje Tony: "Zou graag pizza voor een uurtje willen halen". In een andere e-mail: "Het menu voor dinsdag. Weet jij welke pasta je gaat doen? (...) Denk je dat ik beter domino kan spelen op kaas dan op pasta?" De bizarre manier van formuleren en context roepen vragen op.

Wikileaks publiceert eveneens de correspondentie tussen medewerkers van het internationale inlichtingenbedrijf Stratfor. Een bericht heeft als titel *Chicago hot dog Friday*. "Ik denk dat Obama niet zo lang geleden ongeveer 65.000 dollar aan belastinggeld heeft besteed om pizza's/hotdogs uit Chicago in te vliegen voor een privéfeestje in het Witte Huis, ik neem aan dat we dezelfde kanalen gebruiken?" Zou het invliegen vanuit Chicago, het absurd hoge bedrag voor de pizza's en hotdogs ook de bovengenoemde codetaal kunnen betreffen, vragen velen zich af?

Ook de pizzeria Comet Ping Pong in Washington DC speelt een belangrijke rol in de zaak. Het is de locatie waar geld is ingezameld voor de verkiezingscampagnes van Hillary Clinton en Barack Obama. Eigenaar James Alefantis is een man die geregeld het Witte Huis heeft bezocht. Mannenmagazine GQ noemt hem "een van de vijftig machtigste mensen in Washington". De 'pizzabakker' blijkt een achterkleinzoon van Eveline Achille de Rothschild.

De familie de Rotschild geldt als een van de rijkste en machtigste families op aarde. Alefantis' Instagramaccount en reclameposters voor pizzeria Comet bevatten tal van seksueel getinte beelden. Ook hij bezigt vaak het woord pizza. Logisch voor een pizzabakker, maar de contextuele verwijzingen in relatie tot seks, kinderhandel en -misbruik doen vermoeden dat er meer speelt. Ook plaatst hij foto's van een peuter die met tape is vastgeplakt aan de tafel, geldbedragen bij foto's van baby's en wordt het woord '#chickenlovers' gebruikt, codetaal voor de term pedofiel.

De 'pizzabakker' blijkt een achterkleinzoon van Eveline Achille de Rothschild

Alefantis en Podesta hebben ook de nodige onderonsjes via de mail. Podesta schreef aan Alefantis: "Gisterenavond was leuk" en "Nog steeds in de martelkamer." Alefantis zette onder gebruikersnaam 'jimmycomet' op Instagram een beeld van een stalen cel en schreef daarbij: "werk-aan-mijn-nacht-kaas" en "#killroom". Iemand reageerde: "Spoel het wel af als je klaar bent". Jimmycomet: "#moord". In een e-mail van Hillary Clinton aan Huma Abedin refereert ook de presidentskandidate aan Comet. "Breng alsjeblieft de hamer en het 'speeltje' dat ik vanavond in Comet wil gebruiken (...) niks doet mijn hart sneller kloppen dan offernacht". De kunstcollecties van John en Tony Podesta bevatten tal van beelden van vastgebonden, bange en dode kinderen, opengesneden lijken en kannibalisme.

Alle vrijgekomen e-mails van Podesta en alle bizarre communicatie rond het woord pizza en pizzeria Comet zijn inmiddels in de volksmond Pizzagate gaan heten. De reguliere media doen hun uiterste best dit fenomeen te debunken en af te doen als een complottheorie. Maar er zijn voorbeelden te over, die op zijn minst doen vermoeden dat er meer aan de hand is. De hoop is dat de laptops van Rich, die de FBI nu dient vrij te geven, kunnen aantonen dat niet de Russen, maar hij de data heeft gelekt. ■

▸ **Bronnen: dakl.nl/pizzagate**

Talloze verdachte sterfgevallen

Belastende informatie afkomstig van het datalek van The Democratic National Committee-server en publicatie op Wikileaks heeft geleid tot tal van verdachte sterfgevallen. Twintig dagen na de moord op Seth Rich overlijdt de 38-jarige Shawn Lucas na een drugsoverdosis. Hij had een rechtszaak aangespannen om de verkiezingsfraude binnen de DNC aan te tonen. De openbare aanklager Beranton J. Whisenant Jr. die andere fraude binnen de DNC en de rol van Debbie Wassermann Schultz onderzocht, een ander kopstuk binnen de DNC, werd in mei 2017 met een schotwond in zijn hoofd dood op het strand in Florida gevonden. Volgens de politie was het zelfmoord. Daarnaast stierven drie vertrouwelingen van Wikileaks vlak na elkaar in een tijdsbestek van vijf maanden rond de tijd dat Wikileaks de Clinton- en Podesta-e-mails publiceerde. Het gaat om de verdachte overlijdens van: Mike Ratner (11 mei 2016), John Jones (15 augustus 2016) en Gavin MacFayden (27 Oktober 2016). Wikileaks-oprichter Julian Assange leeft al sinds juni 2012 in gevangenschap, aanvankelijk in de Ecuadoraanse ambassade in Londen en sinds april 2019 zit hij nog steeds vast in een Britse cel, in afwachting van het jarenlange proces over zijn uitlevering aan de VS.

GEORGANISEERD MISBRUIK

Poster van pizzeria Comet Ping Pong voor "apocalyptisch feest" en "pizza geestuitdrijving" met twee elkaar betastende pizzapunten.

Elon Musk: "Pizzagate is real"

De reguliere pers beschrijft Pizzagate vaak als "een gevaarlijke complottheorie" en "fake news". Claims van kindermisbruik rond de Clintons zouden zijn ontkracht. X-eigenaar Elon Musk deelde afgelopen week een afbeelding met de tekst *Pizzagate is real*, waarbij hij verwijst naar de arrestatie van twee 'debunkers' die Pizzagate probeerden te ontkrachten. Een van hen is ABC News-journalist James Gordon Meek. Hij werd onlangs veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf wegens het bezit van 'sadistische kinderporno'. Een andere journalist, Slade Sohmer, die het had opgenomen voor Podesta, is onlangs gearresteerd wegens het bezit van kinderporno, met meer dan 1300 video's, onder andere van seks met peuters en kleuters. Washington Post en Disney zegden hun advertenties op na de ontstane controverse. Er is nog een onderzoek dat ertoe kan leiden dat het Pizzagate-dossier openbreekt. Op dezelfde dag dat Elon Musk het bedrijf Media Matters voor de rechter sleepte vanwege datamanipulatie, maakte Ken Paxton, een openbaar aanklager uit Texas, bekend dat hij een onderzoek start naar Media Matters vanwege "mogelijke frauduleuze activiteiten". De oprichter van Media Matters, David Brock, is de ex-vriend van James Alefantis. In 2012 meldde de Daily Mail dat Brock "voor 850.000 dollar werd gechanteerd door zijn homoseksuele ex-minnaar, die dreigde schadelijke informatie over de financiën van een non-profit groep aan de donateurs en belastingdienst te onthullen". Volgens journalist Liz Crokin, die zich al jaren vastbijt in het Pizzagate-dossier, staan al deze zaken niet los van elkaar. Ze stelt: "Pizzagate is niet debunked" en schrijft op haar X-account: "de waarheid zal zegevieren ondanks al hun pogingen om Pizzagate in de doofpot te stoppen!" ■

WILLEM FREDERIK ERNÉ

De onzichtbaren

armoe (de; g.mv) [...] 1 toestand waarin iemand verkeert die [...] bijna niets heeft om van te leven [...]

Om de enorme armoede in ons land te bestrijden werden kort na de stichting van het Koninkrijk der Nederlanden in 1815 de Koloniën van Weldadigheid opgericht. Het idee was afkomstig van generaal Johannes van den Bosch, die meende dat verpauperde mensen voor zichzelf zouden leren zorgen als je hun een stukje eigen grond gaf. Er werden zeven koloniën opgericht, waaronder Veenhuizen en De Ommerschans.

Op de Ommerschans, een stervormig fort uit de Tachtigjarige Oorlog ten zuiden van Balkbrug in Overijssel, verrees het grootste gebouw van Nederland. Zo veel armoede was er. De idealen van de generaal bleven echter op papier achter, want men kreeg geen eigen stukje grond. De overgrote meerderheid van de mensen die in de koloniën belandden, zat er sowieso niet vrijwillig. Rondtrekken zonder middelen van bestaan was verboden, dus iedere zwerver die de pech had een diender tegen het lijf te lopen, werd naar een Kolonie van Weldadigheid afgevoerd, niet zelden zonder vorm van proces. En dienders pakten maar al te graag een zwerver op, want er stond een fiks kopgeld tegenover.

In de zomer van 1823 maakte politicus, dichter, vrijmetselaar en 'bezielde schavuit' Jacob van Lennep met een vriend een voettocht door Nederland. De 21-jarige telg uit een welgesteld geslacht was ook enkele uren in De Ommerschans. Hij schrok zich kapot van de deplorabele staat waarin de kolonisten verkeerden, onder wie veel kinderen zonder ouders. Gelukkig zijn die tijden voorbij. Of niet?

Demissionair premier Rutte speelt voor Sinterklaas in Tulbandonesië

In 2019 publiceerde een groep amateurschrijvers uit het Overijsselse Vechtdal een boek over De Ommerschans, Onzichtbare mensen. Schrijnende anekdotes van aan lagerwal geraakten van toen worden afgewisseld met verhalen van landgenoten die in onze tijd onder de armoedegrens zijn beland. Dat zijn er inmiddels zo'n 1,8 miljoen. Honderd jaar geleden waren het er 200.000. In beide gevallen betreft dat circa 10 procent van de bevolking. Hoezo vooruitgang?

Afgelopen week vond in Dubai een mondiale klimaattop plaats. Dat is een bijeenkomst waar mensen, vrijwel zonder uitzondering met een dure opleiding, samenkomen om over een niet bestaand probleem te praten: de door de mens veroorzaakte opwarming van de aarde. Maar liefst 70.000 slimmeriken kwamen eropaf, allemaal met het vliegtuig, behalve de klimaatsukkels wier privéjets in München aan de landingsbaan vastgevroren waren. Die (bijna) 70.000 genoten elke dag dat ze er waren onderdak, maaltijden en drankjes, alles natuurlijk van de allerhoogste kwaliteit en gebruikt in airconditioned ruimtes, want in Dubai heeft de opwarming hard toegeslagen. Tijdens dit hete-luchtbel-evenement zonder weerga speelde demissionair premier Rutte in Tulbandonesië voor Sinterklaas en stopte 15 miljoen euro in het nieuwe klimaatschadefonds. Nogal krenterig, vergeleken met de bijna 7 miljard per jaar aan klimaatsubsidies en de 35 miljard voor het 'klimaat- en transitiefonds' die onze regering uitgeeft.

Vóór zijn vertrek naar het door onze aardoliedorst onmetelijk rijk geworden stukje nieuwe wereldorde aan de Perzische Golf, hadden Rutte, zijn demissionaire collega's en alle meelopende parlementariërs al geregeld dat het dankzij hen explosief gegroeide aantal asielzoekers in ons land voortaan ook in luxehotels en -cruiseschepen wordt opgevangen. Migratiedeskundige Jan van de Beek informeerde de Eerste Kamer onlangs dat de kosten van de asielmigratie naar Nederland inmiddels zijn opgelopen tot 24 miljard euro per jaar, op te hoesten door de belastingbetaler, natuurlijk. Tegelijk zetten talloze Nederlanders vanwege de kosten hun verwarming laag of uit. En dat zijn nog de geluksvogels, want zij hebben een huis. Daklozen in Utrecht werden afgelopen week door de Tussenvoorziening-opvang terug de kou in gestuurd, omdat men vol zat.

Drie weken nadat een kwart van de kiezers zijn onvrede heeft geuit door op de PVV te stemmen, steken Rutte, zijn demissionaire collega's en alle meelopende parlementariërs hun beide middelvingers op naar de burger. Voor de zoveelste keer. Kennelijk vrezen ze het electoraat niet. ■

▸ **Willem Frederik Erné is de auteur van vier romans. Zijn laatste, Toen de kraaien..., verscheen op 12 februari.**

PVV-LEIDER HAALT HARD UIT IN INTERVIEW MET CANADESE NIEUWSZENDER

Wilders ziet islam nog steeds als levensgrote bedreiging

Geert Wilders ziet de islam nog steeds als een levensgrote bedreiging voor Europa. Dat zei hij afgelopen week in een interview met de alternatieve Canadese nieuwszender Rebel News. De oorlog in Israël ziet hij als een strijd tussen “mensen die van de dood houden en mensen die het leven omarmen”. Wilders staat bekend als fanatieke aanhanger van Israël. Hoe ver zijn banden precies reiken, is niet duidelijk.

Fotografie: Gali Tibbon | AFP

Toine Rongen

Geert Wilders drukte zich in de weken voorafgaande aan de door hem glansrijk gewonnen Kamerverkiezingen een stuk voorzichtiger uit dan gewoonlijk, zeker over gevoelige thema’s als de islam. Hij werd zelfs spottend Geert Milders genoemd. Nu hij in moeilijke coalitiebesprekingen zit met een reële kans premier ‘van alle Nederlanders’ te worden, zou je verwachten dat hij die terughoudendheid nog even volhoudt. Maar daarvan bleek weinig in een interview dat hij afgelopen week gaf aan de conservatieve Canadese nieuwszender Rebel News – zijn eerste buitenlandse interview na de verkiezingen.

Op de vraag hoe hij dacht over het conflict rond Gaza, stelde de 60-jarige PVV-leider onomwonden dat het “niet om land gaat. Het is een ideologisch conflict. Israël is het land dat al vele decennia de klappen opvangt die voor het Westen zijn bedoeld. Als Jeruzalem valt, dan volgen Athene, Rome en Amsterdam. Het is een conflict tussen mensen die van de dood houden (dat wil zeggen, moslims – red.) en mensen die het leven omarmen. Israël vertegenwoordigt onze westerse democratische waarden, we moeten het land in deze oorlog juist steunen in plaats van bekritiseren.”

Wilders vertelde ook dat hij na zijn verkiezingszege was gefeliciteerd door twee Israëlische ministers van de regerende Likoed-partij, Eli Cohen en Gila Gamliel, respectievelijk minister van Buitenlandse Zaken en Inlichtingen, alsmede door de Hongaarse premier Viktor Orbán. Gamliel is een radicaal-rechtse politica, die onlangs nog pleitte voor de etnische zuivering van de Gazastrook. De Palestijnen moeten maar naar locaties elders in de wereld verhuizen, schreef zij in de Jerusalem Post.

Wilders’ radicale uitspraken werden nauwelijks opgepikt door de media. Dat komt wellicht doordat hij al vanaf de oprichting van zijn Partij voor de Vrijheid in 2006 in anti-islam-retoriek grossiert. In het laatste verkiezingsprogramma van zijn partij staat: “De PVV is een grote vriend van de enige echte democratie in het Midden-Oosten”. En belooft hij: “De banden met Israël zullen onder meer worden versterkt door onze ambassade van Tel Aviv te verhuizen naar Jeruzalem. De Nederlandse vertegenwoordiging in Ramallah blij de corrupte Palestijnse Autoriteit wordt onmiddellijk gesloten. Nederland heeft immers al een ambassade in Amman, de hoofdstad van de enige echte Palestijnse staat: Jordanië.”

Het fundament van dit gedachtegoed legde hij in het jaar 1980 in de bezette Westoever. Als 17-jarige woonde en werkte hij in een mosjav, een collectieve boerderij, vlakbij bij de Jordaanse grens. Hij teelde uien, paprika’s en druiven en genoot van het leven. Politiek boeide hem niet. “Dat veranderde toen we vanwege de infiltratie van Palestijnse terroristen de schuilkelders in moesten vluchten. Ik zag Israëlische helikopters de infiltranten met magnesiumbommen aanpakken. De terroristen kwamen vanuit Jordanië letterlijk op ons af, gelukkig maaiden de Israëli’s ze vanuit de lucht neer. Anders had ik het niet overleefd. ”

Dit verhaal vertrouwde hij me toe in mei 2006, tijdens een interview voor Het Joods Journaal. Wilders vertelde dat hij na zijn tijd in de mosjav een half jaar via Eilat, door de Sinaï-woestijn naar Egypte en andere Arabische landen was gereisd. Waar hij zich nog steeds over opwond was de haat die hij destijds bemerkte voor Joden in Egypte. “Joden waren beesten die het water vergiftigden. De haat van deze mensen was gebaseerd op allerlei gekke theorieën en Koran-citaten. Het irriteerde me enorm, ook omdat ik zelf van moederskant (Johanna Magdalena Meijer – red.) van Joodse komaf ben.” Volgens de Joodse orthodoxe wetten maakt hem dat zelf ook Joods.

Ik sprak hem destijds op een zolderkamertje tegen het dak van het Binnenhof. Als enig lid van de Groep Wilders had hij de PVV opgericht. De veiligheidsmaatregelen waren toen al extreem. “Het liefst zat ik nu met jullie op een terrasje op het Plein, maar dat kan sinds

> *“Israël vangt voor ons al vele decennia de klappen op. Als Jeruzalem valt, dan volgen Athene, Rome en Amsterdam.”*

4 november 2004 niet meer”, zei hij. Op die dag, twee dagen na de moord op Theo van Gogh door een radicale moslim, kreeg hij met zijn Joods-Hongaarse vrouw van de politie het advies zijn appartement in Venlo te verlaten. Sindsdien vertoeft hij op anonieme adressen en wordt 24/7 bewaakt.

Als VVD-Kamerlid en woordvoerder Buitenland (1998-2004) was Wilders aanvankelijk voorstander van het vredesproces. Na de oprichting van de PVV in 2006 dreef hij daar snel vanaf. In de Tweede Kamer nam hij het voortdurend op voor Israël. De vraag hoe ver zijn betrokkenheid gaat, wordt nu weer relevant vanwege zijn prominente positie met een mogelijk premierschap. Volgens een Volkskrant-artikel uit 2016 ging de inlichtingendienst AIVD in 2009 en 2010 de gangen van Wilders na, omdat hij een bedreiging zou kunnen zijn voor de nationale veiligheid. Wilders zat sinds 2006 in de zogenoemde Commissie Stiekem, waar gevoelige informatie van de AIVD en MIVD wordt besproken, onder meer uit het Midden-Oosten. Op de Israëlische ambassade in Den Haag bezocht hij maandelijks Zeev Boker, de tweede diplomaat in de hiërarchie, volgens AIVD-analisten de man bij uitstek die met de Israëlische geheime dienst Mossad in verbinding staat. Elliott Wagschal, in 2004 beleidsmedewerker van VVD-kamerlid Wilders, was afkomstig van de Israëlische ambassade. Hij vertrok na twee jaar en wil sindsdien met geen woord over zijn tijd bij Wilders spreken. In de periode 2005-2011 bracht Wilders bijna wekelijks bezoek aan de Israëlische ambassadeur Harry Kney-Tal. Het leidde er zelfs toe dat het toenmalig PVV-Kamerlid Hero Brinkman opmerkte zich niet te willen “laten gebruiken voor de Israëlische zaak”. Wilders bracht in die periode ook vaak een bezoek aan generaal Amos Gilad in Israël. Gilad was verantwoordelijk voor Israëls veiligheid. AIVD-analisten meldden dat op inlichtingenconferenties in Israël in exact dezelfde bewoordingen over de islam werd gesproken als Wilders doet in het parlement.

In 2010 zond de VPRO *Wilders, the movie* uit van Joost van der Valk en Mags Gavan – een anderhalf uur durende zoektocht naar Wilders’ drijfveren. De makers volgen de parlementariër maandenlang in Nederland en spraken in de VS en Israël met personen en instanties met wie Wilders goede banden onderhield, zoals de Amerikaanse woordvoerder van The Jewish Task Force, Chaim Ben Pesach, die iets zei dat toen nog voor onmogelijk werd gehouden: “Als hij minister-president van Nederland wordt, zal dat leiden tot een bewustwordingsproces dat heel Europa en zelfs Israël wakker schudt”.

Wilders had toen al tientallen malen het Beloofde Land bezocht. Hij ontmoette daar premiers als zijn ‘grote vriend’ wijlen Ariel Sharon (1928-2014), Ehud Barak en de extreemrechtse voormalige minister van buitenlandse zaken Avigdor Lieberman. Niet alleen politiek maar ook als filmmaker liet hij zich door rechtse Israëli’s inspireren. Zijn uit 2008 stammende 16 minuten durende film *Fitna*, die behalve in Nederland ook in enkele Islamitische landen tot veel rumoer leidde, is nagenoeg een kopie van de Israëlische anti-islamfilm *Obsession*.

De VPRO-documentaire liet een opmerkelijk incident zien dat op het traditionele VVD-kerstdiner in 1991 zou hebben plaatsgevonden. VVD-medewerkster Kwint-De Roos zat in gezelschap van haar echtgenoot aan tafel met de toen 28-jarige beleidsmedewerker uit Venlo. Gaandeweg de avond werd Wilders dronken en zei gerekruteerd te zijn door een Israëlische inlichtingendienst en in Israël een harde opleiding, inclusief marteling, te hebben doorstaan. Ook was de scheiding van zijn eerste echtgenote en zijn huwelijk met de huidige Hongaars-Joodse Chriztina ‘gearrangeerd’ en beweerde hij in het bezit te zijn van een Israëlisch paspoort. Toen hij kort daarop bij zinnen kwam, bitste hij tegen de VVD-medewerkster: “Als je ooit melding maakt van ons gesprek is dat erg gevaarlijk voor jou en je man”. Vanwege de verkiezingen destijds meldde Kwint-De Roos dit pas in 2010 en bevestigde het voorval later tijdens een telefoontje met documentairemaker Van der Valk. Tijdens dat zelfde kerstdiner beweerde Wilders van Joodse komaf te zijn. In 2008 zei hij tegen het Duitse nieuwstijdschrift Der Spiegel het voor mogelijk te houden dat enkele van zijn voorouders Joods waren, maar op 2 maart 2021 zei hij bij tv-programma Goedemorgen Nederland: “Ik ben niet Joods”.

Zou Wilders een Mossad-spion kunnen zijn? Gad Shimon, een ex-Mossad-agent, zegt hierover in de VPRO-documentaire: “Onze diensten nemen geen buitenlanders in vaste dienst aan. Maar vooral, spionnen werken in de schaduw. Geert is daarvoor met zijn dominante persoonlijkheid absoluut niet geschikt. Wel levert hij als wereldwijd bekend politicus aan Israël een grote positieve bijdrage.” ■

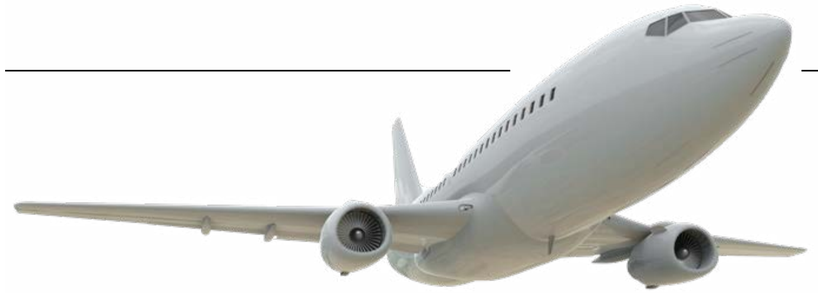

Alarmerende geluiden uit luchtvaart, maar onderzoek blijft uit

Wereldwijd is het aantal voorzorgs- en noodlandingen in de luchtvaart schrikbarend gestegen, blijkt uit een registratie die wordt bijgehouden op X. Op sociale media barst het van de anekdotes over onwel geworden piloten. Maar officiële instanties zien geen probleem. Geen enkele instantie houdt het aantal voorzorgs- en noodlandingen bij, zo lijkt het. De Australische piloot Shane Murdock trekt aan de bel. Hij vermoedt dat de covid-vaccinaties de gezondheid van piloten aantasten en eist diepgaand onderzoek.

Nikko Norte

Terwijl ik dit artikel aan het schrijven ben, op zaterdag 2 december, komen bij mij de nodige alarmerende berichten binnen. KLM685 onderweg van Amsterdam naar Mexico-City is aan het uitwijken naar Reykjavik in verband met een beroerte van een cabinemedewerker. Ook verneem ik dat alleen al in de laatste twee weken van november vier piloten onwel (‘incapacitated’) raakten. Op 29 november had de co-piloot van American Airlines vlucht AA755 van Parijs naar Philadelpia een beroerte. Zijn voet kwam vast te zitten onder het roerpedaal bij de landing. De captain kon het roer tijdig overnemen. Op 26 november werd de piloot van Ryanair vlucht FR3472, van Londen naar Rzeszów (Polen), onwel. Het vliegtuig moest uitwijken naar Krakow. Op 20 november moest de onwel geworden piloot van Air Transat vlucht TS-186 worden vervangen door een piloot die zich onder de passagiers bevond. Op 16 november overleed een 37-jarige piloot van Air India aan een hartaanval tijdens een trainingssessie. Op 30 oktober moest de Jet2 vlucht LS-1711 van Manchester naar Dalaman, Turkije, uitwijken naar Boedapest omdat de piloot onwel was geworden.

Het is slechts een kleine greep uit de vele meldingen van noodsituaties in de luchtvaart. (Voor een lijstje van augustus en september, zie dakl.nl/plots-dood. Een andere goede bron is de substack van William Makis, makismd.substack.com.) Ik ben zelf al ruim dertig jaar piloot. Hoewel niet langer werkzaam in de luchtvaart, krijg ik via mijn netwerk nog steeds veel nieuws binnen uit de eerste hand. De laatste twee jaar is dat nieuws alarmerend. Passagiersvliegtuigen maken vaker dan ooit een nood- of voorzorgslanding, zo lijkt het, vanwege een medische noodsituatie aan boord. En piloten vormen de medisch strengst gecontroleerde beroepsgroep.

Wat is er aan de hand? Wordt de luchtvaart echt geteisterd door een gevaarlijke gezondheidscrisis? En zo ja, heeft dit te maken met de mRNA-vaccinaties die de meeste piloten de afgelopen jaren hebben gehad? Dát er iets aan de hand is, daar zijn de meeste mensen binnen de luchtvaart het wel over eens, hoewel er maar weinig met naam en toenaam naar buiten willen treden. Piloot Ralph Korenhof van het Luchtvaart Collectief, een onafhankelijke belangenorganisatie van luchtvaartpersoneel dat in de ‘coronatijd’ werd opgericht, maakte onlangs mee dat twee vliegtuigen uitweken naar Tenerife op één dag vanwege een probleem met de piloten. Dat is nooit eerder gebeurd naar zijn weten. Hij kent net als ik alle anekdotes en is verbaasd dat het niet tot een onderzoek komt. “In mijn 26 pilotenjaren zijn de keren dat een passagier onwel werd te tellen op de vingers van één hand. Nu ligt het gemiddelde op ongeveer één passagier die onwel wordt per vier (intercontinentale) vluchten. Tot drie keer toe heb ik meegemaakt dat een steward flauwviel, wat veel te maken kan hebben met het dragen van maskers.” Korenhof wil niet speculeren of de vaccinaties een rol spelen. Het probleem, zegt hij, is dat er geen onderzoek wordt gedaan.

Twee andere piloten die ik sprak, maar die uit zorgen over hun baan of relaties niet met hun naam in de krant willen, bevestigen dit beeld. Een van de piloten geeft aan dat hij in zijn meer dan 25 pilotenjaren minder dan 5 keer heeft meegemaakt dat een passagier tijdens een vlucht ernstig onwel werd. Sinds 2021 komt dat in zijn ervaring voor op ongeveer een kwart van de intercontinentale vluchten. Dan gaat het om voorvallen variërend van misgeboortes tot hartproblemen. Hij heeft in de laatste twee jaar drie keer meegemaakt dat cabinepersoneel flauwviel. Daarvoor nooit.

> *Hij heeft in de laatste twee jaar drie keer meegemaakt dat cabinepersoneel flauwviel. Daarvoor nooit.*

Eén piloot die wel openlijk aan de bel trekt is de Australische piloot Shane Murdock, die in de afgelopen maanden diverse interviews gaf aan alternatieve mediakanalen. Hij vliegt al sinds 1984, waarvan de laatste 22 jaar als gezagvoerder voor Virgin Australia, vertelt hij mij. Hij is ook bevoegd onderzoeker van luchtvaartongevallen en behaalde een master in Aviation Human Factors, een studie die ingaat op hoe mensen interacteren met (luchtvaart)machines.

Toen op 15 november 2021 de covid-vaccinaties voor luchtvaartpersoneel in Australië verplicht werden gesteld, meldde hij zich bij zijn huisarts en zijn vaste apotheker. Zijn boodschap aan beiden: “Ik ben hier om mijn toxshot te halen en ik vind dat jullie veroordeeld moeten worden voor het toedienen van die shots. Maar hoe dan ook, ik ben hier en jullie moeten weten dat de enige reden dat ik hier ben, is dat ik anders ontslagen word. Ik weet dat jullie mijn *valid consent* (geldige toestemming) nodig hebben, maar die valid consent is invalidated (ongeldig) omdat er sprake is van dwang.” Zowel Murdocks huisarts als zijn apotheker bevestigden aan Virgin Australia dat zij Murdock niet konden vaccineren op deze basis. Zes weken later volgde zijn ontslag vanwege *serious professional miscondu ct* (ernstig professioneel wangedrag). Murdock is een van de twaalf piloten in Australië die hun covid-vaccinatie weigerden en bijgevolg werden ontslagen.

Murdock heeft geen spijt van zijn beslissing. Het gaat niet goed met veel van zijn oud-collega’s, zegt hij. Naast het fenomeen plotselinge dood dat binnen zijn doorgaans fitte beroepsgroep zijn intrede deed, en waaraan vijf piloten die hij persoonlijk kende, bezweken, kampen veel van zijn oud-collega’s met verschijnselen als hersenmist, hartkloppingen en duizeligheid. Uit angst voor ontslag durven ze niet over hun klachten te spreken.

Murdock wijst ook op de Flight Alert-twitteracount (@GCFlightalerts), die squawk-7700-meldingen bijhoudt, in de vliegerij ook wel mayday-oproepen genoemd. Het zijn meldingen van nood- of voorzorgslandingen. “De Flight Alert-Twitteraccount maakt melding van elke squawk-7700-melding in de wereld en als we de jaren 2018 en 2019 als baseline hanteren, is het aantal squawk-7700-meldingen in het jaar 2022 met 272 procent gestegen en in de eerste drie maanden van 2023 met 386 procent.” Murdock publiceerde onlangs op eigen initiatief een rapport, waarin hij de veiligheidssituatie in de luchtvaart analyseert. Het veiligheidsprincipe in de luchtvaart moeten we zien als een aantal schijven die uit een Zwitserse gatenkaas zijn gesneden, legt hij uit. Voor elk van die schijven is vaak een andere instantie verantwoordelijk en elk van de schijven draagt een bepaalde verantwoordelijkheid. We schudden die schijven door elkaar en zetten ze weer tegen elkaar aan. Als we genoeg schijven hebben, is de kans dat de gaten in de kaasschijven in elkaars verlengde liggen klein. Iets wat de luchtvaart in gevaar kan brengen, glipt misschien door een gat in de eerste schijf in de gatenkaas maar botst bij de tweede, derde, vierde of vijfde schijf onherroepelijk op solide kaas en komt niet verder. Dat werkt tot op zekere hoogte, maar geen enkele schijf voelt zich verantwoordelijk om een onderzoek uit te voeren naar de correlatie tussen de covid-vaccinaties en de gezondheidsproblemen onder luchtvaartpersoneel. Daardoor liggen de gaten in de kaasschijven nu in elkaars verlengde, zegt Murdock, wat “er onherroepelijk toe zal leiden dat zich rampen zullen voltrekken en dat er onnodig slachtoffers zullen vallen onder zowel het luchtvaartpersoneel als passagiers”.

Zijn analyse lijkt te worden bevestigd als we een rondgang maken onder luchtvaartinstanties, op zoek naar een antwoord op de vraag: klopt het dat het aantal nood- en voorzorgslandingen aanzienlijk is toegenomen? Dit lijkt een simpele vraag in een sector die draait op efficiency en waar veiligheid voorop staat. Toch lijkt niemand hem te kunnen of willen beantwoorden. De IATA (International Air Transport Assocation), de wereldwijde belangenvereniging voor luchtvaartbedrijven, verwijst naar hun tweejaarlijkse Interactive Safety Report, maar stelt: “Wij onderhouden geen aparte statistieken

> *Luchtvaartinstanties kunnen of willen het aantal noodlandingen niet geven: “Wij registreren die aantallen niet”*

over de gebieden waar u naar vraagt”. De European Union Aviation Safety Agency meldt desgevraagd dat zij “geen data over veiligheidsmeldingen kunnen delen met de media, omdat die geen belanghebbende partij zijn”. De Nederlandse Vereniging van Verkeersvliegers meldt: “Wij registreren die aantallen niet en hebben geen signalen over een toename van nood-, voorzorgslandingen of incapacitations.” De Amerikaanse Federal Aviation Agency (FAA), de belangrijkste toezichthouder in de wereld op luchtvaartgebied, stelt: “Luchtvaartmaatschappijen melden medische noodgevallen aan de FAA maar wij houden geen database bij van deze gevallen”. Van KLM krijgen we evenmin duidelijk antwoord.

De Onderzoeksraad voor Veiligheid, een zelfstandig bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor onderzoek naar de veiligheid in industrie en transport, antwoordt: “Niet alle voorvallen worden gemeld bij de Onderzoeksraad. Dat hoeft ook niet, niet alle incidenten en voorvallen zijn meldingsplichtig. Bij de Onderzoeksraad moeten wel ernstige incidenten en ongevallen gemeld worden. Opnieuw, dat is dus niet per se elke voorzorgslanding of noodlanding. Op basis van deze twee punten kunnen we niet iets zeggen over wel of geen toegenomen aantal nood- en voorzorgslandingen.” De Onderzoeksraad verwijst verder naar haar kwartaalrapportage Luchtvaart en haar jaarverslagen, maar daarin worden geen trends geanalyseerd en worden nood- en voorzorgslandingen niet geregistreerd. De raad baseert zich op cijfers van het Analysebureau Luchtvaart, die ‘voorvallen’ registreert, maar ook die geeft geen cijfers over voorzorgs- en noodlandingen of over de gezondheid van piloten en cabinepersoneel. ■

Erasmus-onderzoeker: mRNA-vaccinaties veranderen erfelijk materiaal

Van onze redacteur

Tijdens de coronacrisis was het Rotterdamse Erasmus MC een belangrijke spreekbuis van het overheidsnarratief. Intensivist Diederik Gommers, internist/bestuurder Ernst Kuipers (inmiddels minister van VWS) en de virologen Marion Koopmans en Ab Osterhaus waren niet van de buis weg te slaan. Anno 2023 begint het Rotterdamse bastion echter scheuren te vertonen, en de belangrijkste heet Maarten Fornerod. Deze moleculair bioloog en kankeronderzoeker van Erasmus MC verscheen eind oktober tot ieders verbazing "op persoonlijke titel" aan de desk van Blckbx.tv. Daar vertelde hij op de achtergrond betrokken te zijn geweest bij de Canadees-Amerikaanse studie die vervuiling met bacteriële DNA-fragmenten heeft aangetoond in de mRNA-vaccins (Pfizer en Moderna). Hij kreeg de preprint van de studie vooraf ter inzage, en voorzag deze van kritisch commentaar dat deels werd overgenomen door de auteurs. Eind november deed Fornerod opnieuw van zich spreken, in een interview met de website van de bekende farmaceutisch expert Dick Bijl, Overnu.nl. Daarin legt hij nog eens uit dat de vaccins van Moderna en Pfizer gebruikmaken van nanotechnologie: het mRNA zit verpakt in kleine vetbolletjes, die na injectie door het lichaam reizen en kunnen versmelten met de membranen van de cellen die ze tegenkomen. "De DNA-fragmenten zaten in de vetbolletjes", zei Fornerod. "Als dat niet het geval was geweest, hadden we dit gesprek waarschijnlijk niet gevoerd. In bijna alles wat je eet, zit DNA – en daarvan komen geen stukjes terecht in je eigen DNA. Maar als dat DNA is verpakt in nanotechnologische vehikels die zijn ontworpen om binnen te dringen in je cellen, dan wordt het een ander verhaal. Dan is de vraag niet meer *óf* deze vaccinaties het erfelijk materiaal kunnen veranderen. De vraag is nu *hoe vaak* dat precies gebeurt."

> *"De fabrikanten hebben het niet kunnen of willen wegzuiveren. Misschien stonden ze onder hoge druk."*

De DNA-verontreiniging lijkt het gevolg van een slordig productieproces. "De fabrikanten van deze vaccins hebben, toen ze een productieproces voor grote hoeveelheden vaccins nodig hadden, bacteriën genetisch versleuteld", vermoedt Fornerod. "Die bacteriën maakten fikse hoeveelheden plasmide DNA, dat vervolgens werd gebruikt voor de productie van de mRNA-vaccins." En zo belandden grote en kleine fragmenten van dit plasmide DNA in de vaccins. "De fabrikanten hebben dat niet kunnen of willen wegzuiveren", aldus Fornerod. "Misschien stonden ze onder hoge druk om zo snel mogelijk te produceren."

Wanneer de deeltjes op een verkeerde plaats in het DNA terechtkomen, zouden cellen kunnen veranderen in kankercellen. Maar Fornerod heeft geen idee hoe groot dat risico is. "De meest voor de hand liggende stap om meer duidelijkheid te krijgen, zijn dierstudies. Die kunnen vertellen hoe groot de kans nu precies is dat de DNA-fragmenten in de vaccins in het DNA van een organisme terechtkomen – en of daarna tumoren kunnen ontstaan of nakomelingen genetisch gemodificeerd zijn." In de reguliere media hebben de onthullingen van Fornerod geen enkele aandacht gehad. ■

'Irish lives matter' mogelijk 'hate incident'

Van onze redacteur

De Ierse politie onderzoekt of graffiti op een muur in Belfast kan worden aangemerkt als 'haatzaaien', wat verboden is onder de Ierse wet. Op een muur van het Kennedy Centre in Belfast was geschreven: *Irish lives matter*. De uitspraak wordt gezien als een protest tegen het ruime immigratiebeleid in Ierland, dat tot spanningen leidt. Onlangs stak een Algerijn in Dublin drie kinderen van 5 en 6 jaar oud neer. Daarop vonden heftige rellen plaats in de stad, die door de autoriteiten werden toegeschreven aan 'extreemrechtse' jongeren.

Politici en opiniemakers riepen onmiddellijk op tot een strenger optreden tegen 'racistische' uitingen. Premier Leo Varadkar kondigde onmiddellijk maatregelen aan om strenger op te treden tegen *hate speech*. In Limerick verklaarde gemeenteraadslid Azad Talukder dat hij graag zou zien dat de 'hooligans' die verantwoordelijk waren voor de rellen "door het hoofd zouden worden geschoten en publiekelijk doodgeslagen". Leider van de Arbeiderspartij Ivana Bacik eiste een harde aanpak van 'extreemrechts'.

> *"De Garda (Ierse politie) moet in staat zijn de sociale-media-accounts van burgers in te zien"*

Ierse minister van Justitie, Helen McEntee | Fotografie: Alexandros Michailidis

De Ierse minister van Justitie, Helen McEntee, kondigde deze week aan dat de regering is overeengekomen de politie meer mogelijkheden te geven om de persoonlijke communicatie van burgers te volgen. "De Garda (de Ierse politie) moet in staat zijn de sociale media-accounts van burgers in te zien", zei McEntee. Daarmee bedoelde ze ook de communicatie in chats op Whatsapp, Signal, Messenger, en dergelijke. ■

Britse man riskeert celstraf om grap in Whatsapp-groep

Een Londense politieagent is door een Brits gerechtshof schuldig bevonden aan 'het versturen van racistische berichten'. Hij deed dit in een besloten Whatsapp-groep. De 62-jarige agent, die met pensioen is, hoort op 8 december van de Westminster Magistrates' Court wat zijn straf is. Hij kan een half jaar cel krijgen.

De agent, Michael Chadwell, had in de Whatsapp-groep, die *Old Boys Beer Meet* heette en waarin ook andere gepensioneerde politieagenten zaten, gereageerd op een illustratie van papegaaien. Daarop stond: "Waarom vinden we kleurverschillen mooi in alle diersoorten behalve die van onze eigen soort?" Chadwell had daaronder geschreven: "Omdat er nog nooit een fiets van mij is gestolen door een papegaai". Hij had er nog aan toegevoegd, "oeps, dit is niet erg woke".

Tegenover de rechter zei hij dat het een "flauwe grap" was, "zoiets als Monty Python". De aanklager noemde de grap echter "uitermate beledigend". De rechter was het met hem eens. Hij achtte Chadwell schuldig aan overtreding van de Communications Act uit 2003. Hoewel de opmerking van Chadwell niet expliciet racistisch was, vond rechter Tan Ikram de "suggestie van racisme" al voldoende voor een veroordeling.

> *De "suggestie van racisme" is al voldoende voor een veroordeling*

Chadwell is niet de enige die is vervolgd om grappen in Whatsapp-groepen. In zijn eigen groep zijn vijf andere politieagenten ook schuldig bevonden aan het versturen van "racistische boodschappen". Voorstanders van vrijheid van meningsuiting vrezen dat privé-communicatie vanaf nu onderworpen zal worden aan steeds strengere censuur. ■

EU maakt einde aan medische geheimhouding

Twee commissies in het Europees Parlement hebben goedkeuring verleend aan een voorstel van de Europese Commissie om een Europese database op te zetten met de 'gezondheidsdata' van alle burgers. Deze 'European Health Data Space' is een van de pijlers van de Europese Gezondheidsunie ('European Health Union') waar de EU naar streeft. Dit alomvattende project is door de Europese 'president' Ursula von der Leyen opgezet om 'adequaat en snel' te kunnen reageren wanneer zich een nieuwe pandemie zou voordoen.

Volgens het Europese Parlementslid Patrick Breyer, die zichzelf omschrijft als "digitale vrijheidsstrijder", zal het voorstel artsen en gezondheidsinstanties verplichten om gegevens van al hun patiënten beschikbaar te stellen aan de nieuwe 'dataruimte'. Volgens Breyer is er geen mogelijkheid voor artsen om te weigeren, zelfs niet als het gaat om gevoelige informatie over geestelijke stoornissen, seksueel-gerelateerde ziekten of verslavingstherapieën. Patiënten kunnen alleen aangeven dat zij toegang tot hun data willen 'beperken', maar ze kunnen niet weigeren dat die data worden verzameld.

"Zelfs de meest persoonlijke therapieën zullen niet langer meer confidentieel blijven als deze wet wordt goedgekeurd", stelt Breyer, die lid is van de Piratenpartij. "Dit is niets minder dan het einde van de medische geheimhouding." Het wetsvoorstel wordt in december in stemming gebracht voor het voltallige EU-parlement. ■

Afrikaanse mannen emigreren niet vanwege klimaat

Van onze redacteur

In de media wordt veelvuldig gesproken over 'klimaatvluchtelingen'. Veel mensen uit warme streken zouden naar kouder gelegen oorden vertrekken omdat het ze letterlijk te heet onder de voeten wordt. Maar uit Afrikaans onderzoek blijkt dat klimaat geen rol speelt in de motieven om te emigreren.

Volgens de uitgebreide *African Youth Survey 2022*, van de Ichikowitz Family Foundation uit Zuid-Afrika onder jongeren van 18 tot 24 in vijftien Afrikaanse landen, wil 69 procent van de jongeren hun land verlaten, de meesten liefst permanent. Het meest genoemde motief zijn "economische redenen" (44 procent).

Daarna kwamen onderwijsmogelijkheden (41 procent), nieuwe ervaringen opdoen (25 procent), corruptie in mijn eigen land (18 procent), politieke redenen (12 procent), veiligheidsredenen (9 procent), hereniging met familieleden (9 procent), gebrek aan vrijheid (9 procent), religieuze redenen (7 procent). Het klimaat werd in het geheel niet genoemd.

> *Afrikaanse jongeren bleken zich ook veel zorgen te maken over infectieziekten als covid*

Afrikaanse jongeren bleken zich ook veel zorgen te maken over de gevolgen van infectieziekten als covid, hoewel covid in Afrika een miniscuul effect heeft gehad op de sterfte. Het covidbeleid daarentegen heeft in veel landen aanzienlijk economisch en persoonlijk leed veroorzaakt. ■

Slowaakse premier keert zich tegen pandemieverdrag WHO

De nieuwe Slowaakse premier Robert Fico, die onlangs de verkiezingen won met zijn partij SMER-SD, die sociaal-democratisch links, is maar tegelijkertijd pro-Russisch en 'populistisch', heeft zich in een toespraak gekeerd tegen het nieuwe wereldwijde Pandemieverdrag dat wordt voorbereid door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De WHO wil door dit nieuw af te sluiten Pandemieverdrag in de bestaande Internationale Gezondheidsrichtlijnen, meer macht naar zich toetrekken. Fico voelt hier niets voor, verklaarde hij. "Deze onzin kan alleen maar zijn bedacht door hebzuchtige farmaceutische bedrijven die in de gaten hebben gekregen dat steeds meer landen zich tegen verplichte vaccinatie keren." Fico heeft ook een onderzoek aangekondigd naar het covid-beleid van zijn voorgangers, dat hij omschrijft als een "grove schending van mensenrechten". ■

Rusland gaat Arctisch gebied ontwikkelen

De Russische president Vladimir Poetin wil een gebied van 1,2 miljoen vierkante kilometer in het Arctische gebied ontwikkelen, met als belangrijkste doelen het bevolken van de Arctische regio en de Noordpool. Deze plannen zijn al meer dan twintig jaar in ontwikkeling en hebben zowel een economische als geopolitieke dimensie.

Het gebied staat bekend om de onbenutte energiebronnen als olie en gas, maar ook grondstoffen als goud, uranium, koper en zeldzame aardmetalen. Door het smelten van ijs in de Noordelijke IJszee worden deze rijkdommen steeds toegankelijker, wat de interesse van westerse mogendheden heeft aangewakkerd. Bovendien opent het de weg naar een nieuwe noordelijke handelsroute, zoals we eerder schreven in deze analyse.

Rusland heeft al een voorsprong in deze wedloop om het Arctische gebied. Het land beschikt al jaren over enorme kern-aangedreven ijsbrekers om het gebied te verkennen en te bevaren. Bovendien heeft Rusland geïnvesteerd in grootschalige industriële projecten, zoals een grote gasverwerkingsinstallatie in de permafrost bij Yamal en de bouw van een drijvende kerncentrale die energie moet leveren aan Pevek, een afgelegen haven ten noorden van de poolcirkel.

> *Het opent de weg naar een nieuwe noordelijke handelsroute*

Deze expansie van Rusland in het Arctische gebied gaat ook gepaard met militarisering. In reactie op deze uitbreidingsambities heeft de Navo besloten een krachtig signaal naar de Russische president te sturen door een leger van 35.000 man in Noorwegen samen te brengen om te laten zien dat ze een mogelijke Russische invasie kunnen weerstaan.

De Russische president Vladimir Poetin verklaarde deze week op een congres van jonge wetenschappers in Sochi dat Rusland zijn "verslaafdheid aan westerse technologie heeft overwonnen. Onze zogenaamde partners dachten dat zij ons verslaafd hadden weten te maken aan hun technologische spuit en dat we hier nooit meer vanaf zouden kunnen komen. Maar dankzij de inspanningen van mensen zoals jullie, hebben we bewezen dat we het wel konden – en nog snel ook", zei hij. (Bron: Geotrendlines) ■

Russische ijsbreker | Fotografie: Sergey Zemnuhov

Meer dan 200.000 doden in Oekraïne

Oekraïne heeft tussen de 200.000 en 300.000 doden moeten incasseren als gevolg van het conflict met Rusland, zo heeft Aleksey Arestovich, een voormalige assistent van president Zelensky, verklaard. Hij zei dit tegen journalist Yulia Latynia in een video-interview, meldt de Russische zender Russia Today.

Het interview vond plaats naar aanleiding van de recente uitspraken van het Oekraïense parlementslid David Arakhamia, die erkende dat vredesbesprekingen tussen Moskou en Kiev zijn gesaboteerd door de toenmalige Britse premier Boris Johnson. Arakhamia was lid van het onderhandelingsteam dat de besprekingen voerde begin 2022 in Istanboel. Rusland bleek bereid zijn troepen terug te trekken in ruil voor de belofte dat Oekraïne geen lid zou worden van de Navo. Volgens Arestovich heeft de weigering om het akkoord te ondertekenen, geleid tot een groot verlies van mensenlevens voor Oekraïne, terwijl het Navo-lidmaatschap er niet is gekomen. "Waar is de Navo nu?" zei hij. "Accepteren ze ons of niet? … 200.000 of 300.000 Oekraïense militairen zouden nog leven als dit niet was gebeurd."

De Russische Defensieminister Sergei Shoigu verklaarde op een bijeenkomst afgelopen week dat Oekraïne meer dan 125.000 militairen heeft verloren sinds het begin van het 'lente-offensief' dat in juni startte.

Volgens de bekende Amerikaanse journalist Seymour Hersh zouden topcommandanten van het Oekraïense en Russische leger op dit moment in het geheim nieuwe vredesonderhandelingen zijn gestart. Hersh, die in het verleden vele primeurs had en die zich beroept op confidentiële bronnen in de Amerikaanse regering, schrijft dat de Russische generaal Valery Gerasimov en zijn Oekraïense tegenhanger Valerii Zaluzhnyi met elkaar in gesprek zijn. Er zou een nieuwe grens worden getrokken op de plek waar de troepen van beide landen zich nu bevinden. Dat zou betekenen dat het oosten van Oekraïne en de Krim bij Rusland zouden worden gevoegd. Oekraine zou volgens Hersh wel lid mogen worden van de Navo, zolang er geen Navo-troepen in het land worden gestationeerd. De regering-Biden is fel tegen een vredesakkoord, schrijft Hersh. ■

▸ dakl.nl/navo-oorlog

Generaal Sergei Shoigu | Fotografie: NickolayV.

Rusland en China handelen vrijwel geheel in eigen valuta

Westerse valuta als de dollar en de euro worden vrijwel niet meer gebruikt in de handel tussen Rusland en China, heeft onlangs de Russische vice-premier Andrey Belousov verklaard. Volgens Belousov wordt 95 procent van de bilaterale handel tussen de twee landen nu afgerekend in roebel en yuan. Hij verwacht dat de handel meer dan 200 miljard dollar zal bedragen.

"We werken samen aan investeringsprojecten in de automobielindustrie, de mijnbouw, chemie, gas, landbouw, logistiek, IT en andere sectoren", zei Belousov. Chinese bedrijven hebben enorm geprofiteerd van de westerse sancties tegen Rusland. Ze hebben vele lacunes opgevuld die ontstonden door het gedwongen vertrek van westerse bedrijven. "Er zijn enorme mogelijkheden ontstaan voor onze Chinese partners om te investeren in sectoren als olie en gas, petrochemie, automobielproductie, bouwmaterialen, glas en consumentengoederen." ■

KAREL BECKMAN

Botsende beschavingen?

Na 9/11 werd het publieke debat lange tijd beheerst door het idee dat ‘het Westen’ in een existentiële strijd is verwikkeld met de (radicale) islam. Theo van Gogh, Pim Fortuyn, Ayaan Hirsi Ali, de Duivelsverzen, we herinneren het ons allemaal nog goed. Met de oorlog in Oekraïne en ‘corona’ was ‘de dreiging van de islam’ naar de achtergrond verdreven, maar met de hernieuwde uitbarsting van geweld in Israël en Gaza is het narratief van ‘de botsende beschavingen’ weer helemaal terug van weggeweest.

Met name veel ‘rechtse’ publicaties en auteurs, die zich in ‘coronatijd’ keerden tegen overheidsdwang, en die ook kritisch zijn op de Oekraïne-oorlog, scharen zich nu vierkant achter Israël en waarschuwen voor het gevaar van de islam.

Een typisch voorbeeld is publiciste Maaike van Charante. Zij schrijft in haar veelgelezen blog dat het conflict in Israël onderdeel is van een grotere strijd – een “strijd om de ziel van het Westen”. Wij, in het Westen, zijn “een joods-christelijke beschaving”, stelt Van Charante, en “vanuit die joods-christelijke wortels geloven wij in de mens als individu” in plaats van “de mens als lid van een groep”.

Duitsland, het culturele hart van ‘het Westen’, bracht de nazi’s voor. Zo diep zijn de moslims nooit gezonken.

De “onvervreemdbare rechten” die wij in het Westen hebben, komen volgens Van Charante voort uit het “besef dat elk mens waarde heeft”. Helaas denken moslims hier volgens haar heel anders over. In “de islamitische wereld (…) doet het individu er niet toe, mensenrechten zijn een teken van zwakte, de dood valt te verkiezen boven het leven”. Hamas vertegenwoordigt volgens haar het “absolute kwaad”. Zij is niet de enige die dit zegt: Geert Wilders zei afgelopen week nog dat de strijd tussen Israël en de Palestijnen een “ideologische” is die “gaat tussen mensen die van de dood houden en mensen die het leven omarmen”.

Nu valt niet te ontkennen dat de islam intolerante en dogmatische kanten heeft en dat radicale moslims zich regelmatig schuldig maken aan gruwelijke misdaden. Fundamentalistische islamitische regimes, zoals die in Iran en Saoedi-Arabië, schenden op brute wijze de mensenrechten.

Maar het is een grove generalisatie om het ‘goede’ Westen tegenover het ‘absolute kwaad’ van de islam te stellen. Zeker, ‘individuele rechten’ zijn een prachtig concept, en misschien kun je aanvoeren dat dit in het Westen is bedacht, of in ieder geval hier voor het eerst een politieke vertaling kreeg. Maar niet-westerse mensen hebben heus ook weleens bedacht dat ‘ieder mens waarde heeft’. En om nou te zeggen dat westerlingen dit principe altijd hoog hebben gehouden? De Verenigde Staten zijn gegrondvest op het idee dat ieder individu ‘onvervreemdbare rechten’ heeft, maar dat belette de Amerikanen niet om slaven te houden, de inheemse bevolking te verdrijven en uit te roeien, en in de loop van de geschiedenis miljoenen niet-westerse, onschuldige mensen op brute wijze uit te moorden. Of zijn de Cambodjanen die met napalm werden bestookt, en al die andere slachtoffers van Amerikaans geweld, geen mensen?

En ja, het christendom en jodendom bevatten ongetwijfeld positieve elementen, maar beide religies hebben net zo goed uiterst intolerante en repressieve kanten. De christenen hebben de joden eeuwenlang gewelddadig vervolgd, ketters gemarteld en vermoord, zelfs elkaar bevochten in eindeloze bloedige godsdienstoorlogen. Duitsland, het culturele hart van het ‘Westen’, het land van de ‘Dichter und Denker’, bracht de nazi’s voort. Zo diep zijn moslims nooit gezonken.

De notie dat ‘de islam’ de grootste bedreiging is voor onze vrijheid en rechten, heeft geen historische basis. Voor onderdrukking, dictatuur, slavernij, massamoord en oorlog zijn nooit moslims nodig geweest. Westerlingen zijn hier zelf ook altijd heel bedreven in geweest, net als trouwens vele niet-westerse niet-moslims, van Mao tot Stalin en van Idi Amin tot Joseph Mobutu.

Het simplistische idee van een botsing der beschavingen is een narratief dat bedoeld is om het vijanddenken te bevorderen. Het verhult het zicht op de complexe realiteit waar we mee te maken hebben, waarin zeker sprake is van reële bedreigingen voor vrijheid en vrede, maar die komen wat mij betreft vooral van onze eigen staatsapparaten en de machten die daarachter zitten.

Onze grootste vijand is niet de islam, maar ons eigen onvermogen om onze prachtige ‘westerse’ idealen in de praktijk te brengen. Als we daar eens mee beginnen, denk ik dat we de meeste botsingen wel kunnen vermijden. ■

OPINIE

Verkiezingsuitslag vraagt om een extraparlementair minderheidskabinet

De kabinetsformatie dreigt op een impasse uit te lopen. Maar er is een eenvoudige oplossing die recht doet aan de verkiezingsuitslag en die de democratie in Nederland een broodnodige impuls kan geven: een extraparlementair kabinet.

Ab Gietelink

De verkiezingen hebben een aardverschuiving veroorzaakt, die zich al lange tijd aankondigde. Steeds meer Nederlanders kregen het gevoel dat het overheidsbeleid – versterking van de EU-regelcratuur, de asielafspraken, de klimaat- en stikstofdoelstellingen, de wapensteun voor Oekraïne en het economisch embargo tegen Rusland – niet in hun belang waren. Burgers hebben te maken met fors stijgende prijzen als gevolg van een wegglijdende euro. Jongeren kunnen geen huurwoning krijgen of hikken aan tegen torenhoge prijzen voor koopwoningen, mede vanwege de instroom van immigranten en asielzoekers.

Nederland zit opgesloten in een gesloten representatief systeem

De globalistische technocratische partijen in het politieke midden maakten onder premier Mark Rutte van Nederland de grote Sinterklaas van Brussel. Als je miljarden weggeeft, heb je gauw veel vrienden. De miljarden gingen niet eens naar de minder bedeelden in Europa, maar naar het militair-industrieel complex en Big Pharma. Rutte voelt zich in Brussel als een vis in het water en gebruikt zijn Nederlands premierschap als springplank naar de functie van secretaris-generaal van de Navo. De Nederlandse burger betaalt de rekening.

De PVV-revolutie is een schreeuw van ontevreden sociaal-conservatieve burgers, wier wensen en belangen te lang zijn weggedrukt. Links heeft gefaald zich voor het grootste deel van de bevolking geloofwaardig te presenteren. Het totaal aantal zetels van de negen partijen in de Tweede Kamer, die zichzelf als links van het midden presenteren, zakt verder weg van 64 naar 50 van de 150. Links is meer en meer vervreemd van haar eigen achterban. Steeds meer linkse kiezers lopen over of stemmen helemaal niet meer. De nieuwe lager opgeleide arbeidersklasse ziet zichzelf beter vertegenwoordigd in de PVV.

De verkiezingsuitslag is helder en vraagt een minderheidskabinet met PVV (37 zetels), NSC (20 zetels), BBB (7 zetels) met gedoogsteun van de VVD (24 zetels). Samen 88 zetels. De boerenpartij BBB heeft door haar overwinning in de Provinciale Statenverkiezingen 16 zetels in de Eerste Kamer. BBB is daarmee een cruciale partner in dit verbond. De boerengroeperingen haalden na de uitslag opgelucht adem en partijleider Caroline van der Plas claimde direct het ministerie van Landbouw.

Uit peilingen blijkt dat de achterban van de vier partijen een dergelijk rechts kabinet wil. Oud PvdA-minister Ronald Plasterk, dissident-links, schreef dit in zijn column in De Telegraaf. Wilders toonde zich direct pragmatisch en haalde hem over verkenner in het formatieproces te worden.

Veel commentatoren verwachten lange en moeizame onderhandelingen, of denken dat een kabinet met de PVV er helemaal niet komt. De sleutel ligt daarbij in handen van de NSC van Pieter Omtzigt. Die toont zich terughoudend om met PVV in zee te gaan. Maar NSC geeft in haar eigen programma, *Tijd voor Herstel*, in een helder eerste hoofdstuk aan hoe ‘goed bestuur’ eruit moet zien. Basis daarvan is het herstel van het primaat van het parlement.

Het Nederlands bestuurssysteem heeft een zeer beperkte 19e-eeuwse representatieve grondslag. Nederland zit opgesloten in een gesloten representatief systeem, dat sinds het algemeen kiesrecht in 1919, niet fundamenteel is veranderd. Nederland heeft geen direct gekozen bestuurders, geen verkozen premier of burgemeesters en geen referenda als uitdrukking van directe democratie. Daarentegen zijn ambtenarenapparaat, regelgeving en de complexiteit van beleidsvraagstukken de laatste honderd jaar exponentieel toegenomen.

In de kabinetten Rutte is dat oligarchische bestuurssysteem ook nog eens op grote schaal gecorrumpeerd. Tijdens de formatieprocessen werden tussen de coalitiepartners gedetailleerde afspraken vastgelegd. Meningsverschillen werden achter gesloten deuren beslecht en als voldongen feiten naar buiten toe gepresenteerd. Ministeriële functies en staatssecretariaten worden verdeeld onder politici, die vaak ondeskundig zijn op specifieke dossiers, maar binnen de partij een positie hadden verworven. De regeringsfracties werden tot stemvee gemaakt en de oppositie stond kritisch, maar machteloos aan de kant. Het parlement werd zo monddood gemaakt en de rechterlijke macht werd steeds meer een instantie ter legitimatie van regering en overheidsbeleid.

Volgen we de aanbevelingen van de NSC voor een hervorming van ons vastgelopen systeem, dan is de toekomst aan directe vormen van referendumdemocratie in combinatie met ‘extraparlementaire’ regeringen. Bij voorkeur zonder of met minimale regeerakkoorden, met veel open kwesties, waarvoor dwars door het politieke spectrum een meerderheid kan worden gezocht.

In het Nederlandse stelsel zijn verschillende soorten kabinetten mogelijk: een meerderheidskabinet, een minderheidskabinet, een gedoogkabinet, een extraparlementair kabinet, een zakenkabinet en een demissionair kabinet. In het geval van een extraparlementair kabinet, bewaren de fracties enige afstand tot het kabinet, waardoor dualisme ontstaat tussen parlement en regering. Het kabinet zoekt voor haar beleid naar wisselende meerderheden in de Kamer, zodat veel meer dynamiek ontstaat.

MKFOTOGRAFIE

Een extraparlementair kabinet sluit goed aan bij de ambities van de hoofdrolspelers. Pieter Omtzigt heeft aangegeven dat hij als fractieleider in de Kamer wil blijven en datzelfde geldt voor BBB-partijleider Caroline van der Plas en VVD-leider Dylan Yeşilgöz, alsmede voor alle leiders in de oppositie. Daarmee komt het zwaartepunt van de politieke macht in de Kamer te liggen in plaats van bij de regering en dat is goed voor het herstel van het parlementaire primaat.

Wie wordt er premier? Het oog is daarbij op Geert Wilders, maar dat hoeft niet per se. Een externe flexibele manager-premier, die bereid en in staat is het coalitieprogramma van de genoemde rechtse coalitiepartijen uit te voeren is ook voorstelbaar. Wilders kan dan als partijleider vanuit het parlement het kabinet mede aansturen. Voor de internationale positie van Nederland en zijn burgers zou dat waarschijnlijk de beste optie zijn.

Waarschijnlijk gaan de financieel-economische verschillen een grote hobbel in de formatie worden. Een belangrijk deel van het PVV-programma, ‘Nederlanders weer op 1’, is economisch links en bijna socialistisch. Forse verhoging van het minimumloon, koopkrachtverhoging, AOW naar 65 jaar, btw op boodschappen naar 0 procent, verlagen energierekening en verlagen van de huren. Allemaal zaken, die de PVV beter met SP en GroenLinks-PvdA kan regelen dan met de VVD. Een gedoogpositie van de VVD op een aantal beleidsplannen is daarom voor dit rechtse kabinet mogelijk beter dan volledige participatie.

Een groot deel van het PVV-programma is links en bijna socialistisch

Daarbij verient regeren zonder of met een minimaal regeerakkoord de voorkeur. Daardoor ontstaat voor het parlement de mogelijkheid, een zinvol debat op basis van de inhoud te voeren. Dat is tevens een opsteker voor de vele kleine partijen, die daarmee de mogelijkheid hebben hun punten op de agenda te zetten. PVV kan zijn ‘rechtse’ wensen met rechts regelen en zijn ‘linkse’ met de linkse partijen. Die moeten dan wel over hun morele verontwaardiging heen stappen en in het belang van hun eigen achterban pragmatisch samenwerken met een rechts extraparlementair minderheidskabinet. ■

▸ dakl.nl/soorten-kabinet

MR. JEROEN POLS

De weg naar dictatuur

Het valt niemand op dat de kloof tussen overheid en bevolking snel groeit, een afstand die onmogelijk met bezwerende woorden over onze prachtige democratie of door verkiezingen te overbruggen is. Mensen zijn langzaam gewend geraakt aan bestuurd worden met ondoorzichtige besluitvorming en vage informatie. Steeds zijn weer maatregelen noodzakelijk om nieuwe crises te beteugelen.

De groeiende vervreemding van de eigen overheid gaat sluipenderwijs, omdat elke nieuwe stap vermomd is als tijdelijke noodmaatregel of zelfs medemenselijkheid. De aanpassing aan gewijzigde omstandigheden slokt alle energie op, zodat je niet merkt dat de wereld om je heen verandert. De beslommeringen van het dagelijkse leven laten geen ruimte om na te denken over fundamentele zaken.

De weg naar dictatuur is er bovenal een van misleiding en listigheid en geeft mensen die sowieso al niet willen nadenken een excuus zich niet te verdiepen, opvallend vaak academici. Mensen die niet intensief politiek betrokken zijn, kunnen deze transitie doorleven zonder de veranderingen te merken. Deze voltrekken zich in kleine onbeduidende stapjes, vaak gerechtvaardigd als noodzakelijk kwaad. Zonder diepgaande kennis van de achtergronden is voor de meeste mensen lange tijd niet te doorzien tot welke ramp deze ontwikkeling gaat leiden. Tot het te laat is.

Elke gebeurtenis, elke situatie gaat verder, een beetje extremer dan de vorige en steeds wacht je op die ene schokkende gelegenheid, waarvan je hoopt dat de massa er eindelijk door ontwaakt en zich aan jouw kant schaart. Je wilt immers niet alleen de confrontatie aangaan met de daaraan verbonden nadelige gevolgen. De angst uitgesloten te worden is groot en hoe meer tijd verstrijkt, hoe groter de twijfel tot handelen. Je spreekt vertrouwelijk met collega’s over hetgeen gebeurt en vaak zien zij hetzelfde, maar de uiteindelijke reactie is toch dat het allemaal wel meevalt. We hebben het nog goed, je bent een paniekzaaier. En dat klopt, want je vertelt wat er gebeurt en naar welke toekomst we gaan, maar je kunt niet bewijzen dat het zich daadwerkelijk gaat voltrekken.

En dan komt de dag dat alles instort en je beseft wie je bent

Enerzijds onderga je als criticus de intimidatie van justitie en het regime en anderzijds beschouwen de mensen om je heen jou als vermoeiend, neurotisch en pessimistisch. Je vriendenkring wordt steeds kleiner en uiteindelijk resteert een handvol goede vrienden, mensen die hetzelfde denken als jij. Tot het moment dat je het gevoel krijgt, volledig onthecht van de realiteit, alleen nog tegen jezelf te praten.

De beslissing tot verzet stel je steeds weer uit, tot je beseft dat terwijl je toekeek de samenleving veranderde. Je leeft in een andere wereld dan waarin je geboren werd. Uiterlijk veranderde niets, de restaurants, bioscopen, vakanties, concerten, winkels, alles gaat door, maar je leeft ineens in een wereld van haat en angst, het voelt niet meer als vroeger.

Mensen om je heen hoor je zeggen dat niemand dat merkte want iedereen veranderde. Je zit in een systeem dat aan niemand verantwoording aflegt en je gaat erin mee. Het leven is een continu vloeiend proces, geen opeenvolging van losse gebeurtenissen. Het sleept je mee, je leeft gemakzuchtig en zonder enige inspanning veranderden je morele principes. Dingen die je vijf jaar geleden nooit geaccepteerd zou hebben, zijn nu normaliteit. En dan komt de dag dat alles instort en je beseft wie je bent, de dingen die je gedaan hebt en vooral die je niet deed.

Nee, deze beschrijving gaat niet over de afgelopen jaren. Het is een samenvatting van hoofdstuk 13 uit *They thought they were free* van Milton Mayer over de jaren ’30 in Duitsland.

De overeenkomsten met de huidige tijd zijn verbijsterend, het maakt tegelijkertijd duidelijk waarom politiek en media tijdens de coronatijd elke verwijzing naar de jaren ’30 tot taboe verklaarden.

Milton Mayer geeft in zijn boek uit 1965 een aan ons geadresseerde duidelijke waarschuwing. Als we alleen maar mokkend toekijken en ons conformeren aan de sluipende uitholling van de rechtsstaat in de hoop dat het tij keert, betekent dat dat we niets geleerd hebben en op een dag opnieuw wakker worden in een totalitaire samenleving. “Bied weerstand bij de eerste stappen, besef waar die weg heenvoert”, aldus Milton. ■

Schudt ‘vaccin-klokkenluider’ Nieuw-Zeeland én de wereld wakker?

Een databeheerder van het Nieuw-Zeelandse ministerie van Volksgezondheid is naar buiten getreden met unieke gegevens rond de oversterfte in het land. Hebben deze vaccindata de potentie zowel de ‘kiwi’s’ als de rest van de wereld wakker te schudden omtrent de risico’s van de coronavaccins? Over die vraag is felle discussie gaande. De databeheerder is intussen gearresteerd, voorgeleid en op 5 december op borgtocht vrijgelaten. Sindsdien kennen we ook zijn naam: Barry Young (56).[1]

Barry Young, databeheerder

Toine de Graaf

Wekenlang werkte de Nieuw-Zeelandse journalist, advocaat en politica Liz Gunn in stilte aan Operation M.O.A.R. (*The mother of all revelations*’). Ofwel: De moeder van alle onthullingen. De unieke dataset van Barry Young (die zij kende onder het pseudoniem ‘Winston Smith’, de hoofdrolspeler in het boek *1984*) bracht ze onder op veilige locaties en deelde ze met goed geïnformeerde vaccin-insiders en wetenschappers. Ze legde een uitgebreid interview met de databeheerder vast op video.[2] En ze nam samen

> *“Hij heeft in feite de rest van zijn leven weggegooid om de levens van anderen te redden”*

met hem ook nog een video-interview op met het Britse Lagerhuislid Andrew Bridgen, voordat ze met de data naar buiten trad.[3] Bridgen zei daarin over ‘Smith’ (Young): “Hij is een heel dappere man en hij is een held. Niet alleen voor Nieuw-Zeeland, maar eerlijk gezegd voor de hele mensheid.” Anderen hebben Young al vergeleken met Edward Snowden, de systeembeheerder die in 2013 journalisten voorzag van documenten over geheime spionageactiviteiten van de Amerikaanse National Security Agency (NSA). Hij wist ternauwernood arrestatie te ontlopen door naar Rusland uit te wijken.

Op 30 november ging Operation M.O.A.R. viraal, met de vrijgave van het interview dat Gunn maakte met Young. Dat interview is onthullend en aangrijpend tegelijk. Young maakt niet de indruk een man te zijn op zoek naar aandacht, maar eerder iemand die wordt verscheurd door een gewetensconflict. In het interview vertelt Young dat hij betrokken was bij het opzetten en implementeren van het betalingssysteem voor coronavaccin-aanbieders. “Ik ben niet anti-vax”, zegt Young. “Ik heb het vaccinatiesysteem helpen opbouwen.” Zijn werk omvatte ook data-analyse. En zo werd hij getriggerd door het feit dat er geprikten waren die binnen een week stierven. Iets wat trouwens ook in Nederland gebeurde. Volgens een Lareb-rapportage waren in april 2021 al 257 sterfgevallen gemeld na coronavaccinatie, van wie zo’n 60 procent overleed binnen een week na de prik.[4]

Young dook verder in de database en vond oversterfte gerelateerd aan de coronavaccins. Historisch gezien overlijden in Nieuw-Zeeland per dag zelden meer dan 120 mensen. Dit cijfer wordt doorgaans alleen overschreden bij rampen, zoals bij de aardbeving in Christchurch (2011) of een ongewoon griepseizoen. Maar na de vaccin-uitrol was het soms bijna dagelijkse kost. Young stuitte ook op priklocaties met ongewoon hoge sterftecijfers. Hij signaleerde één locatie met 253 vaccingerelateerde sterfgevallen. In totaal zouden in dat medisch centrum 837 mensen zijn gevaccineerd. Young concludeert dat “één op de drie mensen die op deze locatie zijn gevaccineerd, nu dood is”. De Nieuw-Zeelandse socioloog J. R. Bruning stelt echter vast dat de databeheerder niet duidelijk is over de verstreken tijd tussen de injecties en het overlijden.[5]

Toch roept deze casus de Deense studie in herinnering naar ‘batch-afhankelijke’ variatie in veiligheid.[6] In Denemarken bleken sommige partijen (‘batches’) Pfizer-vaccins veel meer bijwerkingen te genereren dan andere. De Deense onderzoekers trokken onder andere de conclusie dat 4 procent van de in Denemarken gebruikte Pfizer-vaccins verantwoordelijk was geweest voor 71 procent van alle gemelde bijwerkingen. Die 4 procent omvatte negen specifieke batchnummers, die vroeg in de vaccinatiecampagne waren ingezet. Ze bleken tevens gelinkt aan 47 procent van alle in Denemarken gemelde sterfgevallen (579).

Twee van de Deense onderzoekers namen onlangs in Straatsburg deel aan een door Europarlementariër Marcel de Graaff (FVD) geïnitieerde persconferentie over de coronavaccins.[7] Bij die gelegenheid liet Vibeke Manniche, een van de Deense onderzoekers, weten de Deense bevindingen te hebben gerepliceerd in Zweden. Het gaat volgens haar daarmee niet langer om een exclusief Deens fenomeen: “Het is een Europese kwestie”. En als we mogen afgaan op de beweringen van Young lijkt het zelfs een wereldwijd probleem. Young maakte een top 10 van de Nieuw-Zeelandse batchnummers met de meeste sterfgevallen. Het betrof stuk voor stuk Pfizer-vaccins. Zo is batch nr. 1 volgens Young geassocieerd met 152 sterfgevallen (op 711 gevaccineerden). Anders gezegd: zo’n 21 procent van die gevaccineerden zou intussen zijn overleden.

Intussen lopen de meningen uiteen over de betekenis van Youngs data. Eén van de vooraf door Gunn geïnformeerde insiders was blogger en data-expert Steve Kirsch. Hij meldde op 1 december: “Vandaag krijg je de gegevens te zien die niemand je wil laten zien. EINDELIJK.”[8] Volgens Kirsch laten de data, die hij met zijn team heeft geanalyseerd, geen ruimte voor misverstanden: “De vaccins zijn onveilig en hebben gemiddeld ongeveer één persoon per duizend doses gedood.” Hij citeerde onder meer de Amerikaanse epidemioloog en emeritus hoogleraar dr. Harvey Risch. Die vindt dat de analyse “heel sterk” aantoont dat de coronavaccins geassocieerd zijn met aanzienlijk verhoogde sterftecijfers gedurende zes tot twaalf maanden na elke dosis. “Dit is vooral overtuigend bij mensen ouder dan 65 jaar”, aldus de epidemioloog.

Kirsch haalde ook de Britse wiskundige prof. Norman Fenton aan, die meldde dat er nu geen twijfel meer over bestaat “dat het vaccin het sterftecijfer onder ouderen verhoogt”. Op 2 december kwam Fenton echter met nuanceringen en vragen over de dataset, die niet compleet is.[9] Toch schrijft hij: “Als de dataset een echte, onbevooroordeelde en representatieve subset van de gevaccineerden is, dan is het potentieel een van de belangrijkste publiek beschikbare datasets voor het onderzoeken van de veiligheid van het covidvaccin, ondanks de fundamentele beperking door het ontbreken van gegevens over de niet-gevaccineerden. Het levert bewijs dat het vaccin niet veilig is.”

Kritiek kwam ook van onafhankelijk onderzoeker Igor Chudov, maar die slikte de kritiek in een update onder zijn artikel weer deels in.[10] Chudov twijfelt onder meer aan Youngs accuratesse rond de tien ‘slechte’ batches. Hij wijst erop dat de cijfers die Young presenteert in het interview met Gunn niet overeenkomen met de database. Want daarin zouden 2979 mensen staan die batch nr. 1 ontvingen, van wie er 375 overleden. “Dat is 12,59 procent, geen 21 procent”, aldus Chudov. Ook zouden de overledenen gemiddeld 86 jaar zijn geweest, wat relatief oud is.

Toch is dit precies wat Young en Gunn willen, volgens hun interview: experts uitdagen in de dataset te duiken om eventuele fouten te corrigeren. De Nieuw-Zeelandse overheid probeert dit overigens te voorkomen: ze heeft een gerechtelijk bevel gegeven dat de verdere verspreiding van de data verbiedt. Wat Young zelf betreft: hem is op 4 december in de rechtbank van het Wellington District “toegang tot een computersysteem voor oneerlijke doeleinden” ten laste gelegd.

In het videogesprek dat Gunn voerde met Young (‘Smith’) en Andrew Bridgen, kwam al de mogelijkheid ter sprake van een eventuele arrestatie. “Laat ze me maar komen halen”, zei Young. Hij vertelde niet meer bang te zijn, sinds hij afgelopen jaar aan de dood ontsnapte: “Vanaf dat moment heb

> *“Ik heb geen angst meer. Ik heb niets te vrezen. De waarheid zal me bevrijden.”*

ik geen angst meer, voor welke gevolgen dan ook. (…) Ik heb niets te vrezen, en de waarheid zal me bevrijden.” Gunn gaf in datzelfde gesprek aan dat de autoriteiten zichzelf in de voet schieten als ze Young zouden arresteren: “Want we zullen dat de wereld in krijgen. En de wereld zal zeggen: je kunt deze man niet opsluiten.” Op zondag 3 december werd Youngs woning omsingeld door de Nieuw-Zeelandse politie, en volgde de voorspelde aanhouding. Die inderdaad viraal ging.

Intussen vinden op internet verhitte discussies plaats over de dataset én de status van Young. Maar voor Kirsch is hij, net als voor Bridgen, een held: “Hij wist dat hij zijn leven zou riskeren en de rest van zijn leven in de gevangenis zou kunnen doorbrengen, maar hij nam de moedige stap om de gegevens openbaar te maken zodat iedereen ze kon zien. Dit is een zeer prijzenswaardige daad van publieke dienstverlening. Hij heeft in feite de rest van zijn leven weggegooid om de levens van anderen te redden.” ■

1. dakl.nl/vaccinklokkenluider1
2. dakl.nl/mother-of-all-revelations
3. dakl.nl/andrew-bridgen
4. dakl.nl/lareb-fatale-afloop
5. dakl.nl/alarming-pfizer-rate
6. dakl.nl/batch-dependent-safety
7. dakl.nl/persconferentie-coronavaccins
8. dakl.nl/data-nieuw-zeeland-1
9. dakl.nl/data-nieuw-zeeland-2
10. dakl.nl/data-nieuw-zeeland-3

VACCINATIEBEREIDHEID HOOGHOUDEN BELANGRIJKER DAN VOLKSGEZONDHEID BEWAKEN

VWS en RIVM negeerden alle rode vlaggen over Astrazeneca-vaccin

Tien maanden lang, van januari tot oktober 2021, zijn Nederlanders geprikt met het omstreden Astrazeneca (AZ)-vaccin. Nog voordat de eerste prik gezet was, wisten het ministerie van VWS en het RIVM al dat het vaccin de transmissie van het coronavirus bij ouderen niet of nauwelijks zou stoppen. Toen twee maanden later ook duidelijk werd dat AZ voor ernstige bijwerkingen kan zorgen, verkozen de overheidsinstituten het belang van de vaccinatiebereidheid boven de volksgezondheid, zo blijkt uit een analyse van de Wet open overheid-documenten van onderzoeker Cees van den Bos.

Ido Dijkstra

Op 31 oktober 2021 laat GGD Ghor Nederland weten definitief te stoppen met AZ, maar al een klein jaar daarvoor, op 22 december 2020 zijn de eerste twijfels over het vaccin gerezen. Onderzoek gepubliceerd in wetenschappelijk tijdschrift The Lancet toont aan dat het AZ-vaccin weinig doet om de transmissie van het coronavirus te voorkomen bij ouderen. Het ministerie van VWS en RIVM zijn op de hoogte, maar een team van gedragsdeskundigen en communicatie-experts stelt dat de Gezondheidsraad – op papier een onafhankelijk wetenschappelijk adviesorgaan met de wettelijke taak regering en parlement te adviseren over gezondheidsvraagstukken – daar “niets over mag schrijven. Dat is nu nog niet rond”. In plaats daarvan moet het maar de “loftrompet steken over B/P”, oftewel Biontech/Pfizer.

Op 29 januari 2021 verschijnt een rapport van het RIVM waaruit blijkt dat er inconsistentie is vastgesteld in de samenstelling van de AZ-batches. Het RIVM rapporteert dit bij het European Medicine Agency (EMA). De farmaceut is in de meeste gevallen niet aansprakelijk voor de schade na vaccinatie, maar wel als het slordigheden in het productieproces betreft. Een paar dagen later, op 2 februari, circuleert een e-mail binnen het RIVM, waaruit blijkt dat het EMA wil dat mensen vijftien minuten geobserveerd worden nadat ze met AZ zijn geïnjecteerd. Alom bekend is dan al de bijwerking anafylaxie, een acute allergische reactie met zware benauwdheid tot gevolg. Vijf dagen daarna stopt Zuid-Afrika met

> *“Het is zo moeilijk te duiden, maar belangrijk is dat er geen onrust ontstaat”*

de toediening van AZ. De injecties blijken weinig tot geen bescherming te bieden tegen de coronavariant die daar dominant aanwezig is, ondanks een recente levering van een miljoen doses. Het RIVM maakt zich zorgen om dit nieuws, omdat ook hier in Nederland de Zuid-Afrikaanse variant aanwezig is. “Ook bij iets mindere bescherming is doorgaan met vaccineren van het grootste belang”, wordt desondanks geconcludeerd.

Op 19 februari gaat een e-mail rond binnen het RIVM, met als onderwerp ‘alarmerend bericht bijwerkingen Astrazeneca’. Bij diverse huisartsenpraktijken zijn veel ziekmeldingen binnengekomen na de AZ-vaccinatie van personeelsleden. In plaats van direct stoppen met AZ, wordt een strategie uitgedokterd: “Niet personeel op één dag te vaccineren. Advies zou moeten zijn: verdeel vaccinatie van personeel over minimaal twee dagen ivm ziekmeldingen de dag na vaccinatie”, zo staat in een interne mail. Zo kan de behandeling van patiënten wel doorgang blijven hebben.

Het RIVM worstelt met de vraag of er een waarschuwing moet worden afgegeven. Een medewerker vraagt opheldering van de zogenaamde intern aanwezige ‘bijwerkingen goeroe’. “Zijn er meer signalen binnengekomen of is dit conform de verwachting?”, vraagt deze persoon. De ‘goeroe’ antwoordt: “Het is zo moeilijk te duiden, maar belangrijk is dat er geen onrust ontstaat en evt bijzonderheden beoordeeld worden door Lareb”.

Het imago van AZ is dan al in een vrije val geraakt. Medio februari is de vaccinatiebereidheid voor AZ sterk afgenomen, zo wordt ook geconstateerd in Bilthoven waar RIVM zetelt. Daarom is er op 20 februari 2021 ‘een brainstorm’ gepland met de gedragsunit en het vaccinatieprogramma. “De weigering van het AZ-vaccin en/of de impact die het krijgen van dit vaccin heeft op de vaccinatiebereidheid zou weleens een issue kunnen worden.”

Op 22 februari worden “de concrete vervolgstappen” uit de bijeenkomst besproken. “We zoeken naar mogelijkheden om de reputatie van AZ te verbeteren en daarmee het effect ervan op de vaccinatiebereidheid zo klein mogelijk te houden.” In de communicatie wil RIVM het geschonden blazoen van het vaccin oppoetsen onder andere via “media-aandacht (via ambassadeurs/stakeholders)? Artikel RTL Nieuw/AD?” Ook wordt geconstateerd dat veel mensen hun eigen huisarts en artsen op tv heel belangrijk vinden, dus moeten die ook aangeschreven worden en wel “zo snel mogelijk. Het vaccineren met AZ zal de komende maanden steeds belangrijker worden. Hoe eerder we de beeldvorming rondom AZ ‘kenteren’ hoe beter”, schrijft een RIVM-medewerker. Een dag later ligt er al een brief met flyer. Een opmerking over bijwerkingen sneuvelt uit de brief.

Op 11 maart besluiten meerdere landen de AZ-vaccinaties te stoppen. Olaf Dekkers van het College ter Beoordeling van de Geneesmiddelen (CBG) vertelt diezelfde avond bij Nieuwsuur dat “alleen in het meest extreme geval” een vaccin van de markt wordt gehaald. Nederland gaat wel door met AZ, meldt hij. Opmerkelijk, want vijf uur eerder heeft het ministerie van VWS het besluit genomen AZ te pauzeren. Een acute stop wordt het niet, blijkt uit een memo van het ministerie van VWS. “PGB-groep wordt nog astrazeneca geprikt. Maar als het op is, dan is het op.” En na een pauze van slechts vier dagen, adviseert het CBG op 18 maart alweer het prikken met AZ te hervatten. “Klachten na vaccinatie zijn ontstaan, maar vooralsnog is er geen oorzakelijk

> *“Verdeel vaccinatie van personeel over minimaal twee dagen wegens ziekmeldingen”*

verband aangetoond tussen het vaccin en deze meldingen.” Binnen het ministerie van VWS wordt verheugd gereageerd. “Wat goed dat vaccineren met Astrazeneca weer herstart kan worden.”

Het imagoprobleem blijft echter bestaan. Gedragsdeskundigen verzinnen een *one pager*, een korte memo die antwoord moet bieden op deze vraag met de naam *Voor en door vaccinatie*. “Het lijkt een communicatietruc om te anticiperen op berichten over mogelijke bijwerkingen”, stelt data-analist Van den Bos.

VWS meldt op 1 april 2021 op de hoogte te zijn gebracht door Lareb over “2 meldingen van trombose icm verlaagde bloedplatjes na vaccinatie, waarvan 1 overleden”. Een dag later weet VWS van Lareb dat er “5 meldingen over tromboseklachten in combinatie met lage bloedplaatjes, causaliteit niet aangetoond. (….) Dit gaat wel wat betekenen voor de communicatie over AZ.”

De Gezondheidsraad (GR) besluit na een spoedoverleg met een advies te komen, AZ alleen nog bij mensen boven de 60 jaar toe te dienen. Dit is opmerkelijk, omdat dus uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat dit vaccin nauwelijks werkzaam is voor die leeftijdscategorie.

Een ander dilemma voor de Gezondheidsraad is de groep die reeds een eerste prik met Astrazeneca heeft ontvangen, maar de tweede nog moet krijgen. Kunnen de vaccins gemixt worden met mRNA-injecties van bijvoorbeeld Pfizer? Het is onbekend of de bijwerkingen van de tweede prik minder zullen zijn dan bij de eerste. Uit de verslagen blijkt dat de nodige kennis in de Gezondheidsraad ontbreekt. Uit een vergaderverslag van gedragsexperts van 9 april 2021 blijkt dat het zelfs voor de EMA onduidelijk is wat de leeftijd-afhankelijke risico’s van Astrazeneca zijn. Dit maakt het advies van de Gezondheidsraad om Astrazeneca te geven aan mensen boven de 60 jaar, nog opmerkelijker.

Hoe heeft het allemaal zo ver kunnen komen? Uit de documenten blijkt dat vier Nederlandse ministers op 7 juli 2020 een contract met AZ tekenden, al is de fabrikant nooit de meest gewenste leverancier geweest in internationaal verband. AZ bood zijn vaccins echter wel tot een factor zeven goedkoper aan dan Pfizer en zelfs een factor tien goedkoper dan Moderna. Op 20 oktober 2021 maakt de GGD definitief bekend te stoppen met het prikken met AZ. “De flacons Astrazeneca die nu nog in omloop zijn, zijn na 31 oktober 2021 niet meer houdbaar”, meldt die. Daarom wordt definitief overgestapt op Biontech/Pfizer. ■

▸ **De volledige analyse met screenshots is te vinden op bomenenbos.substack.com**

In aanwezigheid van minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid dient een huisarts de eerste vaccinaties van het coronavaccin van Astrazeneca toe op 15 februari 2021.
Fotografie: Marco de Swart | ANP

ARTHUR VAN AMERONGEN

Kameel à la Turducken

Tot mijn verbazing zag ik dat Sharon Dijksma acte de présence gaf op de klimaatconferentie in Dubai. Als de burgemeester van Utrecht niet zo flink was afgevallen, had ik een grapje gemaakt over haar vermoedelijk transportmiddel: de Antonov An-225, het grootste vrachtvliegtuig ter wereld.

Het is mij nog steeds volslagen onduidelijk waarom het goede mensje zes uur moet vliegen om een PowerPoint-presentatie te geven over het klimaat. In mijn columns voor de Volkskrant noemde ik haar altijd liefkozend 'Bessie Turf' en 'kamerolifantje'. Ik betreur het dat ze is afgevallen, want met dikke mensen kun je altijd lachen. Ik was dol op Hanneke Groenteman tot ze een maagballon nam. Met het vet verdween ook de gezelligheid en de gulle lach. Ik keek nog eens aandachtig naar de foto van Dijksma's presentatie op Twitter en zag allemaal kaaskoppen, in fletse overhemden en behangen met gewichtige pasjes, quasi-geïnteresseerd luisteren naar het Utrechts icoon van Groep Timmermans. Sharonneke had een kudde ambtenaren meegenomen op het snoepreisje. Op het scherm achter haar zag ik een door ChatGPT uitgebraakt tekstje dat begon met: *the goal to adapt and transform to changing needs*. Ik wist genoeg.

Mijn ex-vrouw Edith Mastenbroek (dat haar herinnering tot een zegen mag zijn) voerde in 2001 campagne voor Sharon Dijksma. Dijksma wilde partijvoorzitter worden van de PvdA en dat werd een compleet fiasco. Dat lag niet aan Mastenbroek maar aan Dijksma die – en nu druk ik mij diplomatiek uit – intellectueel is uitgedaagd. Dat zo'n volstrekt incompetent iemand het kan schoppen tot burgervrouw van Utrecht, zegt veel over de staat van mijn arme vaderland. Ach, iedere stad krijgt de burgemeester die zij verdient.

Ik moest denken aan Dijksma's baasje Frans Timmermans die vermoedelijk al zijn schoenen heeft opgevreten, omdat heel Nederland in Dubai zit en Frenske de Klimaatpaus niet. Normaliter had hij in Dubai zijn favoriete Midden-Oostenmaaltje kunnen verorberen, kameel à la Turducken, tussen de hoogwaardigheidsbekleders en de wereldleiders. Nu moet hij het doen met een glas melk en door zijn vrouw gesmeerde bammies, met zijn schoenen als toetje. Ik ben een echte Timmermans-watcher en ik ben ervan overtuigd dat hij bijna ontplofte toen hij de foto's zag van Wopke Hoekstra, die innig verstrengeld met Diederik Samsom door Dubai flaneerde.

> *Ik betreur het dat ze is afgevallen, want met dikke mensen kun je altijd lachen*

Ik keek nog even naar wat andere fototjes van Nederlanders in Dubai en daar zag ik Evita Rozenberg, in een kek strandjurkje en op Ibiza-slippers tussen allemaal hitsige bobo's. Rozenberg is Statenlid voor D66 in Zuid-Holland en deze zelfverklaarde klimaatdrammer heeft meer airmiles dan Frenske Timmermans, Floortje Dessing en Carice van Houten samen. Haar Instagram zit bomvol foto's van plezierreisjes naar alle uithoeken van de wereld, en altijd kijkt ze met een borderlinegrijns van oor tot oor schaamteloos in de camera. Nou mag dat van mij, maar in Dubai hield ze een speech waarin ze het plebs opriep minder te vliegen. Zo kennen we D66 weer. Niks *practice what you preach*. Meisje Rozenberg vliegt de hele wereld over en u moet in de stromende regen van camping naar camping fietsen in de Noordoostpolder. Ik geef u nog even het recept van Kameel à la Turducken, het favoriete gerecht van de Profeet en van ons Frenske. Men neme een volgroeide kameel, make hem schoon en vult die met zes met kippen gevulde schapen. Die kippen dienen weer gevuld te zijn met vis. De kameel moet vervolgens 24 uur zachtjes geroosterd worden op een flinke kuil vol houtskool, tot ie een lekker knapperig velletje heeft. De ogen van de kameel worden apart gekookt voor de eregast en ik kan de lezer verzekeren dat het een lekkernij is. Maar met een glas melk en bammies met pindakaas is natuurlijk ook niks mis. ■

COLOFON

De Andere Krant
deanderekrant.nl/overons

Hoofdredacteur
Karel Beckman

Aan deze editie werkten mee
Ad Nuis
Ab Gietelink
Anja Veerman
Arjen Pasma
Arthur van Amerongen
Belinda van Doorn
Danielle van Wallinga
Dédée Romswinckel
Erick Overveen
Gerwin Buis
Hedda Schut
Hugo Koelemeijer
Ido Dijkstra
James Counihan
Jeroen Arents
Jeroen Pols
Jesse Braun
Joe Dijkhuis
Lauran Blommers
Lietje Perizonius
Madeleine Klinkhamer
Marion de Backer
Marjolein Jansen
Markus vdf Kamphuis
Monique Schneider
Nikko Norte
Pieter Stuurman
Sander Compagner
Sander Viddeleer
Saskia Frederiks
Saskia van Orly
Sheridah van der Meulen
Sonja Wagner
Sylvia Slegers
Tobias Asser
Toine de Graaf
Toine Rongen
Wilfred Klap
Willem Frederik Erné
Wouter Meijs

Abonneren
deanderekrant.nl/abonnement

Vragen over bezorging
klantenservice@aboland.nl

Verkooppunten
deanderekrant.nl/verkooppunten

Bestellen
deanderekrant.nl/bestellen

Inhoud van deze krant:
© De Andere Krant

Neem een abonnement

- Vul het formulier in en stuur het op:
- **Per e-mail:** Maak een duidelijk leesbare scan of foto en stuur deze naar: abonnement@deanderekrant.nl of:
- **Per post:** De Andere Krant
  Antwoordnummer 98192
  1000 VA Amsterdam
  (postzegel niet nodig)

- *Kies je abonnement:*

Jaarabonnement, 52 nummers:
○ **€130 per jaar of** ○ **€12 per maand**

Halfjaarabonnement, 26 nummers:
○ **€80 per half jaar of** ○ **€14 per maand**

○ **Proefabonnement: 6 nummers voor €20**

Je gegevens

Velden met een ▸ zijn verplicht

- ☐ **Mevrouw** / ☐ **Meneer**
- **Naam:** .....
- **Geboortedatum:** ..... | ..... | .....
- **Adres:** .....
- **Land*:** .....
- **Telefoon:** .....
- **E-mail:** .....

**) Buiten Nederland en België zijn de verzendkosten hoger. Je krijgt hierover bericht.*

Betaalwijze

- *Gewenste betaalwijze aankruisen*

○ Ik ga akkoord met een automatische incasso voor het totaalbedrag van het gekozen abonnement, van het volgende bankrekeningnummer (IBAN):

- **IBAN:** .....
- **Ten name van:** .....

of:

○ Ik ga akkoord met het totaalbedrag voor het gekozen abonnement. Stuur me een factuur die ik per direct zal voldoen.

- **Handtekening:**

.....

De Andere Kant
HET EXTRA KATERN VAN DE ANDERE KRANT
DE ANDERE KRANT | 9 DECEMBER 2023 | NR. 49

Barend van Thiel over zijn boek De vierde tirannie ▸ 19
De Andere Agenda Maak je laptop Bigtechvrij ▸ 20
Interview Paul Smit Het dopamine effect ▸ 22
Serie Blik Vooruit Cyril Stom ▸ 24

Voorspelbaar kansspel

Fotografie: Allan Tannenbaum | Polaris

Woody Allens vijftigste film, Coup de Chance, is misschien wel zijn laatste. Een zedenkomedie in Allens kenmerkende stijl, opgenomen in het Frans en met Franse acteurs – maar verder vooral een herhaling van zetten.

Erick Overveen

Coup de Chance is niet de eerste hommage van de 88-jarige Woody Allen aan de Franse hoofdstad, die al heel lang een muze voor Allen is. In zijn film *Midnight in Paris* uit 2011, waarin een scenarioschrijver 's nachts op magische wijze wordt teruggekatapulteerd naar het Parijs van 'the roaring twenties' en daar iconische figuren van weleer ontmoet, zoals Ernest Hemingway en F. Scott Fitzgerald, speelde de lichtstad al een sublieme hoofdrol. In Coup de chance intensiveert Woody Allen zijn ode aan Frankrijk door een gedurfde stap: de film is geheel in het Frans opgenomen met een volledig Franse cast. Die keuze geeft de film een levendige authenticiteit. Het is helaas niet genoeg om je aandacht anderhalf uur lang vast te houden en dat komt doordat we het allemaal al eens eerder hebben gezien in Allens oeuvre.

De film, gepresenteerd op het filmfestival van Venetië, volgt het leven van Fanny (gespeeld door Lou de Laâge) en Jean (Melvil Poupaud), een gefortuneerd Parijs koppel wier schijnbaar perfecte leven op de proef wordt gesteld wanneer Fanny onverwacht op oude jeugdliefde Alain (Niels Schneider) stuit. Deze onverwachte reünie ontrafelt zich tot een tumultueuze ménage à trois, doordrenkt van overspel, verhitte conflicten en een onverwachte wending richting criminaliteit, inclusief intriges met een privédetective en een Roemeense huurmoordenaar.

Misdaad als laatste redmiddel en de morele en ethische consequenties van wetsovertredingen vormen een vaak terugkerend thema in Allens films. "Om je neer te leggen bij een betekenisloos bestaan van iedere dag de metro naar je werk nemen, veertig jaar lang: dát is geen leven. Dan maar liever misdaad", zei hij op het Filmfestival van Venetië. Deze obsessie met grensoverschrijdend gedrag kreeg later in zijn leven een wrang staartje toen zijn echtgenote, actrice Mia Farrow, hem ervan beschuldigde haar dochtertje van 7, Dylan Farrow, te hebben gemolesteerd, en later zelfs seksueel te hebben misbruikt.

> *"Een betekenisloos bestaan van iedere dag de metro naar je werk nemen, veertig jaar lang: dát is geen leven"*

▸ *Lees verder op* **P 18**

Coup de Chance - einde van Woody Allens filmleven

▸ Vervolg van P17

Ondanks de lovende ontvangst op het filmfestival, krijgt Coup de chance wereldwijd vooral kritiek te verduren. Veel recensenten zien de film als een herhalingsoefening. Allen zou te veel op de automatische piloot draaien, met neurotische personages die een karikatuur zijn van zichzelf. De film haalt lang niet het niveau van Allens vroegere werken, zoals *Annie Hall* en *Manhattan*, die nog steeds als filmische meesterwerken worden beschouwd.

De negatieve kritiek heeft wellicht ook te maken met de controverse rond Allen zelf. Ondanks dat hij de beschuldigingen van seksueel misbruik altijd heeft ontkend en nooit strafrechtelijk is vervolgd, blijven deze aantijgingen hem achtervolgen. Ze hebben zijn financieringsmogelijkheden in de VS beperkt, waardoor hij sinds 2004 meer Europese producties is gaan omarmen, beginnend met het magistrale *Match Point* uit 2005, gefinancierd door de BBC.

"Coup de chance is het sluitstuk van mijn filmleven", zei Allen in Venetië. Een toepasselijk slot, want de film toont de onvoorspelbaarheid van het leven en de kunst: het idee dat het leven een dobbelspel is, waarbij lot en toeval een grotere rol spelen dan weloverwogen keuzes. Net als de hoofdpersonages in Allens films word je als kijker constant geconfronteerd met dit nihilisme, het besef dat het leven bestaat bij de gratie van toevalligheden, en dat de zoektocht naar betekenis vaak tevergeefs lijkt. Tegenover deze onophoudelijke existentiële crisis, staat dan weer de filmmaker die consequent de absurditeit in zijn films verkent, daarbij schoonheid, troost, en zelfs een soort optimisme ontwaart. Alleen, dat weten we nu wel. We hebben het al vaker mogen ervaren: in *Hannah and her sisters* (1986), in *Anything else* (2003), in *Match point* (2004), in *Scoop* (2006), om nog maar te zwijgen over Allens recente niemendalletjes uit de jaren '10 van deze eeuw, waarover niemand het meer heeft.

De Franse cast levert overtuigende acteerprestaties. Lou de Laâge en Melvil Poupaud wekken met hun personages zowel sympathie als irritatie op. Niels Schneider voegt zich bij hen als een charmante en verleidelijke tegenpool, die het hart van het verhaal vormt. Deze dynamiek tussen de personages versterkt de thematische elementen van de film en geeft een frisse draai aan Allens te vaak herhaalde verhaallijnen, maar tegen het einde van de film wordt het ongeloofwaardig. De driehoeksverhouding tussen Fanny en Jean en *l'homme fatal* Alain is – ondanks hun sterke acteerspel – net niet dramatisch genoeg. Het thema is te routineus en krijgt niet voldoende nieuwe brandstof om opnieuw te intrigeren. Cinematograaf Vittorio Storaro brengt met zijn gebruik van kleur en licht een dromerige, bijna nostalgische kwaliteit naar de film, die de romantische en melancholische sfeer ten goede komt. Het weet Coup de chance niet te redden, maar het is een visueel genot dat de kijker meeneemt naar een idealistisch Parijs. Het vormt daarmee een waardige ode aan Allens geliefde stad en aan de filmkunst, waarop Allen meer dan een halve eeuw zijn stempel heeft gedrukt. ■

> *"Al mijn films gaan in meer of mindere mate over de botsing tussen fantasie en realiteit"*

Amerikaanse versie van het Europese relatiedrama

"*I guess they didn't see me coming*", zei Woody Allen toen hij in 1978 zijn eerste Oscar voor Annie Hall in ontvangst nam. Zijn carrière begon op z'n zachtst gezegd bescheiden. Aanvankelijk schreef hij grappen en oneliners voor kranten en televisieprogramma's zoals de Ed Sullivan Show en Candid Camera. Zijn doorbraak kwam als stand-upcomedian, waarbij hij zijn natuurlijke verlegenheid gebruikte als zijn komische handelsmerk. Weinig mensen konden toen vermoeden dat deze grappenmaker zou uitgroeien tot een van de grootste kunstenaars van onze tijd.

Op het toppunt van zijn roem als conferencier, begin jaren '70, toen hij in Caesars Palace in Las Vegas meer dan 40.000 dollar per week verdiende, schreef hij in afzondering op zijn hotelkamer het toneelstuk *Death*, een van zijn eerste pogingen tot een serieus filosofisch geïnspireerd dramatisch werk te komen. Delen van dit toneelstuk werden later gebruikt voor zowel *Crimes and misdemeanors* (1989) als *Shadows and fog* (1992).

De evolutie van Allens werk is een soort verinnerlijkte versie van The American Dream. Met de artistieke slums van het stand-upcomedycircuit op zijn schouders betrad hij de upper class-salon van het grote 19e-eeuwse relatiedrama à la Strindberg en Tsjechov, en bracht daarin een Amerikaanse metamorfose teweeg. In Allens films komen Amerikaanse naïviteit en levenslust in aanvaring met Europese realiteitszin en fatalisme. Of zoals hij het zelf zegt: "Al mijn films gaan in meer of mindere mate over de botsing tussen fantasie en realiteit."

Allens carrière liep een deuk op na beschuldigingen van seksueel misbruik door zijn adoptiedochter, Dylan Farrow, die zijn imago en carrière blijvend hebben beschadigd. Ondanks dat het feit dat er nooit officiële aanklachten zijn ingediend en dat er na intensieve politieonderzoeken geen bewijzen werden gevonden, blijft de kwestie een bron van controversie.

Voor zijn verhuizing naar Londen in 2004 voor 'Match Point' had Allen, regelmatig genomineerd voor de Academy Awards, een complexe relatie met de Amerikaanse filmwereld. Terwijl hij in Amerika wisselende kritieken ontving, vond zijn werk in Europa een enthousiast publiek. Hollywood nam hem niet in dank af dat hij de Oscar-uitreiking steevast negeerde. Hij ontving 24 Oscars maar nam er niet één persoonlijk in ontvangst. Hoewel zijn 'Europese periode' nu al bijna twee decennia beslaat, zijn de meeste critici van mening dat Allen de artistieke hoogtepunten van zijn Amerikaanse carrière in de jaren '70 en vroege jaren '80 nooit heeft kunnen overtreffen.

Ondanks alle schandalen is een rol in een Allen-film anno 2023 nog steeds gewild voor veel Amerikaanse acteurs en actrices. Grootheden als Demi Moore, John Malkovich, Madonna, Leonardo DiCaprio, Jodie Foster, Julia Roberts, Drew Barrymore, Uma Thurman, Danny DeVito, Christopher Walken en Meryl Streep hebben meegewerkt aan zijn projecten, vaak voor minder dan hun standaard gage. Dit onderstreept Allens blijvende impact op de filmwereld. ■

FILMRECENSIE

Titel: Coup de Chance

Regisseur: Woody Allan

Cast: Lou de Laâge, Niels Schneider, Anna Laik, Melvil Poupaud, Yannick Choirat, Guillaume de Tonquédec, William Nadylam, e.a.

Speelduur: 93 minuten

Jaar: 2023

Genres: Historisch Drama, Psychologisch Drama

Deze film draait vanaf 30 november in de Nederlandse bioscopen

INTERVIEW MET BAREND VAN THIEL, SCHRIJVER VAN HET BOEK DE VIERDE TIRANNIE

Kiezen we voor vrijheid of een marxistisch wereldregime?

Toen jurist en voormalig rechter Barend van Thiel in 2008 met pensioen ging, was hij ervan overtuigd dat zijn drie kinderen en zeven kleinkinderen in een vrije democratische rechtsstaat zouden leven. Nu dat beeld in rook is opgegaan, waarschuwt hij in zijn boek 'De vierde tirannie' voor een totalitair marxistisch wereldregime, opgetuigd door de "superrijken" op aarde en de marxisten. Mede mogelijk gemaakt door 'de deugmens' die de totalitaire richting zonder slag of stoot accepteert en doet alsof er niets aan de hand is.

Barend van Thiel | MKFOTOGRAFIE

Danielle van Walllinga

Van Thiel (80) kreeg tegenspraak en zelfstandig nadenken met de paplepel ingegoten op school bij de paters in Rotterdam. "Je moest kritisch zijn", vertelt hij in zijn huis in de omgeving van de Maasstad. Dat is het tegenoverstelde van wat kinderen tegenwoordig leren op school, ziet hij. "Ze worden door het systeem gevormd en in een mal geduwd om er als gehoorzame werknemers uit te komen." Na zijn rechtenstudie aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit werkt hij lang als bedrijfsjurist in de internationale handel en geeft hij les aan de universiteit. Hij voltooit zijn carrière als rechter in civiel- en handelsrecht en gaat op zijn 65e met pensioen als hij te maken krijgt met managers.

Maar achter de geraniums zitten is er niet bij, zeker sinds hij in de coronatijd wakker werd geschud over het "tirannieke regime". Aangemoedigd door een goede vriend heeft hij *De Vierde Tirannie* geschreven, waarin hij schetst hoe onze grondrechten en vrijheden steeds verder worden ingeperkt en hartstochtelijk betoogt dat we onze vrijheid "met hand en tand moeten verdedigen". Van Thiel ziet daarin een speciale rol weggelegd voor de 'deugmens', die "tijdig wakker moet worden, ten gunste van de vrijheid".

Wat versta je onder deugmensen?
Mensen die toelaten te worden bevangen door angst wegens corona, het klimaat en alles wat hiervoor door de machthebbers wordt aangewezen. Ze slagen er maar niet in, aan hun waarnemingen het juiste gevolg te verbinden door hun angst te laten varen, het narratief van de machthebbers af te wijzen en de waarheid en de vrijheid te omarmen.

Is het wel slim om mensen zo te noemen?
Binnenkort zal de vrijheid in West-Europa verdwijnen door zaken als de invoering van de European Central Bank Digital Currency en het nieuwe pandemieverdrag, tenzij de deugmens tijdig en openlijk kiest voor vrijheid. Alles moet dus worden gedaan om ze 'om' te krijgen. Alle pogingen om de deugmens te bereiken door rede, liefde, verbinding zoeken, respect betuigen en thee te drinken zijn in mijn ogen mislukt. In mijn boek tracht ik ze om te krijgen door een 'angst voor de angst'-middel toe te dienen. Het middel behelst dat de deugmens duidelijk wordt gemaakt dat hij burgeroorlog kan voorkomen en dat nalaten gevolgen voor hem heeft, en dat hij wordt geconfronteerd met zijn positie voor het Neurenberg Tribunaal: al zijn verweren zullen falen.

Ben je zelf ook niet een beetje een deugmens, met je elektrische auto voor de deur?
Haha, ik heb inderdaad een half-elektrische auto en ik heb ook vervuilende zonnepanelen op mijn dak waarmee ik mijn auto kan opladen zodat ik 70 kilometer kan rijden. Met één elektrische lading kan ik al mijn kinderen bereiken, dus als er geen benzine meer zou zijn, kan ik nog de auto pakken en naar mijn kinderen toe.

Was je altijd al kritisch?
Ik ben mijn hele leven al recalcitrant geweest en moest niks van autoriteit hebben. Toch had ik covid nodig voor mijn echte wake-upcall. Ik kwam erachter dat de ingrediënten van het vaccin geheim waren, de PCR-test volkomen onwetenschappelijk is en de sterfteratio van 0,15 procent gelijk is aan een flinke griep. Grondrechten werden geschonden en alle rechters werkten daaraan mee. Als klap op de vuurpijl werd het schitterende vonnis waarbij de avondklok moest worden opgeheven (op 16 februari 2021 na vorderingen van Stichting Viruswaarheid – red.) vier uur later alweer teruggedraaid. Ik was zó kwaad. Als je dat bij mij als rechter in functie had gedaan, was je onderaan de stapel beland. Ik had een rechtbankvergadering bijeengeroepen en de hele zaak op tilt laten slaan.

Hoe verklaar je de volgzaamheid van je ex-collega's in de rechterlijke macht?
Ik zou het niet durven zeggen. Na de Tweede Wereldoorlog is de belofte gedaan, nooit meer een verlengstuk te worden van de uitvoerende macht. Het had vonnissen tegen de overheid moeten regenen in coronatijd, niet alleen van de rechterlijke macht in Nederland, maar vooral ook vanuit het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg en het Europees hof van Justitie in Luxemburg.

De verschillen tussen de begrippen democratie en rechtsstaat vind je belangrijk. Waarom?
De mainstreammedia verwarren democratie en rechtsstaat continu. Zodra deze begrippen niet meer begrepen worden, kunnen democratie en rechtsstaat niet verdedigd worden. Dit laatste is de bedoeling van degenen die een totalitair marxistisch wereldregime willen instellen. In zo'n regime zijn individuele rechten verdwenen door één collectief recht, bepaald door de machthebbers. Het meest sprekende voorbeeld van het verschil tussen een rechtsstaat en democratie uit mijn boek is het verhaal over Socrates, zoals geschreven door Plato, dat speelt in de democratische stadsstaat Athene rond het jaar 400 voor Christus.

> *"Het droomscenario is dat de deugmens op tijd wakker wordt en de kant van de vrijheid kiest"*

Socrates werd democratisch ter dood veroordeeld door een jury vanwege 'het verkondigen van fakenews' en het geloven in andere goden. In een rechtsstaat was hij nooit veroordeeld, omdat daar vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst gelden. Een ander voorbeeld is Egypte, waar in 2012 op democratische wijze de sharia – islamitische wetgeving – werd ingevoerd. Die wetgeving benadeelt ongelovigen en discrimineert vrouwen, ondenkbaar in een rechtsstaat.

Wat vind je van de verkiezingsuitslag?
Zeer teleurstellend. Wilders zal niets doen om de rampen die ik voorzie te voorkomen. Dat 22 procent van de kiesgerechtigden in huidige omstandigheden niet stemt en daarmee deze rampen over zich afroept, is tenhemelschreiend.

In je boek presenteer je een driestatenoplossing, Nederland 1, 2 en 3. Is dat een grap?
Nee. Tijdens het schrijven van het boek heb ik aan allerlei mensen gevraagd hoe zij de maatschappij ingericht willen zien. Velen melden mij economische ongelijkheid onaanvaardbaar te achten. In feite kiezen zij daarmee voor een marxistische- of Steinermaatschappij. Bij een marxistische maatschappij worden de mensenrechten van vrijheid en eigendom geheel afgeschaft, met een grote en alles omvattende overheid. Mensen die dat willen, kunnen in Nederland 1 gaan wonen. In geval van een Steinermaatschappij – Nederland 2 – blijft de rol van de overheid beperkt, maar worden rechten als eigendom van grond, productiemiddelen en bedrijven/ondernemingen vervangen door een gebruiksrecht voor bepaalde duur. Tot slot bestaat Nederland 3 uit een democratische rechtsstaat, een kleine overheid en een herziene grondwet met vrijheid en recht op eigendom als mensenrechten. Voor die staat lijkt een succesvolle toekomst weggelegd, maar ook hier kunnen superrijken erin slagen 'alles en iedereen' om te kopen en daarmee de democratische rechtsstaat te ontwrichten. In dat geval biedt emigratie naar Nederland 1 of 2 wellicht uitkomst.

Wat is je ideale toekomstscenario?
Het droomscenario is dat de deugmens op tijd wakker wordt en de kant van de vrijheid kiest, tegen een marxistische wereldregering. Dan zal de stemming in de maatschappij omslaan en komen we er zonder burgeroorlog uit. Maar het moet wel snel gebeuren. Daarnaast zouden politici en hooggeplaatste ambtenaren verantwoordelijk worden gehouden voor beleid en acties die ze uitvoeren. Het volk zou ze elke drie jaar moeten kunnen wegstemmen. Ook de rechterlijke macht moet worden benoemd door de kiezer, voor maximaal twee periodes van zes jaar. Tot slot zou de bevolking een beslissende stem moeten hebben via referenda.

Van Thiel heeft goede hoop dat er ooit gerechtigheid komt in de vorm van tribunalen en pakt met liefde zijn rol als rechter weer op als het zover komt. "Dan probeer ik nog tien jaar langer te leven!"

▸ elkuitgevers.nl/bookshop

Fotografie: Dirk Hol | NOVUM

Stop5gNL

Stichting Stop5gNL is opgericht om de gezondheidsrisico's en maatschappelijke implicaties van 5G onder de aandacht brengen bij burgers en bestuurders, en op te roepen tot bezinning en voorzichtigheid met betrekking tot de uitrol van deze vijfde generatie draadloze technologie.

De Nederlandse overheid kondigde in 2019 aan de 5G-frequenties in juni 2020 te gaan veilen. Stop5gNL verzocht hierop de regering pas op de plaats te maken en zich te bezinnen op deze risicovolle technologie. Gesprekken hierover liepen op niets uit en de stichting begon een rechtszaak tegen de Staat, maar ook dat mocht niet baten. Inmiddels heeft de overheid aangekondigd in 2024 de volgende 5G-frequentie (3,5 Gigahertz) te gaan veilen. Daarmee komt de tweede fase van de 5G-uitrol in beeld, een enorme hoeveelheid (vijf tot tien keer meer dan nu) kleine antennes, zogenaamde *small cells* en *pico cells*, overal in het straatmeubilair. De verwachting is dat de stralingsbelasting hiermee met een factor 10 tot 100 omhooggaat.

Het is volgens de stichting "bijzonder urgent dat de verdere uitrol van 5G gestopt wordt en dat de overheid zich bezint op de gezondheidsrisico's voor mensen, flora en fauna, en andere maatschappelijke implicaties". Om aandacht te creëren voor de risico's van straling en mensen handvatten te geven hoe bewust om te gaan met straling, worden lezingen en presentaties georganiseerd. Burgers en deskundigen worden geïnterviewd en ondersteund in hun contact met gemeenten en bij gerechtelijke procedures, en raadsleden en wethouders worden aangeschreven en geïnformeerd. Neem voor meer informatie eens een kijkje op hun website.

▸ stop5gnl.nl

Verder vooruit in de tijd

Zet bewust jouw cellen in voor verjonging, rust en evolutie

▸ 3 januari ▸ online ▸ dakl.nl/celverjonging

Innerlijk actief besef

▸ 10 januari ▸ Zeijen ▸ innerlijk-besef.nl/jan24

Kies jouw geld dag

▸ 20 januari ▸ Heeze ▸ dakl.nl/gelddag-20-1

Benefietconcert vaccinatieschade

Erik Huele organiseert samen met een aantal musici en Soulsinging een nieuw initiatief, een reeks benefietconcerten voor mensen met vaccinatieschade.

▸ Alkmaar & Uffelte ▸ 14 en 22 dec
▸ 20:00 ▸ Vrijwillige bijdrage
▸ soulsinging.net ▸ Aanmelden: erikhuele@hotmail.com

Kerstmarkt Café Bosvreugd

Op het gezellige terrein van Bosvreugd cultuurbos vind je verschillende kramen, een kinderprogramma, welness en spiritualiteit, muziek, eten en drinken.

▸ Tilburg ▸ 17 dec ▸ vanaf 13:00
▸ Gratis (op lokatie contant)
▸ bosvreugd.nl/programma.php

Bewust omgaan met straling

Stichting Stop5gNL heeft als doel de gezondheidsrisico's en de maatschappelijke implicaties van 5G onder de aandacht te brengen bij burgers en bestuurders.

▸ Zeist ▸ 16 dec ▸ 13:00 – 17:00
▸ Vrijwillige bijdrage ▸ Aanmelden: info@stop5gnl.nl ▸ stop5gnl.nl

Maak je laptop Bigtechvrij

Tijdens deze workshop maak je jouw Windows laptop bigtechvrij. Onder begeleiding van ervaren IT'ers krijg je zelf weer regie over je data en privacy.

▸ Tiel ▸ 16 dec ▸ 12 :00 – 17:00
▸ € 65 ▸ dakl.nl/laptop-bigtechvrij

Het geluksgevoel

Een voorstelling en aansluitende optionele workshop voor jong en oud door Eric Mijnster. Hoe vind je jouw geluksgevoel en hoe kom je in jouw flow?

▸ Baexem ▸ 16 dec ▸ 12:30 – 17:30
▸ € 21/50 ▸ dakl.nl/geluksgevoel

De ontdekking van de melkweg

Sterrenwacht Copernicus nodigt elke maand een expert uit om een lezing te geven. Ditmaal met Jeffrey Bout, afgestudeerd sterrenkundige uit Groningen.

▸ Bloemendaal ▸ 21 dec ▸ € 6
▸ 19:45 – 22:00 ▸ dakl.nl/melkweg

Breathing concerts

Adrian Kuipers kreeg een visioen om muziek en adem te combineren op krachtplekken. Met verschillende ademhalingstechnieken en klanksjamanen.

▸ Weesp, Coudewater en Schipluiden ▸ 12/13 en 15 dec
▸ € 37,03 (€ 33,33 met code DAK432)
▸ dakl.nl/ademconcert

Midwinterviering

In oude tijden was de winterzonnewende vanzelfsprekend om te vieren. Bewust aandacht geven aan de overgang van de donkere winter naar het nieuwe licht.

▸ Joure ▸ 20 dec ▸ 19:30 – 22:00
▸ € 15 ▸ dakl.nl/midwinter

Mantra Sisters

Muziek en zang voor vrouwen in een intieme huiskamersetting in spiritueel centrum An en Caatje. Met Limburgse gastvrijheid met koffie/thee en vlaai.

▸ Schin op Geul ▸ 22 dec
▸ 19.30 – 22:00 ▸ Vrijwillige bijdrage
▸ anencaatje.nl/spiritueel-centrum

Shaktipat met pianoconcert

Shaktipat is een traditionele, mystieke ceremonie. Een solomeditatie in een groep met oude rituelen, om levensenergie uit te nodigen. Met piano door Roger Spees.

▸ Haarlem ▸ 23 dec ▸ 17:30 – 21:30
▸ € 27,50/65 ▸ dakl.nl/shaktipat

▸ Heb je tips? Mail naar: agenda@deanderekrant.nl

LEESTIP

Tijdloze wijsheid

Eric Huysmans is economisch geograaf, bedrijfskundige en esotericus. Na een carrière als consultant en bankier legt hij zich sinds 1999 toe op bewustzijnsontwikkeling. Hij gebruikt daarbij ondermeer verbonden ademhaling en zijn kennis van de Tijdloze Wijsheid.

De *Tijdloze Wijsheid*, die de Tibetaanse meester Djwhal Khul tussen 1875 en 1949 doorgaf via Helena Blavatsky en Alice Bailey, biedt een esoterisch kader van waaruit de huidige wereldgebeurtenissen kunnen worden geschouwd. Deze wijsheid is tijdloos omdat ze van alle tijden is, zelfs ouder dan de mensheid. Wat kunnen we in ons bijzondere tijdgewricht beter gebruiken dan tijd- en mensoverstijgende wijsheid? Dit boek geeft een samenvatting van de leringen van Djwhal Khul en verbindt deze aan het heden. Het is geschreven voor zowel de spirituele zoeker die zijn kennis serieus wil verdiepen, als de gevorderde esoterische student of discipel.

▸ Eric Huysmans ▸ € 28,95
▸ sensability.nl

KIJKTIP

Een machtigere kracht

Deze voor een Emmy Award genomineerde film uit 1999 laat een van de belangrijkste, maar meest onderbelichte onderwerpen uit de 20e eeuw zien. Hoe geweldloze protesten onderdrukking en autoritaire regimes over de gehele wereld overkwamen.

Onderzoek wijst uit dat gewelddadige protesten vrijwel nooit tot echte verandering leiden van datgene waartegen geprotesteerd wordt. Geweldloze protesten hebben daarentegen een veel hogere kans van slagen. In deze film komt een zestal voorbeelden van grote, veelal vredige en succesvolle protesten langs. Van de burgerlijke ongehoorzaamheid en boycots tegen het Britse rijk van Gandhi in India in de jaren '30, naar de tactiek van 'verzet vermomd als collaboratie' in Denemarken tijdens de Tweede Wereldoorlog, naar de zwarte studenten in Nashville in de Verenigde Staten in de jaren '60. Maar ook Polen in 1980, Chili in 1983 en Zuid-Afrika in 1985. Ter inspiratie voor de vele mogelijke vormen van verzet.

▸ Regie: Steve York ▸ Speelduur: 78 minuten ▸ Youtube, Deel 1: dakl.nl/macht-kracht-1 en deel 2: dakl.nl/macht-kracht-2

Realismestress

Illustratie: Lecky/208-4

Saskia van Orly

Realisme en de ellende die daar vaak mee samenhangt, schijnen de belangrijkste oorzaak van stress te zijn. Vandaar dat ik mezelf er maar heel af en toe aan blootstel. Maar áls ik dat dan een keer doe, wil ik ook precies weten wat er aan de hand is. Met alle achterafspijt van dien. Toen ik afgelopen maandag opstond, zat mijn (meest) geliefde (geo-politicus) al achter zijn laptop. Hij keek bezorgd. Onze liefde is gebaseerd op diepgaande interesse in elkaars zieleroerselen dus ik vroeg: "Is er iets belangrijks dat je kwijt wilt?"

"Wil je het echt weten?", was zijn wedervraag.

"Tuurlijk", zei ik stoer.

Aandringen was niet nodig: "Nou, eh,

- Venezuela heeft via een volksreferendum besloten om Brits Guyana binnen te vallen. Engeland pikte het tweehonderd jaar geleden in - goud, diamanten en bauxiet - en de Venezolanen willen het nou eindelijk wel eens terug. Brazilië, Suriname en de onvermijdelijke VS hebben hier ook een belang.
- De grootste rederij van de wereld - de MSC - is gestopt met het zeetransport door het Suezkanaal. Dit vanwege de kapingen en beschietingen van koopvaardijschepen door Jemen. Vaarwel dus Europese economie! (Eh, vaarniet)
- Het conflict tussen Noord- en Zuid-Korea laait op. Daar gaan Japan en uiteraard ook de VS zich mee bemoeien.
- De Filipijnen worden bedreigd door China, maar Taiwan blijft de nummer één op China's oorlogsmenu. Eén keer raden wie zich ook hier weer mee gaat bemoeien. Inderdaad!
- De Baltische zee dreigt te worden afgesloten door de omliggende staten. Noord-Europa en Scandinavië doen mee. Doel: Rusland isoleren. Het is de zoveelste Europese zelfmoord-'sanctie' tegen Rusland.
- Polen wordt door de Navo-landen volgestouwd met wapens en munitie voor, hoe origineel, een nieuw potje oorlog tegen Rusland. Waarom eerst een verdrag schenden – zoals dat van Minsk?! Gewoon schieten en dan kijken waar het schip strandt, kan toch ook!?
- Iran, China en Rusland hebben een gezamenlijke militaire oefening gepland in de Perzische Golf. In het smalste gedeelte daarvan, de straat van Hormuz, ligt toevallig nét een Amerikaanse vloot, inclusief vliegdekschip 'de Eisenhower'. Om lekker te kunnen oefenen, hebben China, Rusland en Iran gevraagd aan India, Pakistan, Brazilië, Zuid-Afrika en Oman om te scheidsrechteren. Dit voor het geval dat de Amerikanen rare dingen gaan doen. Andersom rare dingen doen is ook geen optie. De vernietiging van 'de Eisenhower' is weliswaar een fluitje van een raket maar… het schip wordt aangedreven door een kernreactor… Lees: 'NIET AANRAKEN!! Nucleair rampgevaar'. Deze nucleaire gijzelingsconstructie heet een *nuclear trap*. Daar zit de wereld al sinds '45 in, maar tegenwoordig is er blijkbaar elke week bevestiging van nodig.

Zelensky's hoofd staat op oefenschietschijven van… het Oekraïense leger

- Verder heeft de Russische Wagnergroep zich aangesloten bij Hezbollah in Zuid-Libanon. Tijdens de welkomstborrel was een afspraak over levering van de allermodernste Russische gevechtsstraaljagers gauw gemaakt.
- Turkije, het afvalligste Navo-lid met een geavanceerd leger van twee miljoen soldaten, gaat Israël 'storen' bij de uitroeiing van Zuid-Gaza. Erdogan voorspelt dat Netanyahu zal worden berecht als oorlogsmisdadiger.
- Irak en Syrië krijgen hulp van Iran om per ingang van onmiddellijk alle Amerikaanse legerbasissen aan te vallen. Motief: watdefuk heeft de VS hier eigenlijk te zoeken?
- Zelensky heeft asiel aangevraagd in de VS. Zijn hoofd staat op oefenschietschijven van… het Oekraïense leger.
- De zuidgrens van de VS staat wagenwijd open en er worden de komende twee maanden vier miljoen immigranten verwacht. De VS…waar duizenden daklozen per dag sterven van de kou en/of de Fentanyl.

Kopje thee, schat?"

Het mag duidelijk zijn dat mijn ochtend nooit meer Anton Pieck werd. Ik had de keus om mijn realismestress óf te negeren óf die te delen met de wereld. Ik koos voor negeren. Mijn stress kon ik beter een keertje stiekem van me afschrijven. Maar… van uitstel komt afstel, dus begon ik er onmiddellijk mee. De onwelriekende emoties die tijdens die van-me-afschrijverij loskwamen, gaf ik vorm in zinnen als:

Zeg, stelletje wegkijkers, kom eens van je luie decadente Netflix-reet en ga eens écht staan voor je zogenaamde vredelievende wereldvisie. Serieus geloven dat een mondkap, een spuit én economische ruïnering nodig waren om gezond te blijven, was debiel. Toestaan dat Ollongren, samen met de Navo en dat hele demissionaire kutkabinet allerlei moordmachines faciliteert, is misdadig! Google even Mordechai Vanunu, Israël, IAEA en word wakker!

Qua tiraderen was dit slechts het beschaafde topje. De rest is niet geschikt voor publicatie. Toen ik uitgeput uitgeschreven was, kwam ik ook niet meer toe aan een échte column. Erg helaas want de De-Andere-Krant-lezers hebben van zichzelf al niks met Navo, oorlog en aanverwante waanzin. ■

Bij wijze van excuus voor de opgedrongen realismestress twee kijktips:

▸ dakl.nl/blckbx-marijnpoels
▸ dakl.nl/podcast-greggbraden

DE MENS ACHTER DE ZORG

Vertrouwen in de mens

Sheridah van der Meulen

Deze week een mail gekregen dat ons adviesrapport gemaakt is en wij nu het officiële besluit van het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) nog moeten afwachten. Dan weten wij zeker welke vergoeding wij krijgen in verband met de aardbevingsschade. Hierop hebben wij ruim een jaar gewacht, maar wij kijken ernaar uit om het huis weer een stukje verder in ere te herstellen. Ik was in ieder geval blij dat er nog geen definitieve tuin was aangelegd, want overal zijn gaten gemaakt voor bodemonderzoek, ook met een soort graafmachine. Dat is in ieder geval achter de rug. Focussen op leuke dingen blijft belangrijk. Binnenkort worden de laatste onderdelen van de houtkachel geleverd en kunnen wij die gaan installeren. Nu hebben wij alleen nog wat elektrische kachels her en der. Klagen mogen wij zeker niet, er zijn genoeg mensen die het slechter treffen.

Op het werk komen we steeds meer zorgvragers tegen die in schrijnende situaties verkeren. Deels zelf veroorzaakt en deels door omgevingsfactoren. De maatschappij draait snel, en voor sommigen te snel. Die kunnen het niet meer bijhouden en raken op een zijspoor. Daarop aansluitend volgt er zelfverwaarlozing, verslavingen, een klein sociaal netwerk, eenzaamheid, schulden, dakloos zijn, noem het maar op. Bij mij in het ziekenhuis vragen wij dan medisch maatschappelijk werk erbij. Deze collega's zijn bij zulke zorgvragers onmisbaar. Zij hebben de tijd voor iemands levensverhaal, hebben korte lijntjes met de gemeenten, kunnen geld pinnen en dan zaken zoals kleding of een pedicure betalen. Zij regelen ook dingen, zoals de zorgverzekering. Deze moet soms opnieuw worden aangevraagd, want dan heeft iemand langere tijd niet betaald.

Alleen het uitplaatsen is moeizaam. Vaak hebben deze zorgvragers problemen met hun copingsmechanisme, wat al op jonge leeftijd ontstaat, en krijgen ze er nu plots een (complexe) ziekte bij. Daardoor duurt het aansterken langer. Iemand zou moeten revalideren. Maar velen die in dit soort situaties verkeren, zijn ook nog eens dakloos. Dan weigert een revalidatie-afdeling de zorgvrager, omdat er geen adres bekend is en dus geen einddoel om naartoe te werken. En omdat het psychische te ingewikkeld is. Een psychiatrische instelling zegt op haar beurt juist weer dat het lichamelijke deel te ingewikkeld is. Terug op straat laten wonen kan ook niet. Zo ontstaat er een impasse en ligt een zorgvrager een maand of nog langer bij ons in het ziekenhuis. Een bed kost ongeveer 500 euro per dag. Dit heb ik me enige tijd terug laten vertellen. Geen idee hoe dit berekend is.

Hetzelfde kan ik zeggen over het jaarbudget. Het geld is op. Nieuwe zorgvragers aannemen kan niet meer. Men zegt dat je jouw voorkeursplek voor een behandeling of afspraak altijd kunt krijgen. Online op de zorgkaart staan er reviews met cijfers erbij. Zo kun jij kiezen waar je geholpen wordt, maar dat is bij ons dus niet meer het geval. Het ziekenhuis is wel druk bezig met bezuinigingen, met name processen efficiënter maken, volgens de nieuwsbrief, om zo meer ruimte te creëren. Afwachten of dat genoeg is.

Focussen op leuke dingen blijft belangrijk

Ik ga gewoon door met er elke dag het beste van te maken. In mijn leven heb ik, naast de verslaving, ook al die situaties meegemaakt.

Een tipje van de sluier hiervan opgelicht bij het online invullen van de voorbereiding op mijn functioneringsgesprek. Met name dat het systeem ook ontzettend in je nadeel kan uitvallen en je overal net buiten de boot valt. Mijn manager vroeg toen tijdens het gesprek: "Heb jij nog wel vertrouwen in de mens?" Die vraag zag ik niet aankomen en ik was enkele seconden stil. "Ja hoor, anders zat ik hier niet en deed ik dit werk niet."

Alles wat ik meemaak, daar leer ik weer van. Zo denk ik erover. En een bonus? Ik kan het met jullie lezers delen! En misschien wat stof tot nadenken geven. Eén ding is zeker, met alles wat er binnen onszelf en om ons heen gebeurt: "Samen krijgen wij de krant gevuld!" ■

INTERVIEW PAUL SMIT

‘Het Dopamine Effect’ en de mythe van vrije wil

In 2023 is oneindig scrollen op smartphones, het constant checken van appjes, Netflixen, gamen en ongezond snacken alledaags geworden. Deze kortstondige kicks hebben een negatieve impact op ons dopaminesysteem. We verliezen onze motivatie voor andere dingen, hebben een steeds kortere spanningsboog en het normale dagelijkse leven begint aan te voelen als ‘saai’. Steeds meer mensen voelen zich leeg of zelfs depressief, kampen met verslavingen of krijgen diagnoses binnen het ADHD-spectrum. Paul Smit (1976), auteur en expert in filosofie, neurowetenschap en non-dualiteit introduceert in het boek ‘Het Dopamine Effect’ oplossingen voor deze problematiek.

Paul Smit | MKFOTOGRAFIE

Erick Overveen

Het boek, medegeschreven met therapeut Hartini van Rijssel, is het resultaat van Paul zijn intensieve samenwerking met neurowetenschapper Ayca Szapora, die hersenonderzoek ondersteunt aan de Universiteit Leiden en Dresden, en biedt methoden om het dopaminesysteem te transformeren naar een positieve kracht, wat leidt tot meer motivatie, focus en creativiteit. Ik sprak met hem over het boek en de link met non-dualiteit en vrije wil.

Paul, deze week verschijnt jouw nieuwe boek ‘Het Dopamine Effect’. Hoe beinvloedt de constante blootstelling aan snel en makkelijk genot volgens jou ons dopaminesysteem?
Door de enorme hoeveelheid prikkels die we binnenkrijgen, leven we dezer dagen van dopamineshot naar dopamineshot. Wat velen niet weten, is dat jouw lichaam en brein altijd streven naar balans. Dus na iedere piek volgt een dip, hoe hoger de piek, hoe dieper het dal. Als je bijvoorbeeld cocaïne neemt en je dopamine vier keer verhoogt, volgt twee dagen later een dipdag. Veel gebruikers omschrijven dit als een depressie. Door al het scrollen, roken, bier, fastfood, porno en het *binge-watchen*, krijgen we zoveel dopamineshots dat onze dopaminereceptoren ongevoeliger worden. Dit zie je ook volop. Mensen verliezen hun motivatie, alles in het leven voelt als saai en onze spanningsboog wordt steeds kleiner.

> *“Het aantal dopamine-shots dat we binnenkrijgen is buitensporig veel. Het is digitale cocaïne.”*

In jouw podcast met ex-Veronica dj Patrick Kicken heb je eens gezegd dat wij op één dag meer prikkels te verwerken krijgen dan een middeleeuwer in zijn hele leven. Is dit de reden dat veel mensen zeggen dat ze niet meer in staat zijn een boek te lezen of in een keer een film af te kijken?
In de tijd dat we als jagers en verzamelaars op de savanne leefden, hadden we oneindig veel minder prikkels dan nu. We leefden in de natuur in groepen en hadden geen smartphone, reclameborden, commercials, files, wachtrijen bij de McDrive en social media. Ons brein is plastisch, dus we wennen wel enigszins aan de toename van prikkels, maar *overall* gezien blijft het een mismatch. Het aantal dopamineshots dat we binnenkrijgen, is buitensporig veel. Het is digitale cocaïne. Heel ongezond dus, waardoor onze receptoren ongevoeliger worden. Daardoor hebben we steeds meer prikkels nodig om nog dezelfde intensiteit te ervaren.

Is dat de reden dat ik van zovelen hoor dat ze zich tegenwoordig zo moe en futloos voelen? Sommigen glijden zelfs van de ene burn-out zo de andere in. En welke concrete stappen kan iemand nemen om zijn dopaminesysteem effectief te resetten?
Het is vrij bizar dat tegenwoordig mensen van begin 20 al in een burn-out zitten. Dat komt dus voornamelijk door die overkill aan dopamine. Naast dat er receptoren afsterven, worden ze ook ongevoeliger. Dus word je moe en futloos. De oplossing is gewoon *back to basic* gaan leven. We hebben nog steeds een oerbrein dat gewend is te leven in groepen van zo’n 150 personen, om natuurlijke voeding te eten en in de natuur te leven. Alles waar voor je eerst moeite doet, zoals sporten, wandelen, muziek maken, tuinieren, schilderen, zingen, dansen, socializen en reizen, houdt de dopamine in balans. En uiteraard, rust. Net als je na intens sporten je lichaam rust geeft om te herstellen, kun je dit ook het beste doen nadat je intense prikkels hebt binnengekregen. Leg je telefoon eens weg en maak eens een wandeling in de natuur. Het doet wonderen. Jouw receptoren worden dan weer gevoeliger, waardoor je weer meer geniet van de kleine dingen in het leven.

Je hebt het gehad over de impact van dopamine op ons gedrag en welzijn. Ik zie een soort patroon: we geven ons voortdurend over aan genot en vermaak, maar tegelijkertijd is er een groeiende behoefte aan diepere zingeving en verbinding. Dit brengt mij bij een ander aspect van je werk: je trainingen over het thema non-dualiteit. Hoe verbind jij de neurowetenschappen en het concept van dopamine met het filosofische idee van non-dualiteit?
In essentie is ons dopaminesysteem gericht op het zoeken naar plezier en het vermijden van pijn, een mechanisme dat sterk geworteld is in het dualistische denken. Non-dualiteit, de filosofie dat alle schijnbare tegenstellingen en scheidingen in de realiteit één ondeelbaar geheel vormen, nodigt ons daarentegen uit om voorbij deze tegenstellingen te kijken en de onderliggende eenheid van alle ervaringen te herkennen. Door ons dopaminesysteem te begrijpen en non-dualistische principes toe te passen, kunnen we streven naar een meer gebalanceerd en mogelijk gelukkiger leven.

Wat is non-dualiteit dan precies?
Non-dualiteit is een filosofie die zijn oorsprong vindt bij de Upanishaden (esoterische, filosofische verhandelingen die binnen het hindoeïsme als heilig beschouwd worden - red.) rond 800 voor Christus in India, waar het Advaita Vedanta heette (wat letterlijk vertaald ‘geen twee’ betekent. Deze zienswijze ontkent het bestaan van een afgescheiden dualiteit tussen ons ego en het goddelijke. Het is gebaseerd op het idee dat alles één kosmisch bewustzijn is en dat alles gaat zoals het gaat. Dus de wind waait, het water stroomt, planeten draaien rondjes en jij leest nu deze tekst. Alles gaat geheel vanzelf. Alleen doordat de mens zelfbewustzijn heeft, een ego, oftewel een ‘ik-besef’, ontstaat het idee dat wij een afgescheiden individu zijn dat zelf bepaalt wat het doet, denkt en voelt. En dat is vanuit non-dualiteit gezien alleen maar een plezierige illusie.

Het huidige materialisme gaat ervan uit dat alles in het universum is gemaakt van materie en dat bewustzijn ontstaat door het functioneren van ons brein. Het idealisme (non-dualiteit), zet dit paradigma op z’n kop en gaat ervan uit dat alles bewustzijn is, waarin alles verschijnt en verdwijnt. Ook wijzelf, onze planeet en het universum. We leven als het ware in een droom, of zoals Einstein het noemde ‘een hardnekkige illusie’. Ons brein maakt geen bewustzijn aan, maar is als het ware een filter waarmee het een klein stukje bewustzijn ontvangt vanuit het universele Bewustzijn.

In jouw boek ‘Verlichting voor luie mensen’ daag je ook het concept van vrije wil uit.
Dat klopt. Vanuit de neurowetenschap weten we dat ons onbewuste brein maar liefst 11.200.000 bits per seconde verwerkt, terwijl ons bewustzijn zich beperkt tot slechts 60 bits per seconde met een kleine vertraging. Dus, wanneer je kiest voor koffie in plaats van thee, is die keuze eigenlijk al onbewust gemaakt voordat je je ervan bewust wordt. Bovendien, als we nog dieper graven, blijkt dat er niet eens een ‘ik’ in ons is die kan kiezen. Dit ‘ik’ is eigenlijk een illusie, een beleving die door ons brein gecreëerd wordt. Dit verklaart waarom we ons zo goed voelen in een ‘flow’, waarbij ons brein in de alpha- of thèta-stand staat en de ‘ik-beleving’ nagenoeg afwezig is. In die momenten, zoals bij het opgaan in een film of tijdens sporten, is er geen bewust besef van ‘ik doe dit’.

Wetenschappelijk gezien toont dit aan dat vrije wil een complexer concept is dan we denken. Ons brein, met zijn 86 miljard neuronen, stuurt ons gedrag, gevoelens en gedachten aan zonder een centraal ‘ik’ dat de touwtjes in handen heeft. Zoals Einstein het omschreef, is het ‘ik’ slechts optisch bedrog van ons bewustzijn. We zijn, met andere woorden, een voortdurend proces zonder een autonome bestuurder. Inzicht hierin, in non-dualiteit en dus in je ware aard, zorgt doorgaans voor meer innerlijke rust en het vermogen dingen los te laten en wendbaar in het leven te staan, zodat je weer in een flow raakt.

Geef je nog veel trainingen? Hoe kunnen mensen jouw boeken vinden of anderzijds met jou in contact komen?
Wat ik voornamelijk doe, is optreden in het bedrijfsleven waar ik neurowetenschap met humor combineer. Ook maak ik samen met ex-Veronica-dj Patrick Kicken de podcast *Filosofie met Mayonaise*. En zo nu en dan geef ik een bijeenkomst over non-dualiteit met open inschrijving. En ieder jaar roep ik: “Dit was mijn laatste boek” en dan bewijst het universum weer hoe groot mijn vrije wil eigenlijk is. ■

▸ **Het Dopamine Effect**
dakl.nl/boek-dopamine-effect

▸ **Podcast: Filosofie met Mayonaise**
dakl.nl/fmm-podcast

NIEUW PERSPECTIEF (28)

Rustig voorwaarts

ARJEN PASMA

De wereld is op drift en tegenstellingen worden scherper. De onverdraagzaamheid is groter dan ooit en of ik wil of niet (meestal het laatste), ik word geconfronteerd met een eindeloze stroom van geweld, honger, armoede en oorlog. Degenen die zich leiders van volkeren achten, zien er geen been in om de grofste taal jegens medemensen uit te slaan en onderdanen opdracht te geven medemensen uit te roeien. Vanuit de verste uithoeken van de wereld, maar ook van dichtbij, stroomt de ellende mijn huiskamer binnen. Een gek vond het nodig om te gassen tot ver boven de 200 km/u en ‘herinnert zich van dat moment niets’: slokje te veel op. Hij had nog wel de tegenwoordigheid van geest om zijn actie te filmen. Hij joeg vier mensen de dood in. Hoe moet zo’n leven verder?

Dat laatste vraag ik me sowieso af. Hoe moet een leven verder als je – na jaren van geweld prediken en uitvoeren – op je ouwe dag toch ergens rustig op een bankje zit en dan terugdenkt aan wat je ervan gemaakt hebt. Of je dan tevreden bent met zoveel bloed aan je handen en of je oma trots op je was geweest als ze dit allemaal had meegemaakt. Hoe is dat zo gekomen dat die schattige baby’s en ronddrentelende peutertjes die wij eens waren in de loop van het leven zijn uitgegroeid tot onverdraagzame moordmachines en er ook nog trots op zijn? Er moet in een aantal hoofden iets goed fout zijn gegaan en de knop ging om.

Ik ben 78 en heb de meeste tijd gehad. En dan dat bankje dus, mijn bankje. Er zijn wat stukken in mijn leven waarop ik niet trots ben. Die misschien anders hadden gekund en misschien zelfs wel gemoeten. Desondanks, het is nu wat het is en ook terugkijkende zit er maar één ding op. Voorwaarts, verder. Elke dag nieuwe besluiten nemen die goed zijn voor mij, voor de mensen om me heen. Vooral zonder anderen tekort te doen. Vooral zonder mezelf tekort te doen. Ik weet niets van de opvoeding van Benjamin Netanyahu of van Nicolás Maduro, die ook een stuk buurland wil. Wat hebben zij – ik noem er maar twee, maar er zijn er honderden natuurlijk – meegemaakt dat hen gebracht heeft tot wat zij nu willen en doen? Is er in die hoofden nooit iets van rekenschap, bezinning of een gedachte aan het verzamelen van karma wat door het aanrichten van zoveel ellende de last voor volgende levens vrijwel ondragelijk zal maken?

Het helpt mij niet als psychologen gaan uitleggen hoe de narcistische persoonlijkheid in elkaar zit. De gevolgen zitten mij dwars. Dat wij niet meer vrijuit kunnen leven, dat ik mij zorgen maak, dat ik me moet voorbereiden voor het moment waarop het geldsysteem in elkaar stort of als mij verboden wordt om mijn houtkachel elke dag aan te steken. Toen ik een kind was, zo tot mijn tiende, was ik een zenuwachtig jongetje, geen fijn gevoel. Gelukkig voor mij is dat verdwenen. Ik heb een mooi vak geleerd. Het heeft mij mede gebracht wat ik nu ben en wat er om mijn heen is, hier in dat noordelijke dorpje waar wij wonen. Ik vind het een rijk leven en het onbreekt mij aan niets. Toch bespeur ik de laatste tijd weer iets van die onzekerheid, die zenuwachtigheid, dat gevoel dat mij in de weg zit om rustig voorwaarts te gaan, zonder angst voor gevolgen van wat dreigt… Ja, dat is het precies. Het is dreiging, omdat ik om mij heen zie dat anderen spelletjes spelen, spelletjes om macht, om gelijk te krijgen, om nog meer geld te willen verdienen, spelletjes die maskeren dat het om diefstal gaat. Wat ik voel (en wat ik niet wil voelen) is ‘*anxiety*’ en in de *Webster*, een Engelse *dictionary* wordt dat als volgt omschreven: “*concern in respect to some event which disturbs the mind and keeps it in a state of painful uneasiness*”. Zo dus. Nog maar eens lezen. Wat kan ik doen? Het volgende. Adem in, adem uit, adem in, adem uit. En daarna: rustig voorwaarts. Op tijd “ja” zeggen, of “nee”. Vroeger zei ik vaker “ja”, de laatste tijd meer “nee”. ■

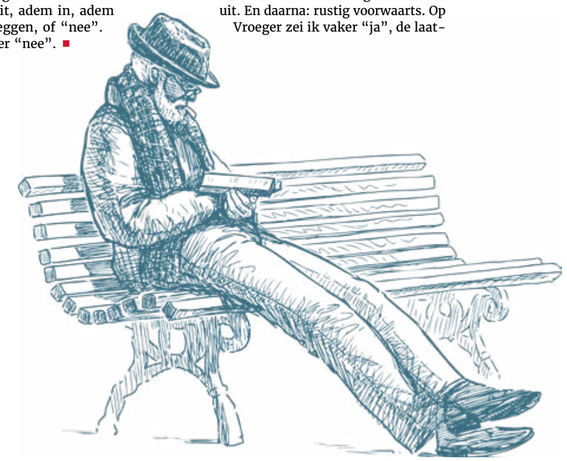

▸ **Arjen Pasma is natuurgeneeskundige en homeopaat.**

▸ **Dit is deel 28 in een serie columns met als thema: Nieuw perspectief.**

DOE HET ZELF

Klotsvrij

Wat heb je aan schone kleren met een vies lijf. Je wil je kleffe oksels toch geen frisgewassen trui laten bevuilen? En waarom zou jouw omgeving dat überhaupt accepteren? Dus was en spuit of smeer voluit. Jouw favo deo bevat geen plastic, aluminium of wat verder voor ‘veilig en effectief’ moet doorgaan. Check jij de ingrediënten van een frikadel? Als je weet wat er in dit middel zit, ga je ook voor de volgende spuit. En de volgende. Vergeet niet: je doet het voor een ander. Hormonale pubers al helemaal!

Saskia Frederiks

Ongezonde input is penetrante output. Gif in, gif uit. Dat verhult een agressief geparfumeerde deodamp zelfs niet. Je goed verzorgde binnenkant verdient bovendien een schone buitenkant. En vice versa. Heerlijk om vrij van zorgen over stomende of klotsende oksels met doordringende zweetlucht in een meeting te zitten, tussen vrienden en familie of in school-, bus- of kerkbank. Met een fatsoenlijke deodorant kan dat.

Onderstaande drie deodorantrecepten bestaan uit een feminiene rozenspray en een citrusspray en deozalf voor zowel mannen als vrouwen. Rozenwater en hamameliswater (oftewel toverhazelaarhydrolaat) zijn verkrijgbaar bij gezondheidswinkels en drogisten. Hamameliswater heeft een adstringerend (samentrekkend) effect op de huid, is antibacterieel, wondhelend, kalmeert jeuk en is een antioxidant dat ontstekingen tegengaat. Toe te voegen etherische oliën hebben ieder hun eigen geur en eigenschappen. De basisingrediënten van de deozalf zijn baksoda, kokosolie en maizena. Het eerste is antibacterieel en ontgeurt, de tweede antibacterieel, bindend en verzorgend en het derde absorbeert. Omdat kokosolie bij warmere temperaturen vloeibaar wordt, kan het handig zijn in de zomer wat bijenwas toe te voegen voor stevigheid.

Voor de sprays neem je een glazen (of plastic) fles met verstuiver, voor de deozalf neem je een potje of een (oude) ‘opdruk’- of ‘omhoogduw’-deodoranthouder. De deozalf is een krachtpatser tegen zweten en stinken, maar een spray is wel makkelijker aan te brengen. ■

CITRUSSPRAY

- 4 eetlepels hamamelishydrolaat (of desnoods appelazijn)
- 4 eetlepels gefilterd of gekookt en afgekoeld water
- 5 druppels etherische tea-tree-olie
- 30 druppels essentiele citroen(gras)olie
- 15 druppels etherische kamille-, bergamot-, sinaasappel-, petitgrain- of mandarijnolie

Let op: sommige etherische citrusachtige oliën reageren met zonlicht.

1. Vermeng de ingrediënten in een (liefst glazen) sprayflacon.
2. Schud voor gebruik.
3. Breng aan en laat kort drogen voordat je bovenkleding aan doet.

ROZENSPRAY

- 1/2 theelepel zeezout of Himalayazout
- 4 eetlepels wodka of bijv. jenever
- 8 eetlepels hamamelis/toverhazelaarhydrolaat
- 4 eetlepels rozenwater
- 2 druppels etherische geraniumolie
- 12 druppels etherische limoenolie

1. Doe alle ingrediënten bij elkaar in een (liefst glazen) sprayflacon.
2. Schud voor gebruik.
3. Breng aan en laat kort drogen voordat je bovenkleding aan doet.

DEOZALF

- een deel kokosolie
- een deel baksoda
- een deel maizena/maiszetmeel

Optioneel: bijenwas, olijfolie, sheabutter, etherische olie voor geur (bijvoorbeeld tea tree, citroen of lavendel).

In de zomer vloeibaar geworden kokosolie wordt weer stevig door de toevoeging van bijenwas. Vervang daarvoor een kwart van de kokosolie door bijenwas. Met de toevoeging van een paar druppeltjes olijfolie voordat de zalf hard is, wordt de zalf (in de winter) juist smeerbaarder. Vervang eventueel een deel van de kokosolie door sheabutter voor een stevigere substantie met een verzorgender effect.

1. Maak vaste kokosolie (en eventueel bijenwas of sheabutter) zachter door het op laag vuur au bain-mairie te verwarmen.
2. Haal van de verwarmingsbron en vermeng de kokosolie met de baksoda en maizena.
3. Roer goed en voeg eventueel etherische olie toe.
4. Doe het in een oude cremepot of bakje en roer nog even voordat het hard wordt, zodat de baksoda niet naar de bodem zakt.
5. Breng het op de oksels aan. Trek bovenkleding aan zodra het droog is.

SERIE ‘BLIK VOORUIT’

Cyril Stom (49), directeur

Cyril komt uit een ondernemersgezin. Al jong hield hij van design en iets mooier maken. De Hoge School voor de Kunsten maakte hij niet af. Een ingrijpende gebeurtenis veranderde zijn leven in positieve zin. Alles is onderdeel van een groter geheel. In een cirkel is iedereen gelijk.

Mijn vader had een handel in wijnen en siropen. Moeder was in alle opzichten zorgzaam. Mijn achternaam vroeg om commentaar, dat voelde onrechtvaardig, waarschijnlijk kan ik daardoor slecht tegen onrecht. Ik was altijd geïnteresseerd in het snijvlak van creativiteit en techniek. Bouwde kijkdozen, hield van design en ruimtes inrichten. Mijn tienerkamer had ik behangen met plastic wegwerptasjes.

Ik zat altijd in de ‘gezelligste’ klas. “We zijn weer samen overgegaan”, zei mijn moeder ieder jaar, als ze mij weer achter de vodden had gezeten mijn best te doen. Na de havo ging ik naar de HKU in Utrecht - kunst, media en technologie studeren. Het was begin jaren ’90, alles was nieuw op digitaal gebied. Ik heb de kunstacademie niet afgemaakt, er was overal werk genoeg, ik bouwde websites en ontwierp huisstijlen.

Na louter internetprojecten begon ik De Suikerfabriek, een allround communicatiebureau, on- en offline. Daarna was ik freelancer in de reclamewereld, maar daar ging het steeds meer over cijfers en doelgroepen dan om een creatief idee. Tien jaar geleden kreeg ik teelbalkanker, ben geopereerd en deed zelf onderzoek. Waarom overkomt mij dit? Onder begeleiding volgde ik ayahuasca-ceremonies, maar deed ook kambo- en ademtherapie. Alles wat ik hierna doe, is winst bedacht ik mij. Ik wilde alleen nog energie steken in dingen die ik waardevol vind.

Ik werd gevraagd om een vrijplaats op te zetten aan de Isolatorweg in Amsterdam, daarna een aan de Distelweg en aansluitend een grote broedplaats van 10.000 m² meter in Zaandam. In 2018 zijn we begonnen. Een bouwteam realiseerde ongeveer 170 ateliers in een oude kartonfabriek, waar mensen skills leren en met elkaar samenwerken. Alles is duurzaam en kan zo worden meegenomen. Toen het af was, begon corona. We hebben het als gemeenschap overleefd.

Inmiddels zijn we bezig met een broedplaats 2.0, bij voorkeur een koopproject. Eigendom vergt andere regels en voorwaarden. Goed overleg met gemeenten en banken is noodzakelijk. Niet alles hoeft per se onder een dak. Een werkomgeving kan gescheiden worden van wonen. Nu is het zo dat de gemeenschap de regels bepaalt. Bij koop wordt dat anders, dan wil men als mede-eigenaar ook zeggenschap.

Een nieuw model is de coöperatieve maakgemeenschap. Denken in cirkels is belangrijk, net als bij de indianen. Als er een probleem is, komen zij bijeen en overleggen in een cirkel. Een vorm van collectieve intelligentie.

Wat goed werkt om bestaande patronen te doorbreken, is bij aanvang een project een experiment te noemen. Bij gemeentes en investeerders zitten ook mensen die het anders willen. Een experiment mag mislukken en risico’s kunnen gemanaged worden. Daarom is het gemakkelijker voor mensen binnen strakke structuren en vastgeroeste gewoontes om mee te doen. Zo kun je veranderingen teweegbrengen. ■

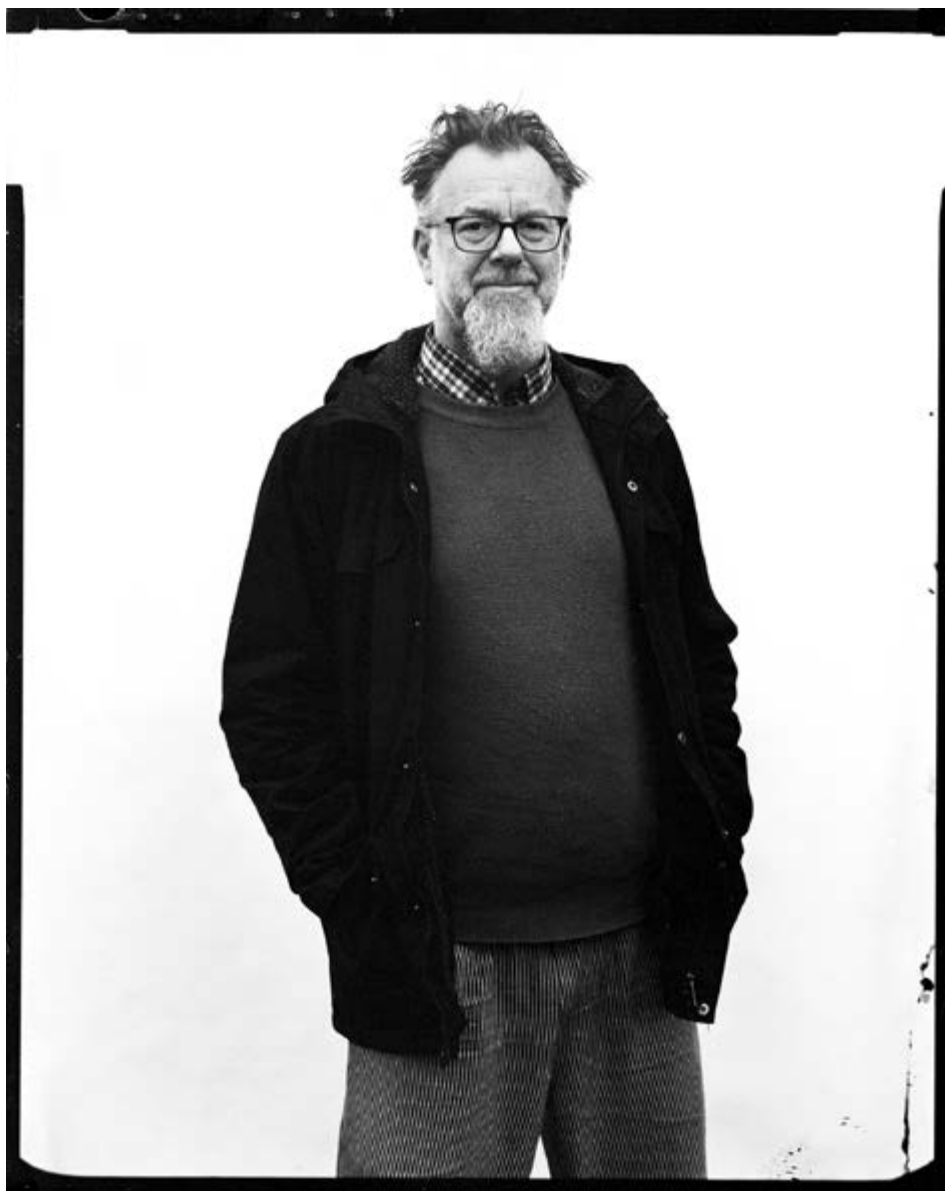

Fotografie: Tobias Asser | Tekst: Ad Nuis

WAP & DEUGH

BRANDON B. - W.J. SANDERS

VERBINDERS

▸ **Lezers van De Andere Krant kunnen voor € 10 een verbinder plaatsen: Meld je verbinder aan via: deanderekrant.nl/verbinders**

GEZOCHT

183. Jongeman 31 jr.,vriendelijk, zorgzaam, humor. Interesse in gezonde leefstijl, koken, natuur, spiritualiteit en dieren. Zoekt ongevaccineerde, nuchtere en opgewekte vriendin tot 33 jr. Reacties naar verbinders@deanderekrant.nl

184. Schoonmaakhulp gezocht voor een klein, landelijk gelegen huis in Buren, Gld. Eens in de 14 dagen ca. 3 uur. Bij interesse graag bellen met Henk Keizer, tel. 0628267680

AANGEBODEN

185. Kom sneeuwschoenwandelen! In het Thuringer Woud kunnen natuurliefhebbers genieten van schitterende, ongerepte winterlandschappen. Mooie dagen buiten kunnen worden afgerond met heerlijk eten en goede gesprekken aan onze table d’hôte. Lezersaanbieding: 20% korting op de overnachtingskosten (bij 5+ nachten). Meer info op landferienhaus-linde.net

186. Wil je graag wakkere christenen in je eigen omgeving leren kennen, bijvoorbeeld om als bijbelkring samen te komen? Kijk dan eens op wakkerekerk.nl

187. Human Design projector heeft behoefte aan stimulerende uitwisseling met een andere wakkere projector. Man, 68 jaar, Amsterdam. laat wat van je horen! rikvanhooff@gmail.com

GRATIS KERST-VERBINDERS

Speciaal voor de kersteditie van De Andere Krant kun je als lezer van de krant gratis een verbinder plaatsen. Kerst staat onder andere symbool voor verbinding. Wij bij de krant willen hieraan graag bijdragen.

Wil je in verbinding komen met andere lezers bij jou in de buurt? Voor de liefde of een vriendschap? Wil je je boekenkast opruimen of andere spullen gratis wegdoen, stuur ons dan jouw verbinder.

De verbinders kunnen gestuurd worden naar verbinders@deanderekrant.nl. Graag max. 50 woorden en met je mailadres of telefoonnummer erbij. Reacties op de verbinders gaan namelijk rechtstreeks naar de adverteerders. We kunnen niet garanderen dat jouw verbinder wordt geplaatst.